

**T.C.
ERZİNCAN BİNALİ YILDIRIM ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ
ANA BİLİM DALI
TÜRKÇE EĞİTİMİ BİLİM DALI**

**MELİKE GÜNYÜZ'ÜN ÇOCUK KİTAPLARINDAKİ
KAHRAMANLARIN KARAKTER ÖZELLİKLERİNİN
İNCELENMESİ**

Yüksek Lisans Tezi

**Hazırlayan
Tevfik DIVRAK**

**Danışman
Prof. Dr. M. Abdullah ARSLAN**

Eylül 2025, ERZİNCAN

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK

“Melike Günyüz’ün Çocuk Kitaplarındaki Kahramanların Karakter Özelliklerinin İncelenmesi” isimli "Yüksek Lisans" tezim tarafımda intihal programıyla incelenmiştir. İnceleme sonucuna göre tezimde bilimsel etik ihlali ve intihal olarak nitelendirilebilecek herhangi bir durum olmadığını taahhüt ederim.

Bu çalışmadaki tüm bilgilerin, akademik ve etik kurallara uygun bir biçimde elde edildiğini; aynı zamanda bu kural ve davranışların gerektirdiği gibi bu çalışmanın özünde olmayan tüm materyal ve sonuçları tam olarak aktardığımı ve referans gösterdiğimi beyan ederim.

Tevfik DIVRAK

T.C.
ERZİNCAN BİNALİ YILDIRIM ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Ana Bilim Dalı : Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi
Program Adı : Tezli Yüksek Lisans
Tez Başlığı : Melike Günyüz'ün Çocuk Kitaplarındaki Kahramanların
Karakter Özelliklerinin İncelenmesi

Yukarıda bilgileri verilen tez çalışmasının a) Giriş b) Ana bölümler ve c) Sonuç kısımlarından oluşan (Kapak, Ön söz, Özet, İçindekiler ve Kaynakça hariç) toplam 124 sayfalık kısmına ilişkin 29/09/2025 tarihinde **Turnitin** intihal programından aşağıda belirtilen filtreleme uygulanarak alınmış olan özgünlük raporuna göre tezin benzerlik oranı %9'dur.

Filtrelemeye tırnak içerisindeki alıntılar dâhil edilmiştir. Filtrelemede yedi (7) kelimedenden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç tutulmuştur.

Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez İntihal Raporu Uygulama Esaslarını inceledim ve bu uygulama esaslarında belirtilen azami benzerlik oranlarına göre tez çalışmasının herhangi bir intihal içermediğini, aksinin tespit edilmesi durumunda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Gereğini bilgilerinize arz ederim.

29/09/2025

Danışman: Prof. Dr. Mahmut Abdullah ARSLAN

Öğrenci: Tevfik DIVRAK

KILAVUZA UYGUNLUK

“Melike Günyüz'ün Çocuk Kitaplarındaki Kahramanların Karakter Özelliklerinin İncelenmesi" başlıklı Yüksek Lisans Tezi Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Lisansüstü Tez Yazım Kılavuzuna uygun olarak hazırlanmıştır.

Hazırlayan

Tevfik DIVRAK

Danışman

Prof. Dr. Mahmut Abdullah ARSLAN



KABUL VE ONAY TUTANAĞI

Prof. Dr. Mahmut Abdullah ARSLAN danışmanlığında Tevfik DIVRAK tarafından hazırlanan “Melike Günyüz’ün Çocuk Kitaplarındaki Kahramanların Karakter Özelliklerinin İncelenmesi” adlı bu çalışma jürimiz tarafından Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Ana Bilim Dalı Türkçe Eğitimi Bilim Dalı’nda Yüksek Lisans Tezi olarak oy birliğiyle kabul edilmiştir.

29/09/2025

JÜRİ:

Danışman : Prof. Dr. Mahmut Abdullah ARSLAN (İmza)

Üye : Prof. Dr. Oğuzhan YILMAZ (İmza)

Üye : Prof. Dr. Mehmet Celal VARIŞOĞLU (İmza)

ONAY:

Bu tezin kabulü Enstitü Yönetim Kurulu'nun /.... /.... tarih ve.....sayılı kararı ile onaylanmıştır.

..... /...../2025

Prof. Dr. Necdet TOZLU

Enstitü Müdürü

ÖN SÖZ

Bu tez çalışmasında Melike Günyüz'ün *Gümüş Göl Masalları* ve *Gakgukların Maceraları* masal dizisinde yer alan kahramanların karakter özellikleri incelenmiştir. Çalışmada doküman analizi deseni kullanılmıştır. Çalışmanın giriş bölümünde araştırmanın amacı, önemi, problem durumu belirtilmiştir.

Birinci bölümde; çocuk edebiyatı, çocuk edebiyatının temel özellikleri, karakter tanımına ilişkin açıklamalar yapılmış olup ilgili çalışmalara değinilmiştir. Ayrıca *Gümüş Göl Masalları* ve *Gakgukların Maceraları* masal dizilerinin yazarı Melike Günyüz'ün hayatı ve edebi kişiliğine, Melike Günyüz'le ilgili çalışmalara da değinilmiştir.

İkinci bölümde, kullanılan yöntemle ilgili açıklamalara yer verilmiştir. Bununla birlikte araştırma deseni, incelenen dokümanlar, veri toplama araçları, veri analizi ile ilgili açıklamalarda bulunulmuştur.

Üçüncü bölümde, kitap dizisinde yer alan kahramanların karakter özellikleri ile ilgili elde edilen bulgular kategoriler altında toplanıp açıklanmıştır.

Dördüncü bölümünde ise elde edilen bilgiler ve ilgili çalışmalardan hareketle ulaşılan sonuçlar verilmiştir. Çalışmada yararlanılan kaynaklar beşinci bölümde kaynakça başlığı altında verilmiştir.

Tevfik DIVRAK

TEŐEKKÖR

Hayatım boyunca desteğini üzerimden eksik etmeyen, beni yüksek lisans konusunda teşvik eden, verdikleri moralle beni motive eden aileme, her türlü destekleriyle yanımda olan yakın arkadaşlarıma,

Tez yazım sürecinde bana yardımcı olan, yol gösteren, fikir veren kıymetli danışman hocam Prof. Dr. Mahmut Abdullah ARSLAN'a, ilkokuldan üniversiteye kadar bugünlere gelmemde katkısı olan tüm değerli öğretmenlerime gönülden teőekkör ederim.

Tevfik DIVRAK



MELİKE GÜNYÜZ'ÜN ÇOCUK KİTAPLARINDAKİ KAHRAMANLARIN KARAKTER ÖZELLİKLERİNİN İNCELENMESİ

Tevfik DIVRAK

Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Yüksek Lisans Tezi, Eylül 2025

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Mahmut Abdullah ARSLAN

ÖZET

Çocuk edebiyatındaki metinlerinde kahramanların sunulma biçimi, karakter özellikleri çocukların kahramanlarla özdeşim kurabilmesi açısından önemlidir. Bu araştırmanın amacı, çocuk edebiyatının önemini anlaşıldığı ve bu alanda yapılan çalışmaların arttığı bir dönemde çocuk edebiyatı alanında birçok eser vermiş olan Melike Günyüz'ün “*Gakgukların Maceraları*” ve “*Gümüş Göl Masalları*” kitap dizilerindeki masallarda bulunan kahramanların karakter özelliklerini incelemek ve tasnif etmektir. Melike Günyüz'ün “*Gakgukların Maceraları*” ve “*Gümüş Göl Masalları*” kitap setlerindeki kahramanların olumlu-olumsuz özellikleri, açık, kapalı, devingen-durağan yapıları ortaya koyulmuştur. Bu bağlamda çalışmada Melike Günyüz'ün kitaplarında yer alan kahramanların karakter öğeleri açısından özellikleri incelenmeye çalışılmıştır. Doküman analizi ile kurgulanan çalışmada Melike Günyüz'ün “*Gakgukların Maceraları*” ve “*Gümüş Göl Masalları*” kitap dizilerinde yer alan on altı kitabı incelenmiştir. Elde edilen veriler önce betimsel analize tabi tutulmuş daha sonra içerik analiziyle ayrıntılara inilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Çocuk Edebiyatı, Kahraman, Karakter, Çocuk Kitapları, Melike Günyüz

ANALYSIS OF THE CHARACTERISTICS OF THE PROTAGONISTS IN MELİKE GÜNYÜZ'S CHILDREN'S BOOKS

Tevfik DIVRAK

Erzincan Binali Yıldırım University

Graduate School of Social Sciences

Master Thesis, September 2025

Supervisor: Prof. Dr. Mahmut Abdullah ARSLAN

ABSTRACT

The way in which characters are presented in children's literature and their character traits are crucial for enabling children to identify with them. The purpose of this research is to examine and classify the character traits of the protagonists in the tales in the book series "*Gakgukların Maceraları*" and "*Gümüş Göl Masalları*" by Melike Günyüz, who has produced many works in the field of children's literature in a period when the importance of children's literature is understood and the studies in this field are increasing.. The study analyzes the characters in these works in terms of their positive and negative traits, as well as their open, closed, dynamic, and static structures. In this context, the study seeks to investigate the features of the characters in Melike Günyüz's books from the perspective of character elements. Designed through document analysis, the study examines sixteen books from Günyüz's series "*Gakgukların Maceraları*" and "*Gümüş Göl Masalları*." The collected data were first subjected to descriptive analysis and then further explored through content analysis.

Keywords: Children's Literature, Protagonist, Character, Children's Books, Melike Günyüz

İÇİNDEKİLER

MELİKE GÜNYÜZ'ÜN ÇOCUK KİTAPLARINDAKİ KAHRAMANLARIN KARAKTER ÖZELLİKLERİNİN İNCELENMESİ

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK	i
TEZ ÖZGÜNLÜK SAYFASI.....	ii
KILAVUZA UYGUNLUK	iii
KABUL VE ONAY TUTANAĞI.....	iv
ÖN SÖZ	v
TEŞEKKÜR.....	vi
ÖZET	vii
ABSTRACT	viii
İÇİNDEKİLER.....	ix
KISALTMALAR CETVELİ.....	xii
TABLolar LİSTESİ	xiii
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

KURAMSAL ÇERÇEVE

1.1. Çocuk Edebiyatı	4
1.1.1. Çocuk Kitaplarında Bulunması Gereken Özellikler	5
1.2. Karakterler	6
1.2.1. Karakter Kavramı ve Çeşitleri	7
1.3. Çocuk Edebiyatı ve Karakterler	8
1.4. Melike Günyüz'ün Hayatı ve Edebi Kişiliği	9
1.4.1. Melike Günyüz ile İlgili Yapılan Çalışmalar	10

İKİNCİ BÖLÜM

YÖNTEM

2.1. Araştırma Modeli (Deseni).....	16
2.2. İncelenen Eserler	16
2.3. Veri Toplama Araçları.....	18
2.4. Verilerin Analizi	18

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR VE YORUMLAR

3.1. Kahramanları Geliştirme Biçimleri	19
3.1.1. Karakteri Bir Durum Karşısında Gösterdiği Tutum ve Davranışlarıyla Geliştirme.....	19
3.1.2. Masalda Yer Alan Kahramanları Konuşma ve Monologlarla Geliştirme.....	36
3.1.3. Masalda Yer Alan Kahramanları Metindeki Diğer Karakterlerin Yorumu ve Onlarla Olan İletişimiyle Geliştirme.....	36
3.2. Kahramanların Olumlu Karakter Özellikleri.....	37
3.2.1. Gümüş Göl Masalları'nda Yer Alan Kahramanların Olumlu Karakter Özellikleri	37
3.2.2. Gakgukların Maceraları'nda Yer Alan Kahramanların Olumlu Karakter Özellikleri	51
3.3. Kahramanların Olumsuz Karakter Özellikleri.....	59
3.3.1. Gümüş Göl Masalları'nda Yer Alan Kahramanların Olumsuz Özellikleri...	59
3.3.2. Gakgukların Maceraları'nda Yer Alan Kahramanların Olumsuz Karakter Özellikleri	69
3.4. Kahramanların Açık-Kapalı Karakter Özellikleri	73
3.4.1. Gümüş Göl Masalları'nda Yer Alan Kahramanların Açık-Kapalı Karakter Özellikleri	73

3.4.2. Gakgukların Maceraları'nda Yer Alan Kahramanların Açık-Kapalı Karakter Özellikleri	88
3.5. Kahramanların Devingen- Durağan Karakter Özellikleri	94
3.5.1. Gümüş Göl Masalları'nda Yer Alan Kahramanların Devingen- Durağan Karakter Özellikleri.....	94
3.5.2. Gakgukların Maceraları'nda Yer Alan Kahramanların Devingen- Durağan Karakter Özellikleri.....	110
SONUÇ VE TARTIŞMA	120
KAYNAKÇA.....	125
ÖZGEÇMİŞ	129

KISALTMALAR CETVELİ

TTDA	: Timsah Temsi'nin Diş Ağrısı
KY	: Küçük Yıldız
KŞAA	: Küçük Şıprır Arkadaş Arıyor
HSCB	: Hiç Susmayan Cırcır Böceği
TFSS	: Tombalak Fil'in Sabah Spor
TTCS	: Timsah Temsi'nin Can Sıkıntısı
ÜKA	: Üç Küçük Aslan
SSD	: Sen Sıska Değilsin
TTSY	: Timsah Temsi'nin Su Yarışı
PSŞ	: Peli Spor Şöleninde
PK	: Pamuk Karga
MG	: Mavi Gaki
SÇ	: Süslü Çikolata
SY	: Ses Yarışması
ŞG	: Şarkıcı Gukki
ANK	: Ay Nereye Kayboldu
Akt	: Aktaran
S.	: Sayfa

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 2. 1. İncelenen Eserler	17
Tablo 3. 1. Gümüş Göl Masalları'ndaki Kahramanların Olumlu Karakter Özellikleri .	50
Tablo 3. 2. Gakgukların Maceraları'nda Yer Alan Kahramanların Olumlu Karakter Özellikleri	58
Tablo 3. 3. Gümüş Göl Masalları'nda Yer Alan Kahramanların Olumsuz Karakter Özellikleri	68
Tablo 3. 4. Gakgukların Maceraları'nda Yer Alan Kahramanların Olumsuz Karakter Özellikleri	72
Tablo 3. 5. Gümüş Göl Masalları'ndaki Kahramanların Açık Karakter Özellikleri	86
Tablo 3. 6. Gümüş Göl Masalları'nda Yer Alan Kahramanların Kapalı Karakter Özellikleri	87
Tablo 3. 7. Gakgukların Maceraları'nda Yer Alan Kahramanların Açık Karakter Özellikleri	93
Tablo 3. 8. Gakgukların Maceraları'nda Yer Alan Kahramanların Kapalı Karakter Özellikleri	94
Tablo 3. 9. Gümüş Göl Masalları'nda Yer Alan Kahramanların Devingen Karakter Özellikleri	109
Tablo 3. 10. Gümüş Göl Masalları'nda Yer Alan Kahramanların Durağan Karakter Özellikleri	110
Tablo 3. 11. Gakgukların Maceraları'nda Yer Alan Kahramanların Devingen Karakter Özellikleri	117
Tablo 3. 12. Gakgukların Maceraları'nda Yer Alan Kahramanların Durağan Karakter Özellikleri	118

GİRİŞ

Bir ülkedeki insan potansiyelini ortaya çıkaran toplumun o ülkenin var olmasında en önemli unsur olduğunu kabul edersek bu toplumun nasıl bireylerden, hangi niteliklere sahip bireylerden oluştuğu da önem arz eder. Eğitim bireyleri henüz yaşları küçükken öğrenmesi gereken belli nitelikleri kazanması noktasında desteklenmesi gerektiği görüşü kabul görmüş olup çocuğun dünyasını da geliştirmeyi hedefler. Çocuklar gerek bilişsel, gerek sosyal, gerek bedensel olarak birbirinden farklı canlılardır. Her çocuk özeldir ve hayal dünyaları kendine özgüdür, sınırsızdır. Bu bağlamda çocuk edebiyatı çocukların dünyalarını zenginleştirirken onlara birçok beceri kazandırmaktadır. Çocukların bilişsel, sosyal, duygusal ve dil gelişimlerini desteklemenin yanı sıra, okuma alışkanlıkları, bir takım değerler kazandırarak yaşama hazırlar. Eserlerde karşılaştıkları karakterler hayatı tecrübe etmelerinde büyük rol oynamaktadır. Bu karakterler çoğunlukla bir rol model olma niteliği taşır. Dolayısıyla karakterin verdiği mesaj ve eserde nasıl davrandığı da çocuklara bir ders niteliği taşımaktadır. Bu bağlamda Sayın Melike Günyüz'ün eserlerinde yer alan kahramanların karakter özellikleri incelenmeye çalışılmıştır. Kitaplarda yer alan karakterler çocuk için rol model olacakları için çok önemlidir. Edebiyatın bu işlevi çocukların hayatta karşılaştıkları ve karşılaşılabilecekleri durumları, bu durumlar karşısında sergilenebilecek davranışları gözler önüne sermektedir. Çocuklar hangi davranışların sonuçta neler doğurabileceği konusunda bilgi sahibi olurlar.

Kitaplarda yer alan kahramanlar ile olay akışını yaşayan çocuk için karakter, gerçek yaşamda karşılaştığı biri izlenimini oluşturur. Çocuk, yapıtlardaki karakterleri benimsemekte hatta onunla bağ kurup hayali arkadaş olabilmektedir. Çocukların ve gençlerin nitelikli çocuk yazını aracılığıyla kitap sayfalarında karşılaştıkları karakterler onların yaşamına ışık tutmaktadır. Karatay'a göre (2011), çocuk edebiyatı ürünlerinden özellikle hikâyelerde kahramanların yaşadığı ikilemli durumlar, ahlak ve/veya karakter eğitimi için örnek durum ve olay oluşturur. Çocukluk döneminin ilk yıllarında öyküleyici eserler, çocukların en çok hoşlandıkları edebî türdür. Öyküleyici çocuk edebiyatı ürünlerinin bu özellikleri dikkate alındığında ahlak eğitiminde başarılı bir şekilde kullanılabilir. İyi ile kötünün, doğru ile yanlışın, güzel ile çirkinin, güçlü ile zayıfın bir arada bulunduğu ve bu zıtlıkların kıyasıya yarıştığı masallar, öyküler çocuğa gerçekçi bir dünya kurar.

Çocukların kitaplardaki kahramanlarla özdeşim kurdukları sugötürmez bir gerçektir. Kahramanların karakter özellikleri, duygu, düşünce ve davranış özellikleri çocukların kahramanları rol model almasında önemli bir yere sahiptir. Bu da ancak nitelikli karakter oluşturma yoluyla sağlanabilir. Ceran’a göre (2015) model alınan kişinin karakter özelliklerinin çocukların karakterini ve kişiliklerini oluşturma sürecini büyük ölçüde etkilediği düşünüldüğünde, çocuklara doğru rol modelleri sunmanın önemi ve gerekliliği daha iyi anlaşılabacaktır. Bu bağlamda çocuklara modellik edebilecek gerçek kişilerin ya da kahramanların sunulmasında çocuklara uygun edebî eserlerden faydalanmak mümkündür. Parlakyıldız’a (2009) göre de çocuklarda oluşması istenilen güçlü kişilik için model kişilik tiplerinin kitaplarda bulunması gerekir. Şengül (2003) ise model şahsı “Model şahıs, edebî eserler vasıtasıyla oluşturulan, yaşayış, davranış, düşünüş, ideal ve uygulamalarıyla öncelikle kendi devrine ve daha sonraki dönemlere model teşkil edebilme özelliği gösteren insan unsurlarıdır.” şeklinde tanımlar.

Türk Millî Eğitiminin genel amaçlarının 1. maddesinde yer alan (MEB, 2006) “Türk milletinin millî, ahlâkî, insanî, manevî ve kültürel değerlerini benimseyen, koruyan ve geliştiren” bireyler yetiştirme amacı, çocuk edebiyatı ve çocuk kitaplarının doğru rol modeller sunmasını zorunlu tutmaktadır. Bu nedenle çocuklara çocuk kitaplarında ve ders kitaplarında yer alan metinlerle sunulacak karakterlerin özenle seçilmesi gerekir. Kitap kahramanlarının ahlaki ve sosyal açıdan sağlıklı olması, çocuğun kendisini kötü bir modelle özdeşleştirmesine sebep olur (Yavuzer, 2001). Bahsedilen bu sebeplerden dolayı çocuk kitaplarında yer alan kahramanlar ve bu kahramanların karakter özellikleri, bu özelliklerin kitaplarda işlenişi, geliştirilmesi, kahramanlar vasıtasıyla çocuk okuyucu üzerinde oluşturabileceği etkiler önemli bir yere sahiptir.

Çocuk kitapları ve rol model ilişkisi göz önüne alındığında Melike Günyüz’ün Gakgukların Maceraları’nda yer alan bir karga karakteri olarak çocukların dünyasına yakın, meraklı ve öğrenmeye açık bir figürdür. Bu kitap serisi özellikle ilkökul çağındaki çocuklara hitap eder. Gakguk karakteri çocuklara öğrenmenin değerini ve merakın olumlu yönlerini aşılır. Kendi kararlarını vermeyi ve hatalardan ders çıkarmayı öğretip, özgüven gelişimini destekler. Empati kurma, yardımlaşma ve iş birliği gibi değerleri öğretir. Yanlış kararlar alındığında, sonuçlarıyla yüzleşerek sorumluluk almayı öğretir. Bu bağlamda Günyüz’ün eserlerindeki çocuk kahramanların karakter özelliklerinin incelenmesi önem arz etmektedir.

Bu araştırmanın amacı Melike Günyüz'ün eserlerindeki kahramanların geliştirilme biçimlerini, olumlu-olumsuz özelliklerini, açık, kapalı, devingen, durağan yapılarını ortaya koymaktır. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki alt problemlere yanıt aranmaktadır:

- Melike Günyüz'ün kitaplarındaki kahramanların gelişimi hangi yolla/yollarla gerçekleşmiştir?
- Melike Günyüz'ün kitaplarındaki kahramanların olumlu ve olumsuz özellikleri nasıl yansıtılmaktadır?
- Melike Günyüz'ün kitaplarındaki kahramanlar açık karakterler midir, kapalı karakterler midir?
- Melike Günyüz'ün kitaplarındaki kahramanlar devingen karakterler midir, durağan karakterler midir?

BİRİNCİ BÖLÜM

KURAMSAL ÇERÇEVE

1.1. Çocuk Edebiyatı

Günümüzde toplumun neredeyse tamamının okur-yazar bireylerden oluşmasından dolayı, okur-yazar birey yetiştirmekten ziyade nitelikli okur-yazar bireyler yetiştirmek amaç edinilmektedir. Okuma-dinleme alışkanlığının küçük yaşlarda kazanılması durumunda kazanılan bu alışkanlık kişiyi ömür boyu etkilemektedir (Kardaş, 2016). Edebiyat çocuğun zeka, hayal gücü, muhakeme yeteneği, problem çözme becerisi gibi beyin faaliyetlerini geliştirecek bir unsurdur. Çocuğun zihinsel gelişimini hızlandıran edebiyat, çocuğun somut düşünceden soyut düşünceye geçişinde anlattığı sembollerle ona yardımcı olur. Olayların, durumların bir sanatçı bakışıyla yorumlandığı yazılı eserler, çocuğun hayata hazırlanmasında etkilidir. Kitaplar çocukların oynama, eğlenme, görme, duyma, dokunma yoluyla keşfetme ihtiyacını karşılarlar. 2-4 yaşındaki çocuklar için kitabın bilinen en temel işlevi, onların kavramsal gelişim sürecine ve anlama becerisine katkıda bulunmasıdır (Yılar, Turan, 2008, s.21).

Öğrenciye okuma zevki kazandırmak, onlara yeni ufuklar açmak, dil becerilerini geliştirmek için tavsiye edilecek okuma kitaplarının seçiminde öğretmenlere, özellikle de Türkçe öğretmenlerine büyük görev düşmektedir. Türkçe öğretmeni, tavsiye edilmiş kitapların iç ve dış yapı özellikleri ile öğrencilerinin gelişim ve öğrenme özelliklerini çok iyi bilmelidir. Öğrencilerin seviyelerine uygun kitapları tavsiye etmeli, okutturmalıdır (Şen, 2007, s. 54).

Kitapların, çocukların zihninde kelimelerin ve olayların anlam kazanmasını ve kavramsallaştırılmasını sağlamasının yanı sıra yakın ve uzak çağrışımlarla farklı konulara pencere açması, böylelikle küçüklükten itibaren "tefekür" dediğimiz eylem dizgesi

(okuma, dinleme, anlama, düşünme, ilişkilendirme, sonuç çıkarma, ifade etme) üzerine egzersiz yapmasına imkân tanınması gibi olağanüstü etkileri vardır. Bebeklikten itibaren çocukların resimli kitaplarla büyümeleri, farklı anlam katmanlarını yakalaması ve kimi zaman bunu kendi kelimeleri kimi zaman da kitabın kelimeleri ile ifade etmesi tefekkür eyleminin başlangıcını oluşturmaktadır. Üstelik bu tefekkür süreci entelektüel ve estetik bir eylem olmaktan çıkarak zaman içinde sosyal bir boyut kazanmaktadır (Günyüz, 2022, s. 17).

Toplumsal değişimler kitap konularına ve konuların anlatım biçimlerine yansımaktadır. Sanatçıların bakış açıları ile yazılmış metinler ise topluma etki etmekte ve dönüşümü başlatmaktadır. Ortaya çıkan her türlü sosyal sorun çok hızlı bir şekilde çocuk edebiyatının konusu olmaktadır. Toplumun ve çocukların baş etmesi gereken konuların, bu konular üzerine kafa yoran yazarlar tarafından kaleme alınması, işin uzmanı çizerler ve editörler tarafından kitaplaştırılması ebeveynlerin ve öğretmenlerin işini kolaylaştırmaktadır. Yetişkinler, çocuk kitapları aracılığı ile böyle zorlu konuları hangi sözcük ve metaforlarla, hangi ifade biçimleri ile çocuğa anlatabileceklerine dair ipuçlarını yakalamaktadırlar. Yazarların ve sanatçıların bakış açılarındaki farklılık ve içinde yaşadıkları toplumu farklı algılama biçimleri doğal olarak metinlerine yansımaktadır. Bu da sanatçı bakış açısının toplumun dönüşümünü hızlandırmasını tetiklemektedir (Günyüz, 2022, s.17).

1.1.1. Çocuk Kitaplarında Bulunması Gereken Özellikler

Kitapların dış görünüşlerinde ilk olarak şekil itibarıyla yaş grubuna ve çocuğun dikkatini çekecek biçimde tasarlanmalıdır. Bu durumda çocuğun kitaba yaklaşımı olumlu olur. Kardaş & Alp'a göre (2016) kitabın boyutu çocuğun kendi başına rahatlıkla taşıyacağı büyüklükte olmalı, çantaya rahatlıkla sığabilmelidir. Bunun yanı sıra görsellik metin- resim bütünlüğünü sağlayacak büyüklükte olmalıdır.

Çocuk için hazırlanan kitaplarda anadilin doğru kullanılması gerekmektedir. Çocuk kitaplarında anlatımın sadeliğine dikkat edilmeli; gereksiz ve bayağı sözcükler yer almamalı, duruluk, akıcılık, açıklık gibi unsurlar göz önünde bulundurulmalıdır (Yalçın ve Aytaş, 2003:47). Çocuk kitaplarında olaylar tutarlı bir biçimde sıralanmalıdır. Olaylar baştan sona gereksiz ayrıntılara girmeden aktarılmalıdır (Demircan, 2006: 15).

Kitabı oluşturan kapak ve cilt dayanıklı, ilgi çekici ve çabuk dağılıp aşınmayacak şekilde oluşturulmalıdır (Oğuzkan, 2021, s. 370). Kardaş ve Alp (2016) çocuk kitaplarındaki ciltlemelerin çocuğun kitabı katlayabileceği göz önünde bulundurularak yapıştırılması hatta dikilmesi gerektiğini dile getirmişlerdir. Ayrıca okul öncesi çocuklarının küçük kas becerileri tam olarak gelişmediği için ince yapraklı sayfaları çevirmekte zorlanacaklarından, sayfaların kalın ve dayanıklı yapıda olması gerektiğini vurgulamışlardır.

Gürel, Temizyürek ve Şahbaz (2007:35), çocuk kitaplarındaki harf büyüklüğünün her yaşta farklı olması gerektiğini, bu ölçülerin birinci sınıf çocukları için 20-24, ikinci sınıf çocukları için 18, üçüncü sınıf çocukları için 16, dördüncü ve beşinci sınıfta ise 12 punto olması gerektiğini söylemişlerdir. Milli Eğitim Bakanlığı Talim Terbiye Kurulu Başkanlığının ders kitapları ve diğer yayınlar için belirlediği harf büyüklüğü şöyledir:

6 yaş için 24 punto,

7-9 yaş için 16-18 punto,

12 yaş ve üstü için 11 punto.

Çocuk kitaplarının içeriğine baktığımızda Yakar ve Yılmaz (2020), çocuk kitaplarındaki tema ve konu ilişkisinin güçlü kurulması gerektiğini, konuların akla yatkın ve inandırıcı olmasını, konu ve olayların birbiriyle tutarlı olmasını dile getirmişlerdir.

1.2. Karakterler

Karakter kavramı TDK’de “Bir eserde duygu, tutku ve düşünce yönlerinden ele alınan kimse.” biçiminde tanımlanmıştır (sozluk.gov.tr). Kitaplardaki akışa göre meydana gelen olayları yaşayan kişiler vardır. Bunlar karakter veya kahraman olarak adlandırılmaktadır. Sever (2021) kitaplarda olayla doğrudan ilişkisi olan, olayın başından geçtiği en önemli kişiyi veya olayı yaşadıklarıyla yönlendiren kişiyi “başkişi”, “temel kişi” ya da “kahraman” olarak nitelendirmektedir. Çocuklar dinledikleri veya okudukları kitapta bulunan kahramanla özdeşim kurup kitaptaki karakterlerin davranış veya benlik özelliklerini örnek alabilirler (Kardaş & Alp, 2013, s. 20).

Yakar ve Yılmaz (2015), erken dönemde edebiyat eserlerini okuyup bu eserlerdeki karakterleri örnek olan ve onlarla özdeşim kuran çocuğun, karşılaştığı çatışmaları da bu karakterleri örnek alarak çözebileceğini dile getirmektedirler.

1.2.1. Karakter Kavramı ve Çeşitleri

Literatürde karakterler ve onların sunumları ile ilgili görüşlerin çeşitlik gösterdiği görülmektedir. Söz gelimi Karatay (2020), çocuk edebiyatında karakterlerin geliştirme yollarını şu şekilde sıralamaktadır:

- “1. Düz anlatım yoluyla,
2. Hikâyede geçen diyalogların içinde,
3. Başkalarının düşünceleriyle,
4. Karakterin kendi düşüncesiyle (monolog),
5. Olayların içinde sergilediği davranışlarıyla.”

Lukens (1999) ise karakter geliştirme yollarını şu şekilde belirtmektedir:

- “1. Davranışlarıyla ve eylemleriyle,
2. Konuşmalarıyla,
3. Fiziksel özellikleriyle (dış görünüşüyle),
4. Diğer karakterlerin yorumlarıyla,
5. Yazarın yorumuyla.” (akt. Sever, 2021, s. 95).

Yine Lukens (1999) karakter özelliklerini açık, kapalı, durağan ve devingen olarak sıralamaktadır:

Açık (İyi Geliştirilmiş) Karakter: Açık ya da diğer adıyla iyi geliştirilmiş karakterler okuyucu tarafından iyi bilinir, anlatılan olayların akışında birçok niteliğiyle okuyucunun hafızasında yer edinir.

Kapalı (Geliştirilmemiş) Karakter: Okurun iyi tanımadığı, özellikleri üstünkörü olarak anlatılan karakterdir.

Devingen (Dinamik) Karakter: Kitabın başı ve sonu arasındaki bölümde değişim gösteren, yeni karakter özellikleri kazanan, değerler edinip bunlara bağlı davranış sergileyen karakterlerdir.

Durağan (Statik) Karakter: Durağan karakterler ise kitabın başından sonuna önemli kişilik değişimleri geçirmeyen; yaşadığı önemsiz değişimlerin de okuyucu tarafından görmezden gelindiği karakterlerdir (akt. Sever, 2021, s. 104-118).

1.3. Çocuk Edebiyatı ve Karakterler

Okuduğumuz kitapların bizi birçok yönden etkilediği inkar edilemez. Bilişsel, duyuşsal ve bedensel olarak henüz gelişim aşamasında bulunan çocuk için bu daha da önemli bir durumdur. Çevresini meraklı gözlerle araştıran, ne olup bittiğini gözlemleyen ve olaylar arasındaki bağlantıyı yorumlayarak çözmeye çalışan çocuk için okuduğu kitaplarda karşısına çıkan karakterler büyük önem arz etmektedir. Eserdeki kahramanla özdeşim kuran çocuk okur, farklı bir benliğe bürünüp olumlu eylemler geliştirebilmekte, hatta eserdeki kahraman kitaptan çıkıp çocuğun arkadaşı olabilmekte ve çocukta bazı istendik davranışların meydana gelmesini sağlayabilmektedir (Yakar & Yılmaz, 2021, s. 504-505). Bu tutumların meydana gelebilmesi için karakteri veya kahramanı oluştururken dikkat edilmesi gereken bazı noktalar bulunmaktadır. Sever (2019) çocuklara, çocuk kitaplarında kahramanın başından geçen olaylar ve durumlar karşısında karakterinde değişimler oluştuğunu sezdirmek gerektiğini dile getirmektedir. Bu değişimlerin oluştuğunu sezen çocuk okurda karaktere karşı sempati duygu oluşmakta ve çocuğun karakterle özdeşim kurması kolaylaşmaktadır. Ayrıca çocuğun kitaptaki olumlu karakterle/kahramanla özdeşim kurması, birleşmesi, kurgunun içinde yer alması için sanatçının kitapta tasvir ettiği karakterin inandırıcı, dürüst, hayatın içinden ve çocukla aynı yaş seviyesinde olması gerekmektedir (Karatay, 2020, s. 101).

Yakar ve Yılmaz'a göre (2021) çocuk kitaplarında yer alan kusursuz ve mekleştirilmiş karakterler, çocuğu ümitsizlik ve karamsarlığa sevk edip çocukların bu sebeplerden ötürü kitapları okumak istememesine yol açar. Dolayısıyla kurgu içinde eylemleriyle öne çıkan karakterin, farklı yönleri ve özellikleriyle anlatılması gerekmektedir. Karatay (2011) olumlu karakter özelliklerinin çocuğa kazandırılmasında yazınsal eserlerin de rolü olduğunu dile getirmektedir. Birdenbire yaşanmayan bu değişim öğretmen öncülüğünde doğru metinler ve kitaplarla yavaş yavaş oluşmaya başlamaktadır.

Çocukların his, fikir ve davranış biçiminin gelişimine katkı sağlayan çocuk yazını aynı zamanda onların yaşama olgun karakterler olarak atılmasına yardımcı olmaktadır (Yılmaz, 2020, s. 327).

Çocuklar 3–6 yaş aralığında davranışlarının büyük bir bölümünü kurgusal yapıtlardaki kahramanları örnek alarak oluşturmaktadırlar. Geçmişin aşırı didaktik, davranışlar açısından kusursuz, slogancı çocuk karakterleri fiziksel ve sosyal yönden aşırı idealize edilmiş karakterleri model almalarına neden olmaktadır (Karataş, 2014).

1.4. Melike Günyüz’ün Hayatı ve Edebi Kişiliği

1986 yılında Boğaziçi Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesinde üniversite hayatına başlayan Melike Günyüz, 1992-1994 yılları arasında Boğaziçi Üniversitesinde “Bursalı Talip Divanı Edisyon Kritik” teziyle yüksek lisans, 1995-2002 yılları arasında da İstanbul Üniversitesinde “Ahmedi Divanı’nın Tahlili” teziyle doktorasını tamamlamıştır. İş hayatına editör olarak başlayan yazar, yayın dünyasında sırasıyla editör, genel yayın yönetmeni ve CEO olarak görev yaptı.

İbn Haldun Üniversitesi, Karşılaştırmalı Edebiyat Bölümünde öğretim üyesi olarak görev yapan Melike Günyüz’ün çalışma alanları çocuk edebiyatı, yayıncılık ve editörlüktür. Ulusal ve uluslararası ölçekte yayıncılık ve çocuğa yönelik birçok projenin koordinasyonunu yürütmektedir. Yazdığı masal kitapları Doğu’dan Batı’ya 15 dile çevrilmiştir. Türk iş dünyasının en önemli STK’larından birisi olan MÜSİAD’ın ilk kadın yönetim kurulu üyesi olarak Türk siyasi hayatına yön veren birçok ekonomik, kültürel ve iş dünyasına ait raporların yayın sürecini yönetmiştir. IWF Türkiye (International Women Forum) kurucu üyeleri arasındadır. Ayrıca IRSCL (International Research Society for Children’s Literature), ÇGYD (Çocuk ve Gençlik Yayınları Derneği), KAİM Vakfı kurucu mütevelli üyesi ve Türkiye Gençlik ve Eğitim Vakfı (TÜRGEV) mütevelli üyesidir. Bir dönem Basın Yayın Birliği Derneği yönetim kurulu başkanlığı görevini yürütmüştür. Uluslararası YATEDAM (Yurtdışı Telif Danışmanlık Merkezi) projesi koordinatörlüğü, Kültür Bakanlığı TEDA (Kültür ve Turizm Bakanlığı Türk Kültür, Sanat ve Edebiyat Eserlerinin Dışa Açılımını Destekleme Projesi) Danışma ve Değerlendirme Kurulu üyeliği, TÜBİTAK Popüler Bilim Yayın Danışma Kurulu üyeliği, 6. Ulusal Yayın Kongresi Düzenleme Kurulu üyeliği, Okuma Kültürü Çalıştay Başkanlığı gibi özellikle yayıncılık alanında birçok ulusal ve uluslararası görevde bulunmuştur.

Melike Günyüz'ün ilkököl ve ortaokullar için Türkçe ders ve öğretmen kılavuz kitaplarının yanında “Çocuk Edebiyatı Okumaları: Kök Metinler, Metinlerarası İlişkiler, Karşılaştırmalı Okumalar, Üç Elma kitapları; Gümüş Göl Masalları, Dünya Masalları, Gakgukların Maceraları, Petek Kitaplarım” kitap setleri yayımlanmıştır.

Melike Günyüz'ün çocuk kitapları, ilk ve ortaokul Türkçe ders kitaplarıyla birlikte, akademik dergilerde yayımlanmış olan “Türkiye’de Çocuk Kitabı Yayıncılığında Devlet Politikalarının Etkisi, Çocuk ve Çocukluk Felsefesi Üzerine Düşünmemiz Lazım, Yerelden Evrensele Çocuk Kitabı Yayıncılığı, Bologna Çocuk Kitapları Fuarı, Çocuk Kitapları Cenneti, Türkiye’de Kim Neden Çocuk Kitabı Yayımlar, Kitapların Yetim Çocukları, İstanbul Rüya mıdır, Çocukların İstanbul’u, Madonna’dan Çocuklara Ahlakî Öğütler, Çocukluk Düşlerinin Yazarı Roald Dahl, Heyet-i Sabika-i Konstantiniyye” başlıklı akademik makaleleri bulunmaktadır. Ayrıca çocuk edebiyatı ile ilgili birçok çalıştay ve sempozyumda yayımlanan bildirileri bulunmaktadır (<https://akademik.ihu.edu.tr>).

1.4.1. Melike Günyüz ile İlgili Yapılan Çalışmalar

Bu bölümde Mayıs 2022’de yapılan Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Yazarları Birliği (ÇOGEBYB) tarafından düzenlenen Uluslararası Melike Günyüz Sempozyumu’ndaki bazı bildirilere, ayrıca sempozyum dışında Melike Günyüz’ün eserleri hakkında yapılan tez çalışmasına yer verilmiştir.

Prof. Dr. Engin YILMAZ’ın “Melike Günyüz’ün Çocuk Kitaplarının Biçem Bilimi Bakımından Değerlendirilmesi” çalışmasında Engin Yılmaz, Günyüz’ün özellikle “*değer*”, “*çocukluk gerçeği*” ve “*çevre sevgisi/duyarlılığı*” çerçevesinde bir dünya tasarladığını, eserlerinin özellikle sosyal değerlerin, manevi değerlerin çocuğa aktarılmasında ve içselleştirilmesinde önemli rol oynadığını ortaya koymuştur.

Acar KENEŞBEKOVA’nın “Dr. Melike Günyüz’ün Yazarlık Misyonu” çalışmasında, Melike Günyüz’ün çocuk edebiyatı yazarlığında en önemli unsur olan doğru Türkçe ile sağlam bir hikâyenin akıcı bir üslupla yazılmasını ve yerli yerine oturmuş karakterlerle anlatılması gerektiği düşüncesine sahip olduğunu belirtmiştir. Ayrıca Melike Günyüz’ün “*Her kitap her çocuk için değildir.*” ilkesiyle çocukların birbirinden farklı olduklarını göz önünde bulundurarak her çocuğun karakterine,

yeteneğine göre yetişkinler tarafından seçilmiş metinlerin sunulmasını tavsiye ettiğini ifade etmiştir.

Prof.Dr. Abdulkadir Kabadayı'nın “Melike Günyüz'ün Çocuk Kitaplarının Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi” adlı çalışmasında, Melike Günyüz'ün “*Gümüş Göl Maceraları*”, “*Gakguk Maceraları*” ve “*Petek Kitaplarım*” serileri incelenmiş, üç masal serisinde de en yüksek işlenen değer “barış” değeri olduğu, alandaki diğer çalışmalara bakıldığında değerlerin, ayrı ayrı değil birbirini destekler nitelikte verildiğinde etkili olduğu ortaya konulmuştur. Bu çalışmada incelenen çocuk kitaplarının değerler bakımından zengin olduğu, bu nedenle ders içi ve ders dışı etkinliklerde kullanılması, tavsiye eserler arasında yer alması gerektiği tavsiye edilmiştir.

Samire MEMMEDOVA'nın “Melike Günyüz'ün Bedii Eserlerinin Çocuk Edebiyatına Katkısı” çalışmasında; Melike Günyüz, hedeflediği çocuk kitlesi için, kesin olarak bir yaş aralığı belirtmemekle beraber Günyüz'ün eserlerinin genellikle ilkökul çağındaki çocuklara uygun olduğu, eserlerinin dil ve muhtevasını da yazdığı hedef kitleye uygun tuttuğu, Melike Günyüz'ün yaratıcılığında çocukların, gençlerin dünya görüşünün gelişmesinde, ilgi alanlarının genişlemesinde, ahlak ve maneviyatın oluşmasında, sanatsal zevkin parlatılmasındaki rolünün büyük ve önemli olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Prof. Dr. Cem Şems TÜMER, Prof. Dr. Oğuzhan YILMAZ ve Okan BORA'nın “Melike Günyüz'ün Eserleri ve Bireysel Farklılıklar” adlı çalışmasında Melike Günyüz'ün resimli çocuk kitapları incelendiğinde bireysel farklılıkları hayvan karakterler üzerinden ele aldığı, daha çok fiziksel olmakla birlikte duyuşsal ve bilişsel özelliklere değinilen eserlerde farklılıklara saygı kavramı da ön plana çıktığı, bireysel farklılıkların hayvan karakterler üzerinden anlatıldığı eserlerde çevredekilerin tepkisi de ele alındığı sonucuna ulaşılmıştır. “Gümüş Göl Masalları” ve “Gakguk Maceraları “ masal dizilerinden 9 kitabın incelendiği bu çalışmada doğuştan gelen farklılıklara verilen çevresel tepkiler daha olumluyken sonrasında edinilen farklılıklara olumsuz tepkiler verildiği dikkat çekmiştir. Karakterlerin kabul edilmediği ve kendisine uyum sağlanmadığı durumlarda farklı çevreye gidebildiği de görülmektedir.

Prof. Dr.Oğuzhan YILMAZ, Prof. Dr. Anastasia ULANOWICZ, Arş. Gör. Bilge DESTEGÜLOĞLU 'nun “Melike Günyüz'ün Eserlerinde Bilge Karakterler” adlı çalışmasında, bilge karakterler bilge karakterin cinsiyeti, yaşı, görünümleri ve problem

çözme yöntemlerine göre incelenmiş ve sınıflandırılmıştır. Bilgelerin akıllarıyla öne çıkan ve danışılan bireyler olarak betimlendiği, kitaplarda bilge karakterlere yer verilmekle birlikte yayımlandıkları toplumların da özelliklerini barındırdıkları görülmüştür.

Prof. Dr. Cem Şems TÜMER, Prof. Dr. Yasin Mahmut YAKAR, Öğr. Gör. Hatice Derya YILMAZ'ın ortaya koyduğu “Melike Günyüz’ün Eserlerinin Duyarlılık Eğitimi Açısından İncelenmesi” adlı çalışmada, Günyüz’e ait “Gümüş Göl Masalları”, “Gakguk Maceraları” ve “Petek Kitaplarım” masal dizilerinde yer alan 27 eser incelenmiştir. Eserlerde yoğunluklu olarak insan ilişkileri üzerinde durulduğu tespit edilmiş; farklı olanı kabul etme, insanların kişisel ve fiziksel özelliklerine saygı duyma, toplumda farklı özelliklere sahip insanlarla karşılaşılabilceği gibi vurgular üzerinden insan ilişkileri ortaya konduğu ifade edilmiştir.

Dr. Öğr. Üyesi Hülya YOLASIĞMAZOĞLU “Türkçenin Söz Varlığı Bağlamında Melike Günyüz Masalları” adlı çalışmada, “Gümüş Göl Masalları” ve “Keloğlan Masalları” dizilerinde yer alan 12 masal kitabı, söz varlığı unsurlarından deyimler, atasözleri, ikilemeler, argo sözler ve kalıp sözler bakımından incelenmiştir. Bu inceleme sonucunda eserlerde hiç atasözü bulunmadığı, 49 kalıp söz, 59 ikileme, 91 tane deyim olduğu, 3 tane argo ve kaba söz yer almasına rağmen incelenen eserlerin içerik olarak temiz, çocuklar için zararlı olabilecek unsurlardan uzak olduğu ifade edilmiştir. Söz varlığı unsurları bakımından zengin olmasının çocuk okurlara dil ve kültür arasındaki ilişkiyi sezdirme, Türkçenin söz varlığı unsurlarını tanıtmaya, ana dil becerilerini geliştirme konusunda kaynaklık edecek nitelikte olduğu belirtilmiştir.

Prof. Dr. Zhyldyz İSMAİLOVA'nın yaptığı “Melike Günyüz’ün Keloğlan Suskunlar Ülkesinde Adlı Eserinde İdeal Hükümdar Tipinin Ele Alınış Biçimi” adlı çalışmada, *Keloğlan Suskunlar Ülkesinde* adlı eser konu, kahramanlar, dil ve anlatım ile ileti başlıkları altında incelenmiştir. İnceleme sonucunda bu başlıkların çocuğa göre özellikler taşıdığı görülmüştür.

Öğr. Gör. Esra ALKAN'ın “Çocuk Edebiyatının Temel Öğeleri Açısından Gakgukların Maceraları” çalışmada, Gakguk Maceraları dizisinde bulunan 6 eser incelenmiş, bu inceleme çocuk kitaplarında bulunması gereken öğeler olarak “dış yapı özellikleri”, “iç yapı özellikleri” ve “temel eğitim ilkeleri” başlıklarına göre yapılmıştır.

İnceleme sonucunda dış yapı özellikleri açısından çalışmada yer alan kitapların tamamının orta boyutta, ciltsiz, kuşe kâğıt olarak tasarlandığı; iç yapı özellikleri açısından “Gakgukların Maceraları” adlı dizide yer alan karakterlerin kargalar, baykuşlar, serçeler, bülbüller, kaplumbağalar, yarasalar, kartal, dağ ve aydan oluştuğu; eğitsel iletiler açısından incelendiğinde ise kitaplardaki konular ve konunun ele alınışının okul öncesi dönemdeki çocuğun ilgisini çekecek biçimde ortaya konulduğu tespit edilmiştir. Azimli olma, çalışkanlık, affetme, bireysel farklılıklara saygı gibi çocuğun kişisel gelişimini destekleyecek konulara yer verilmiştir.

Prof. Dr. Raşit KOÇ “Melike Günyüz’ün Modern Fablları (Gümüş Göl Masalları Örneği)” adlı çalışmasında, “Gümüş Göl Masalları” dizisinde yer alan 10 eseri incelemiştir. Bu incelemede masalların özetlerine ve bu masallarda verilmek istenen mesajlara yer verilmiştir. Bu masalların nitelikli çocuk edebiyatı eserleri arasında yer alan, çocukların yaşlarına uygun, içinde yetiştikleri aile ve toplum değerlerine, evrensel değerlere uygun açık, anlaşılır bir dille ve samimi bir üslupla kaleme alınmış eserler olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Prof. Dr. M. Abdullah ARSLAN ve Ammar DENİZ’in “Melike Günyüz’ün Resimli Çocuk Kitaplarının Eğitsel İletiler Açısından İncelenmesi” isimli çalışmasında Günyüz’ün çocuk kitaplarında 51 eğitsel ileti tespit edilmiş, bu iletiler “kişisel gelişimi destekleyen eğitsel iletiler, insan ilişkilerini geliştirmeye yönelik iletiler, aile içi ilişkiye yönelik iletiler, eğitimle ilgili iletiler, dini iletiler, sağlığa yönelik iletiler” şeklinde sınıflandırılmıştır. Bu iletilerin genelde hayvanlar aracılığıyla verildiği ancak Nasrettin Hoca ve Keloğlan gibi milli kahramanlar aracılığıyla da bu iletilerin verildiği ifade edilmiştir. Fabl türünde olan “Gakkukların Maceraları, Timsah Temsinin Su Yarışı, Timsah Temsinin Diş Ağrısı, Timsah Temsinin Can Sıkıntısı” kitaplarında eğitsel iletilerden kişisel gelişimi destekleyen iletilerin ön planda olduğu, “Nasrettin Hoca ve Cimri Komşusu” ve “Keloğlan Şaşkınlar Ülkesinde” kitaplarında ise insani ilişkilere ve toplumsal yaşama yönelik iletilerin çoğunlukta olduğu tespit edilmiştir.

Öğr. Gör. Dilara Keskin’in yapmış olduğu “Melike Günyüz’ün Gakgukların Maceraları Dizisinin Değerler Kapsamında İncelenmesi” adlı çalışmada, “Gakgukların Maceraları” kitap dizisindeki 6 eser MEB’in 2019 yılında yayımlanmış olduğu Türkçe Öğretim Programında yer alan 10 kök değer (adalet, dostluk, dürüstlük, öz denetim, sabır,

saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik, yardımseverlik) temel alınarak incelenmiştir. İnceleme sonucunda saygı ve sevgi değerinin ön planda olduğu görülmüştür.

Yaşar SÖZEN'in "Melike Günyüz'ün 'Nasrettin Hoca ve Cimri Komşusu' Adlı Hikâyesinin Çocuk Edebiyatını Yapılandıran Temel Ögeler Bağlamında İncelenmesi" adlı çalışmasında, "*Nasrettin Hoca ve Cimri Komşusu*" adlı hikâye metni, çocuk edebiyatını yapılandıran konu, kahramanlar, ileti, dil ve anlatım unsurları kapsamında ele alınarak çocuğa görelilik ilkesi ve çocuk edebiyatı bağlamında incelenmiştir. İnceleme sonucunda konunun çocuğun hem gerçek hem de hayal dünyasına uygun ve çocuğun gerçek dünyayı tanımasına imkân sağlayan bir konu olduğu, Nasrettin Hoca'nın çocuklar tarafından örnek alınabilecek bir kahraman olduğu, verilmek istenen iletilerin çocukların temel değerleri öğrenmesine ve hayata karşı bakış açısı oluşturmaya yarar sağlayan iletiler olduğu, dil ve anlatım olarak da Türkçenin zenginliklerini çocuk okura kavratan ve onların söz dağarcığını geliştiren özellikler taşıdığı bulgularına ulaşılmıştır.

Prof. Dr. Sibel Turhan TUNA ve Hamdiye Deniz YILDIRIM'ın yaptığı "Melike Günyüz'ün Eserlerinde Özgecilik" çalışmasında Günyüz'ün 28 eseri incelenmiş, bu eserlerden 26'sında özgecilik değeri tespit edilmiştir. 28 eserde özgecilik kavramı 10 kök değerle, erdemli insan ölçüleriyle ve diğer değerlerle ilişkilendirilmiştir. Melike Günyüz'ün eserlerinden yola çıkarak ele alınan özgecilik değerinin Türkçe ders kitaplarında yer alabilecek önemli bir değer olduğu ifade edilmiştir.

Dr. Öğr. Üyesi Tacettin Şimşek, "Bir Yeniden Yazma Örneği Olarak Melike Günyüz'ün Keloğlan Masalları" adlı çalışmasında yeniden yazılan Keloğlan masallarına değinilmiş, Melike Günyüz'ün yazdığı "Keloğlan Suskunlar Ülkesinde" ve "Keloğlan Şaşkınlar Ülkesinde" masalları incelenmiştir. Sözlü gelenekteki Keloğlan masalları ile Günyüz'ün yazdığı Keloğlan masalları dil ve anlatım, kahraman, sihirli nesneler başlıkları altında karşılaştırılmıştır. İki masalda da Keloğlan, geleneksel masallarda pek görülmeyen tarzda liderlik ve kurtarıcılık özellikleri sergilemiştir. Böylece Günyüz, bireysel hedefleri için çaba gösteren kişilikten toplum için çaba gösteren bir karakter çıkarmıştır. Sözlü kültürdeki masallarda daha çok kişisel başarıya odaklanan ve zekâsını çıkarı için kullanan Keloğlan yerine Günyüz'ün yazdığı Keloğlan masallarında toplumsal kaygı öne çıkar. Keloğlan, insanların sorunlarını çözme, onları mutlu etme çabasıyla karşımıza çıkar.

Ayfer ÖKSÜZ (2024), “Melike Günyüz’ün Çocuk Kitaplarının Çocuk Edebiyatının Temel Unsurları ve Eğitsel İletiler Açısından İncelenmesi” adlı yüksek lisans çalışmasında Melike Günyüz’ün “Keloğlan Suskunlar Ülkesinde, Keloğlan Şaşkınlık Ülkesinde, Nasrettin Hoca ile Cimri Komşunun Hikâyesi, İlkbahar Prensi” kitapları ile “Gakgukların Maceraları, Gümüş Göl Masalları” kitap dizisinde yer alan 20 kitap incelenmiştir. Eğitsel iletiler; kişisel gelişimi destekleyen iletiler, toplumsal gelişimi destekleyen iletiler ve zihinsel gelişimi destekleyen iletiler başlığı altında değerlendirilmiştir.

Bu çalışmada Melike Günyüz ile ilgili yapılan çalışmalardan farklı olarak kahramanların hangi özelliklere sahip olduğunun tespiti yapılmıştır. Çalışma, Günyüz’ün Gümüş Göl Masalları ve Gakgukların Maceraları masal dizilerindeki tüm kahramanların karakter özelliklerinin incelenmesi nedeniyle yukarıda karakter incelemesi bağlamında yapılan çalışmalardan ayrılmaktadır.

İKİNCİ BÖLÜM

YÖNTEM

2.1. Araştırma Modeli (Deseni)

Bu çalışmada, Melike Günyüz'ün kitaplarındaki kahramanlar çocuk edebiyatının temel ilkelerinden “karakter” kavramı bağlamında incelenecektir. Bu araştırma nitel araştırma yöntemlerinden olan doküman analizi deseni ile gerçekleştirilmiştir.

Yıldırım ve Şimşek (2018)'e göre doküman analizi, nitel araştırmalarda gözlem, görüşme gibi yollarla veri toplamanın mümkün olmadığı durumlarda kullanılan bir desendir. Matbu ve elektronik materyaller de dahil olmak üzere tüm belgeleri gözden geçirmek ve yorumlamak için kullanılan dizgesel yöntemdir (Kıral, 2020, s. 170-189). Çalışmada kitap dizisinde yer alan karakterler özelinde kahramanların incelemesi yapıldığı için doküman analizi modelinin uygun olacağı düşünülmüştür.

2.2. İncelenen Eserler

Araştırmada Melike Günyüz'ün Gümüş Göl Masalları ve Gakgukların Maceraları setinde bulunan 16 masal kitabı incelenmiştir. Bu 16 masal, aşağıdaki tabloda belirtilmiştir:

Tablo 2. 1: İncelenen Eserler

Eserin Adı	Yayınevi	Basım Yeri	Basım Yılı
Timsah Temsi'nin Diş Ağrısı	Erdem Yayınları	İstanbul	2022
Küçük Yıldız	Erdem Yayınları	İstanbul	2022
Küçük Şıpr Arkadaş Arıyor	Erdem Yayınları	İstanbul	2022
Hiç Susmayan Cırcır Böceği	Erdem Yayınları	İstanbul	2022
Tombalak Fil'in Sabah Spor	Erdem Yayınları	İstanbul	2022
Temsi'nin Can Sıkıntısı	Erdem Yayınları	İstanbul	2022
Üç Küçük Aslan	Erdem Yayınları	İstanbul	2022
Sen Sıska Değilsin	Erdem Yayınları	İstanbul	2022
Arkadaşımı Tanırım	Erdem Yayınları	İstanbul	2022
Peli Spor Şöleninde	Erdem Yayınları	İstanbul	2022
Mavi Gaki	Erdem Yayınları	İstanbul	2016
Süslü Çikolata	Erdem Yayınları	İstanbul	2016
Pamuk Karga	Erdem Yayınları	İstanbul	2016
Şarkıcı Gukki	Erdem Yayınları	İstanbul	2016
Ay Nereye Kayboldu	Erdem Yayınları	İstanbul	2016
Ses Yarışması	Erdem Yayınları	İstanbul	2016

2.3. Veri Toplama Araçları

Çalışmanın verilerini oluşturan kaynaklar iki bölümden oluşmaktadır. İlk olarak çalışmanın kuramsal çerçevesini meydana getirecek olan kaynaklar belirlenmiş, bu kaynaklar elektronik ortamda veya basılı olarak elde edilmiştir. Belirlenen kaynaklarda literatürde yer alan konuya ilişkin çalışmalar gözden geçirilmiştir. Ardından Melike Günyüz'ün araştırmada kullanılacak olan eserleri basılı olarak temin edilmiştir.

2.4. Verilerin Analizi

Araştırmada erişilen veriler iki farklı biçimde analiz edilmiştir. Öncelikle çalışma verilerinin elde edileceği dokümanlar not tutulmadan okunmuştur. Yapılan okumalar neticesinde kavramsal yapıya ilişkin genel bir bakış açısı edinilmiştir. Çalışmanın amacı göz önünde bulundurularak kitaplar okunmuş ve dizide yer alan kahramanların özelliklerine dair bir tablo oluşturulup elde edilen veriler düzenlenmiştir. İncelenen eserlere yönelik önceden belirlenen tema ve kategoriler olduğu için öncelikle betimsel analizden faydalanılmıştır. Yıldırım ve Şimşek (2018) betimsel analiz yöntemini önceden oluşturulan şemadan yola çıkılarak verilerin belirli bir tema altında bir araya getirilmesi ve ortaya koyulmasına dayalı bir veri analiz yöntemi olduğunu belirtmişlerdir. Buna göre *Gümüş Göl Masalları* ve *Gakgukların Maceraları* masal dizisindeki kahramanlara odaklanılmış ve bu kahramanların geliştirilme yolları, olumlu ve olumsuz karakter özellikleri, açık, kapalı, devingen ve durağan karakter yapılarına dair veriler betimsel analiz yoluyla elde edilmiştir. Ardından veriler içerik analizine tabi tutulmuştur. İçerik analizi ise betimsel analiz sonucu elde edilen verilerin daha ayrıntılı incelemeye tabi tutularak betimsel analizle ayırımına varılamayan kavram ve temaların belirlenmesinde kullanılan veri analiz yöntemidir. Sonrasında ise oluşturulan kategoriler için uzman görüşüne başvurulup duruma göre düzenlemeler yapılmıştır. Çalışmada kahramanların olumlu ve olumsuz özelliklerinin tamamına yer verilmiş, hangi özelliklerin hangi masallarda yer aldığı kodlanmıştır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR VE YORUMLAR

Yapılan çalışmada Melike Günyüz'ün “Gümüş Göl Masalları” ve “Gakgukların Maceraları” masal setinde yer alan hayvan kahramanların karakter özellikleri incelenmiş ve kahramanlarla ilgili elde edilen veriler yorumlanıp kategorilere ayrılmıştır.

3.1. Kahramanları Geliştirme Biçimleri

Gümüş Göl Masalları ve Gakgukların Maceraları masal setinde kahramanların geliştirilmesinde kahramanların olaylar karşısındaki tutum ve davranışları, diyalog ve monologlar, diğer kahramanların karakterlerle ilgili yorumları etkili olmuştur.

- Karakteri bir durum karşısında gösterdiği tutum ve davranışlarıyla geliştirme,
- Karakteri diyalog ve monologlarla geliştirme,
- Karakteri diğer karakterlerin yorumu ve anlatımıyla geliştirme

3.1.1. Karakteri Bir Durum Karşısında Gösterdiği Tutum ve Davranışlarıyla Geliştirme

Aşağıda masalda yer alan kahramanların ortaya koyduğu tutum ve davranışlarıyla geliştirildiğine dair kullanımlar örneklendirilmiştir:

Timsah Temsi masalında Timsah Temsi, diş ağrısıyla karşılaştığında endişelenir, çaresiz kalır ve çevresindeki arkadaşlarından yardım ister, diş ağrısını geçirmek için çareler arar. “*Timsah Temsi, o sabah diş ağrısıyla uyandı. Önce şifalı ot çiğnedi. Sonra temizlikçi kuşlara dişlerini temizletti. Fakat diş ağrısı bir türlü geçmedi. Ne yapacağını bilemiyordu.*” (TT, s.3)

Temsi'nin arkadaşları Tıstıs Yılan, Yangelir Yengeç ve Pelikan, onun ağrısına önce eleştirel yaklaşırlar. “*Herkes bir şeyler söylemeye başladı:*

- *Okadar balık yersen elbette dişin ağrır, dedi Yangelir Yengeç*

-*Ağzını o kadar kocaman açarsan tabii ki dişin ağrır, dedi Tıstıs Yılan.*

-*Çamurlara o kadar batarsan dişinin ağrması normaldir, dedi Pelikan.” (TT, s.6, 7, 8)*

Eleştirel davranışlarından sonra Temsi'nin arkadaşları Tıstıs Yılan, Yangelir Yengeç, Pelikan, onun diş ağrısını geçirecek farklı tavsiyelerde bulunarak yardımcı olmaya çalışırlar. Her biri kendi deneyimlerine dayanan çözümler sunar ancak gerçek çözümü bulamazlar. Bu davranışları karakterlerin yardımsever ve iyi niyetli olduklarını gösterir.

“Herkes bir şeyler önermeye başladı:

-*Diş ağrısı çekmemek için daha az balık yemelisin, dedi Yangelir Yengeç.*

-*Ağzını daha az açmalısın, dedi Tıstıs Yılan.*

-*Çamurlara daha az batmalısın, dedi Pelikan.” (TT, s.10,11)*

Kaplumbağa Bilgeduruş, masalın bilge karakteri olarak karşımıza çıkar. Diğer kahramanlar gibi eleştirmeden, anlayışla yaklaşır ve akılcı çözümler bulmaya çalışır. Timsah Temsi'nin çektiği ağrıyı görünce onun yanına gelir, problem çözme yeteneği ve bilgeliğiyle Temsi'nin diş ağrısına sebep olan taşı Temsi'nin dışından çıkarır. Temsi'nin ağrısını giderir.

“ -Aç ağzını bakayım, dedi.

Timsah Temsi ağzını kocaman açtı.

-*Hımm, dedi Kaplumbağa Bilgeduruş. Sanırım balık yerine taş atmışsın ağzına. O da dişlerinin arasına sıkışmış. Taşı çıkarmamız gerek.*

Kaplumbağa Bilgeduruş, eline sağlam bir sopa aldı. Onunla Timsah Temsi'nin dişlerinin arasındaki taşı çıkardı. Timsah Temsi'nin diş ağrısı geçiverdi.” (TT, S.13, 15)

Küçük Yıldız masalında Küçük Yengeç'in hayalci bir karaktere sahip olduğunu görmekteyiz. Annesiyle oynadıkları oyunun bir oyun olduğunu unuttur ve uyumadan önce yastık altına sakladığını hayal ettiği yıldızı uyandığında aramaya başlar. *“Bunları konuştuktan sonra bir oyun oynamışlardı. Bu oyunda gökten yıldız alıp yastıklarının altına sakladıklarını hayal etmişlerdi. Ertesi sabah, Küçük Yengeç gözlerini açar açmaz*

yastığının altına baktı. Yıldızını aradı. Bunun bir oyun olduğunu unutmuştu. Hemen yatağından fırladı. Yıldızını aramaya koyuldu.” (KY, s.6, 7, 8)

Küçük Yengeç, annesinin ona gerçekleri anlatmasının ardından hayal ve gerçek arasındaki farkı ayırt eder. Zihinsel olarak olgunlaşmaya başlar. *“Yıldızların gökteki parlak cisimler olduğunu Küçük Yengeç’e nasıl anlatacağını düşünüyordu. Dün gece sadece oyun oynamış ve hayal kurmuşlardı.*

-Bak yavrum, yıldızlar sadece karanlıkta dışarı çıkabilirler. Güneş ışığında görünmez olurlar. Senin yıldızın da sabah olunca evine dönmüş. Giderken de sana bir hatıra bırakmış, dedi.” (KY, s.11, 13, 15)

Bayan Yengeç, çocuğunun hayal dünyasını geliştirici ve eğitici bir karakter özelliği göstermektedir. Küçük Yengeç’in sahilde koşarak yıldız aradığını gören Bayan Yengeç, onun merak duygusunu ve hayal dünyasını baskı altına almadan yaratıcı bir oyun oynar.

“Annesi, yıldızların göğün derinliklerinde dolaştığını anlatmıştı ona. Sonra da eklemişti:

-Bak, görüyor musun? Tam tepende parlayan yıldız, benim yıldızım olsun. Onun yanındaki babanın, şu arkadaki parıldayan da senin yıldızın olsun. (KY, s.5)”

Küçük Yengeç’in oynadıklarının bir oyun olduğunu unutup hayale kapıldığını gören Bayan Yengeç, koruyucu ve sevecen bir anne karakteri üstlenir. Küçük Yengeç’in hayal kırıklığına uğramasını istemez ve bu yüzden bir hikâye anlatarak denizyıldızının gökteki yıldızdan bir hatıra olduğunu söyler. Bunu şu sözlerinden çıkarabiliriz:

“-Bak yavrum, yıldızlar sadece karanlıkta dışarı çıkabilirler. Güneş ışığında görünmez olurlar. Senin yıldızın da sabah olunca evine dönmüş. Giderken de sana bir hatıra bırakmış, dedi. (KY, s,13)”

Küçük Şıpır Arkadaş Arıyor masalında Küçük Şıpır adlı kahramanımız yalnızlıktan sıkıldığı bir anda yeni bir arkadaş edinmeye karar verir. *“Etrafta oynayacak kimse yokken nasıl mutlu olabilirdi ki? O da ne öyle? Tombul bir sinek... Şimdi Şıpır bu sinekle arkadaş olsa ne iyi olurdu! Şıpır sevinçle saçlarını şap şup salladı (KŞAA, s. 4,5).”* Bu davranışı onun sosyalliğini göstermektedir. Küçük Şıpır, Vızır gittiği zaman

üzülür ve ağlamaya başlar. Bu davranışı onun duygusal ve arkadaş canlısı bir karaktere sahip olduğunu göstermektedir.

Masal kahramanlarından Telli Kopter, Küçük Şıpr ve Vızır arasındaki bu arkadaşlığı garipser ve araştırmacı kimliğiyle bunu haber yapmak ister. Bu davranışını “*Of! Ne sıkıcı bir gün... Etrafta haber yapacak kimse yokken nasıl mutlu olabilirim ki, diye düşündü Telli Kopter.*

-O da ne öyle? Tombul bir sinek ve garip bir kurbağa fısır fısır konuşuyorlar. Sonra da kıkır kıkır gülüşüyorlar. Tam benlik bir haber bu! (KŞAA, s.10) ” cümlelerinden görmekteyiz.

Timsah Temsi; Küçük Şıpr ve sinek arasındaki bu arkadaşlığı hoş bulmuştur.

“Ay ne hoş bir durum, dedi Timsah Temsi. Küçük bir sinek ve kurbağa arkadaş olmuş. Bizim Şıpr sonunda bir arkadaş bulmuş (KŞAA, s. 12). ” sözleri onun farklılıklara açık ve hoşgörülü bir karakter olduğunu göstermektedir.

Yangelir Yengeç’in “*Ne hüzünlü bir durum. Birkaç gün sonra sineğin hayatı sona erecek, bizim Şıpr da arkadaşını kaybedecek (KŞAA, s.11).*” sözleri Yangelir Yengeç’in merhametli karakterini gösterir.

Tıstıs Yılan’ın “*Çok tuhaf bir durum. Böyle arkadaşlık olur mu? Ben bir kırlangıçla arkadaş olur muyum hiç(KŞAA, s. 13) ? ”* sözleriyle gelenekçi bir bakış açısına sahip olduğunu görmekteyiz.

Küçük Şıpr’ın Vızır gidince ağladığını gören Kaplumbağa Bilgeduruş, Şıpr’ın yanına gelerek onu teselli etmeye çalışır. “*Üzülme. Vızır’ı tanıdığın için mutlu olmalısın. Artık senin de anlatacak bir hikâyen var. Ayrıca her zaman hatırlayacağın bir arkadaşın (KŞAA, s. 16)...*” sözlerinden onun bilge ve destekleyici karakterini görmekteyiz.

Hiç Susmayan Circir Böceği masalında ana karakter olan Circir Böceği, yardımsever bir karakterdir. Gece yarısı, tüm Gümüş Göl sakinlerini rahatsız edecek şekilde ötmesinin nedeninin yuvalarında annelerini bekleyen karga yavrularını eğlendirmek olduğunu “*Telli Kopter yükseldi yükseldi. Kargaların yuvasına kadar geldi. Yükseldikçe ses daha da yakınlaşmıştı. Telli Kopter yuvaya iyice yaklaştığında gözlerine inanamadı. Circir Böceği, yuvalarında annelerini bekleyen yavru kargalarla oyun*

oynuyor, onları eğlendiriyordu. Hiç bitmeyen şarkısını onlar için söylüyordu (HSCB, s.15,16). “ cümlelerinden çıkarabiliriz.

Kaplumbağa Bilgeduruş’un “ Biri Gidip Cırcır Böceği ile konuşmalı. Neden hiç susmadan öttüğünü öğrenmeli (HSCB, s.6).” sözlerinden çözüm odaklı ve anlayışlı bir karakter sergilediğini görmekteyiz.

Kaplumbağa Bilgeduruş’un bu sözleri üzerine olayın üzerine giden Telli Kopter ve Şıprır’ın empati özelliklerinin gelişmiş olduğunu, olayın sebebini anlamaya çalıştıklarını,

“–Bu benim işim, diyen Telli Kopter öne atıldı.

-Ben de ben de geleceğim, diyerek fırladı Şıprır.

Telli Kopter ile Şıprır, gecenin karanlığında Cırcır Böceği’ni aramaya koyuldular. Ağacın arkasına baktılar ama göremediler. Ağacın dibine baktılar, yine göremediler (HSCB, s.6, 7, 8).” cümlelerinden anlamaktayız.

Tombalak Fil’in Sabah Sporü masalında Tombalak Fil, spor yapmayı seven ve aynı zamanda etrafındakilerin rahatsız olmasını istemeyen bir karaktere sahiptir. “Tombalak Fil şaşırdu. Göl hayvanlarını rahatsız etmeyi gerçekten istemiyordu. Ama sağlıklı olmak için hareket etmesi ve spor yapması gerekiyordu (TFSS, s.5).” cümlelerinde sergilediğini davranışlarından bunu anlamaktayız.

Göl sakinleri tarafından eleştirilen ve alaya alınan Tombalak Fil, aldırış etmeyerek spor yapmak için Bay ve Bayan Turna’dan yardım alıp yeni yöntemler dener. Önceleri turnalar gibi dans edemeyeceğini düşünen ve özgüven eksikliği yaşayan Tombalak’ın bu düşüncesini “ Kendisinin onlar gibi dans etmesinin ve spor yapmasının mümkün olmadığına inanıyordu (TFSS, s.9).” cümlelerinde görmekteyiz. “O günden sonra Tombalak’ın sabah sporu bütün Gümüş Göl sakinleri için eğlenceli bir oyuna dönüştü. Çünkü Tombalak ortada zıplayarak, kendi etrafında dönerek ağaç kütüklerinden yaptığı davulları çalıyor, turnalar da onun etrafında uçarak dans ediyorlardı (TFSS, s. 14,15).” cümlelerinden Tombalak Fil’in yeniliklere kolayca adapte olan bir karaktere sahip bir davranış sergilediğini ve özgüven kazandığını görmekteyiz.

Bay ve Bayan Turna, diğer göl sakinleri gibi Tombalak Fil ile alay etmek yerine onun farklılıklarına saygı duyup yardımcı olmaya çalışırlar. “-Sen şişman olduğun için

değil, kanatların olmadığı için bizim gibi dans edemezsin, diye söze karıştı Bay Turna. Senin vücudun bizden farklı. Kendi vücut yapına göre hareket etmelisin.

-Biz sana yardımcı olabiliriz, dedi Bayan Turna (TFSS, s.11)” cümleleri Bay ve Bayan Turna’nın yardımsever karakterini bize göstermektedir.

Gümüş Göl Sakinleri, Tombalak’ın suya girmesinden rahatsız olurlar. *“Balıklar, su kaplumbağaları ve kurbağalar hep bir ağızdan bağırdılar:*

-Yaptığını beğendin mi?

-Dün sabah da aynı şeyi yaptın. Git başka yerde sporunu yap.

-Bak turnalar da spor yapıyorlar ama bizi hiç rahatsız etmiyorlar (TFSS, s.4,5).” Cümlelerinden onların anlayışsız bir karakter sergiledikleri görülmektedir. Masalın sonlarında ise Tombalak Fil’in dans ettiğini gören göl sakinleri, daha anlayışlı davranarak ona eşlik ederler. *“Hatta uzaktaki hayvanlar bile Tombalak’ın müziği ile dans etmek için Gümüş Göl’ün kıyısına gelmeye başladılar (TFSS, s.16).”*

Timsah Temsi’nin Can Sıkıntısı masalında Timsah Temsi, bir sabah can sıkıntısıyla uyanıp bu sıkıntıya çareler arar. *“Bu sabah canı hiçbir şey yapmak istemiyordu. Uzun uzun ne yiyeceğini düşündü. Fakat göldeki yiyeceklerin hiçbirini beğenmedi. Canı başka şeyler istiyordu. ‘Acaba ne yesem?’ diye sordu kendisine. En iyisi bunu Telli Kopter’e sormaktı. Ne de olsa o uçtuğu için güzel yiyeceklerin nerede olduğunu görebiliyordu (TCS, s.3,4).”* cümleleri onun içsel boşluk ve huzursuzluk içinde olduğunu, bu huzursuzluğu gidermek için araştırmacı bir karaktere sahip olduğunu gösterir.

Telli Kopter, Timsah Temsi’nin farklı bir yiyecek aradığı görünce bu olayı haber yapmak ister. *“Telli Kopter hayretle Timsah Temsi’ye baktı. Göldeki yiyeceklerle bir şey mi olmuştu? Yoksa Gümüş Göl kirlenmişti de Temsi yiyecek mi bulamamıştı? Bir gazeteci olarak bundan çok iyi bir haber çıkarabilirdi (TCS, s. 5)?”* cümleleri, Telli Kopter’in meraklı ve araştırmacı bir karakterde olduğunu gösterir.

Yangelir Yengeç, Tıstıs Yılan ve Pelikan, arkadaş canlısı ve yardımsever karakterlerdir. Timsah Temsi’nin can sıkıntısını giderecek çözümler sunarak ona yardımcı olmaya çalışmışlardır. Bu karakter özelliklerini “Konuşmaları duyan Yangelir Yengeç, arkadaşına elma yemeyi önerdi... Tıstıs Yılan da karnabahar ve lahanayı

önerdi... Temsi, Pelikan'ın getirdiği soğanlara şöyle bir baktı. Renkleri pek güzel görünüyordu (TCS, s.9, 10, 11)." cümlelerinde görmekteyiz.

Arkadaşlarının tavsiyelerini beğenmeyen Timsah Temsi, kendi keyfine göre hareket eder. Kaprisli davranışlarının arkadaşlarını incittiğini düşünen Temsi, onlar için bir akşam yemeği düzenlemek ister. " *Aklına bir fikir geldi. Arkadaşları için güzel bir akşam yemeği düzenleyecekti. Üstelik sofraya sadece kendi sevdiği yiyecekleri değil, arkadaşlarının sevdiklerini de koyacaktı (TCS, s.15)*" cümleleri Temsi'nin arkadaş canlısı olduğunu ve arkadaşlarının sevdiği yemekleri hazırladığı için empati duyabildiğini göstermektedir.

Kaplumbağa Bilgeduruş, bilge ve tecrübeli karakteriyle Temsi'nin can sıkıntısını giderecek bir öğüt verir. " *Kaplumbağa Bilgeduruş her zamanki bilgiçliği ile yorum yaptı:*

-Hayatta en büyük mutsuzluk sebebi boş durmaktır(TCS, s.16)." sözleri onun çalışmaya önem veren aktif bir karakter olduğunu göstermektedir.

Üç Küçük Aslan masalında Mavi Yele, Sarı Yele ve Siyah Yele isimli üç küçük aslan kahramanımız vardır. Bu kahramanlar masalın başında çevreye karşı kayıtsız davranıp Gümüş Göl sakinlerini rahatsız edecek kadar yüksek sesle kükrüyorlardı. " *Küçücüklermiş küçük olmalarına ama bir kükrediler mi Gümüş Göl'ün en derininde yaşayanlar bile duyarlarmış seslerini... Peki ya geceleri kükrediklerinde ne olurmuş? Ağaçtaki yavru kumrular, yerin altındaki yavru kunduzlar, dağlardaki yavru kurtlar uyuyamazlarmış bu sesten (ÜKA, s.4,5).*" Ancak yavru aslanlar, diğer yavru aslanlarla arkadaş olduklarında etrafı rahatsız edecek kadar kükremezler ve çevredekilerin rahatsız olduğunu düşünerek daha dengeli bir davranış sergilemeye başlarlar. " *Bütün yavrular arkadaş olunca birbirlerini tanımaya başlamışlar. Kurt, kunduz ve kumru yavruları, aslan kükremelerini tanımışlar. Geceleri kükrediklerinde kendilerine selam gönderdiklerini anlamışlar. Aslan yavruları da gece kükrediklerinde arkadaşlarının uykusuz kalabileceğini anlamışlar ve daha az kükremeye başlamışlar (ÜKA, s. 14, 15, 16).*" cümlelerinde masalın başındaki kayıtsız kalma karakterinin yerini empatik karaktere bıraktığını görmekteyiz.

Kumru, kurt ve kunduzların anne babaları küçük aslanlardan rahatsız olduklarını Kral Aslan'a söylemek için huzuruna çıkmışlar. Ancak söz konusu kralın çocukları olunca şikayet etme konusunda korku yaşamışlar.

“Korka korka başlamışlar konuşmaya:

-Efendim ne kadar sağlıklı yavrularınız var, demiş kurt anne.

-Efendim sesleri de pek bir gür, diye devam etmiş kunduz anne (ÜKA, s.8, 9)” cümleleri, anne kurt ve anne kunduzun çekingen karaktere sahip olduklarını göstermektedir. Bunların aksine kumru annenin daha cesur bir karaktere sahip olduğunu *“- Efendim bizim yavrularımız bu sestten uyuyamıyor, diye son cümleyi söylemiş kumru anne (ÜKA, S.9).”* cümlelerindeki davranışı bize göstermektedir.

Aslan Kral, kumru annenin kendisine yaptığı şikayet karşısında içten içe kızsa da çok sakin ve çözüm odaklı davranmıştır. Olayı görmezden gelmek yerine çözüm aramış ve diğer hayvanlarla yavru aslanları tanıştırmayı önermiştir. *“ Hayli şaşırmış, bir o kadar da kızmış. Kızgınlığını belli etmemiş elbette. Ne de olsa o bir yöneticiymiş. Bir süre düşünmüş:*

-Evet haklı olabilirsiniz, benim yavrularım da uykusuz kalınca çok aksi oluyorlar. Ben gerekeni yaparım. Ormandaki bütün yavru hayvanları düşünmek benim görevim, demiş(ÜKA, s.10,11).” Bu cümlelerde gördüğümüz tutum ve davranış, Aslan Kral’ın akılcı, çözüm odaklı, sabırlı ve sorumluluk sahibi bir karakter taşıdığını göstermektedir.

Sen Sıska Değilsin masalında ana karakter olan Küçük Şıpr, okulda Tortop Tosbağa tarafından sıska diyerek alaya alınmış ve buna kırılmıştır. Yangelir Yengeç, Küçük Şıpr’la oyun oynamak istemesine rağmen Küçük Şıpr karşılık vermez ve üzgün bir şekilde oturmaktadır. Küçük Şıpr’ın üzgün ve kırılğan olduğu *“ Yangelir Yengeç, arkadaşının canını sıkın bir şey olduğunu hemen anladı. Gerçekten çok üzgün görünüyordu. Küçük Şıpr çok hassastı. Kimi zaman kendine yapılan şakaları anlamayıp kolayca kırılıbiliyordu.*

-Canını sıkın neyse benimle paylaşmak ister misin, diye sordu arkadaşına.

-Bugün okulda Tortop Tosbağa benimle sıska diye alat etti, dedi Şıpr(SSD, s.5,6).” cümlelerindeki davranışlarla okuyucuya gösterilmektedir.

Yangelir Yengeç, Küçük Şıpr’a moral vermek için Kaplumbağa Bilgeduruş’tan yardım alır ve Küçük Şıpr’ı bisküvi yemeye davet eder. Bu durum, Yangelir Yengeç’in yardımseverliğini, arkadaş canlısı olduğunu, Küçük Şıpr’ın duygusal desteğe ve yardıma açık bir karakter olduğunu gösterir. Bu durumu *“Yangelir Yengeç, arkadaşını nasıl teselli*

edeceğini düşündü. Fakat ne onu ikna edebilecek bir söz ne de ona duyduklarını unutturacak bir çözüm bulabildi. Kaplumbağa Bilgeduruş'tan yardım istemeye karar verdi (SSD, s.7). ” cümlelerinde gösterilen tutum ve davranışlarda görmekteyiz.

Yangelir Yengeç, Küçük Şıpr'ın can sıkıntısını gidermek için Kaplumbağa Bilgeduruş'a olanları anlattığında Kaplumbağa Bilgeduruş, Yangelir Yengeç'e yol gösteren fikrini söyler: *“Bilgeduruş, Yangelir Yengeç'i büyük bir dikkatle dinledi. Sonra da,*

-Aslında biliyor musun korkuları olan ve kendine güvenmeyen kimseler başkaları ile alay eder, dedi. Sanırım Tortop'un da kimseye göstermek istemediği bir korkusu var.

Kaplumbağa Bilgeduruş'un bu sözüyle Yangelir'in aklına bir fikir geldi (SSD, s. 7,8)” cümlelerinde sergilenen davranışlar Bilgeduruş'un mantıklı ve yönlendirici bir karaktere sahip olduğunu gözler önüne sermektedir.

Yangelir Yengeç, Küçük Şıpr'ı bisküvi yemeye davet ettiğinde birlikte Tortop Tosbağa'nın yanına giderler fakat Tortop'un kibirli tavrıyla karşılaşır. *“ Tortop Tosbağa Yan gözle onlara baktı. Sonra da,*

-Hey sıskalar, hani benim bisküvim. Verin bakayım onları, diyerek ellerindeki bisküvileri almak için uzandı (SSD, s.10). ” Tortop Tosbağa'nın sergilediği bu tutum ve davranış, onun kibirli ve başkalarını aşağılayan karaktere sahip olduğunu bize göstermektedir.

Tortop Tosbağa bisküviyi almaya uzandığı sırada yuvarlanıp sırtüstü yere düşer ve başkasının yardımı olmadan dönemez. Kendisiyle alay etmesine rağmen Tortop'un bu durumunu gören Küçük Şıpr, merhamet duygusuyla Tortop'a yardım etmeye çalışır. *“Küçük Şıpr, Tortop'un bütün gayretine rağmen düzelemediğini fark edince arkadaşlarına seslendi:*

-Hey ne duruyorsunuz! Yardım edin hemen. Görmüyor musunuz, biz yardım etmezsek düzelemez(SSD, s.13). ” Şıpr'ın bu cümlelerde gösterdiği tutum ve davranış, onun karakterinin empati ve merhametle şekillendiğini gösterir.

Küçük Şıpr'ın kendisine gösterdiği yardım karşısında mahcup olan Tortop Tosbağa'nın hatalarını fark ettiğini, küçük düşmenin nasıl bir duygu olduğunu anlayarak empati duygusunun ve vicdanın devreye girdiğini görmekteyiz. Bu tutum ve

davranışlarını “ *Tortop’un ne kadar mahcup olduğu yüzünden belli oluyordu. Kısık bir sesle,*

-Teşekkür ederim Şıpır, teşekkür ederim arkadaşlar, dedi ve hemen oradan uzaklaştı (SSD, s.14)” cümlelerinde görmekteyiz. Küçük Şıpır’ın intikam almak yerine Tortop’a yardımcı olması, Tortop’un bu konuda olgunlaşmasını da sağlamıştır.

Yangelir Yengeç’in planının istediği gibi işlemediğini fark etmesi, esnek ve olgun bir karakter sergilediğini gösterir. “ *Olaylar Yangelir’in planladığı gibi gelişmemiştir. O, Tortop’un bütün arkadaşlarından özür dilemesini bekleyecek, sonra yardıma koşacaktı. Fakat Küçük Şıpır daha önce davranmış ve özür beklemeden zor durumdaki Tortop’a hemen yardım etmişti. Akşam Yangelir, sütünü yudumlarken kendi kendine ‘Sanırım böylesi daha iyi oldu.’ diye mırıldandı (SSD, s.15,16).* ” Bu cümlelerden planın beklediğinden farklı olarak sonuçlanmasının Yangelir Yengeç’in olaylara farklı açılardan bakmasını sağladığını görmekteyiz.

Arkadaşımı Tanırım masalında ana kahramanımız Timsah Temsi, Tıstıs Yılan’la sürekli su yarışı yapar ve Tıstıs Yılan’a yenilir fakat hırslı olması nedeniyle ve oynarken eğlendikleri için yarışmaktan vazgeçmez. Hırslı olduğu için Tıstıs Yılan’ı yenmek için hileler düşünür. Aklına bir fikir gelir. “*Sıcak bir yaz günüydü, Timsah Temsi’nin aklına bir fikir geldi. Su altı yarışında Tıstıs’ı geçebilecekti. İki arkadaş her zamanki gibi yarışmaya karar verdiler. Timsah Temsi ayaklarına geçirdiği paletle hızla yüzmeye başladı (AT, s.5,6)*” Bu tutum ve davranışları Temsi’nin hırsı uğruna hileye başvuracak bir davranış sergilediğini göstermektedir.

Timsah Temsi, Tıstıs Yılan’ı ayağına taktığı palet sayesinde geride bırakıp hızla ilerler. Fakat rakip olmalarına karşın Tıstıs Yılan, Temsi’nin bir kazayla karşı karşıya olduğunu fark edip onu uyarmak ister. “ *Tıstıs, Temsi’nin kayalıklara doğru hızla yüzdüğünü görünce bir terslik olduğunu anladı. Temsi’yi uyarmak istedi. Temsi’nin arkasından hızla yüzdü ama ne yazık ki Temsi’ye yetişemedi(AT, s.7).*” Tıstıs’ın bu tutumu onun hırslı bir karaktere sahip olmadığını, arkadaş canlısı olduğunu göstermektedir.

Tıstıs Yılan, kayalıklara çarpan Temsi’nin yanına vardığında onun palet takarak hile yaptığını görür fakat Timsah Temsi’ye yardımcı olmaya çalışır. Tıstıs’ın yardımsever ve diğergam bir karaktere sahip olduğunu “*Tıstıs, arkadaşının yanına geldiğinde Temsi*

acı içinde kıvranıyordu. Tıstıs Yılan arkadaşının ayağında paletleri görünce çok şaşırdı. Demek Temsi hile yapmıştı. Fakat şimdi bunun bir önemi yoktu. Hemen bütün vücudu ile Temsi'nin başına sarılarak ona yardımcı olmaya çalıştı (AT, s. 8,9)” cümlelerinde sergilediği tutum ve davranışlarında görmekteyiz.

Temsi'nin kaza yaptığı yerden geçen Telli Kopter, Tıstıs'ı Temsi'nin başına sarılmış halde görünce olayı yanlış anlar. Tıstıs Yıla'nın Temsi'ye acı çektiğini düşünür. Telli Kopter'in olayları yanlış anlayarak hızla yargılamaya eğilimli, önyargılı bir karakter olduğu “ *Tam bu sırada Telli Kopter yanlarından geçmekteydi. Fakat gördüklerine inanamadı: Tıstıs Yılan, Timsah Temsi'nin kafasına dolanmış onu sıkıyor, Temsi de acı içinde bağııyordu. Olanları bilmediği için her şeyi yanlış anladı. Kısa bir süre içinde Gümüş Göl'de yaşayanlar Tıstıs Yılan'ın arkadaşı Timsah Temsi'yi boğmaya çalıştığını konuşuyordu(AT, s.10,11).*” sergilemiş olduğu davranışlarda belirtilmiştir.

Telli Kopter'in yaydığı haber neticesinde Gümüş Göl'deki herkes, Tıstıs Yılan'a karşı öfke duyar ve onunla konuşmama kararı alır. Gümüş Göl sakinleri olayın aslını sorgulamadan Tıstıs Yılan'ı yargırlar. Onların da önyargılı bir düşünceye sahip oldukları “*Şimdi ise ona çok öfkeliydiler. Temsi'ye zarar vermişti. O artık dost değildi. Gümüş Göl sakinleri bir karar aldılar: Artık hiç kimse Tıstıs Yılan'la oyun oynamayacak hatta konuşmayacaktı (AT, s.12).*” cümlelerinde gösterdikleri tutum ve davranışlarından anlaşılmaktadır.

Kaplumbağa Bilgeduruş, Timsah Temsi'ye geçmiş olsun ziyaretine gittiğinde Timsah Temsi, su yarışında başına gelenleri ve Tıstıs Yılan'ın aslında kendisine yardım etmeye çalıştığını, hile yapanın kendisi olduğunu açıklar. Temsi, Tıstıs'ın yardımseverliğini ve arkadaş canlısı olduğunu anlar ve hile yaptığına pişman olur. Temsi, hile yaparak kazanılan bir zaferin değil de dürüstlüğün, doğruluğun ve ancak gerçek bir dostun yardımıyla elde edilen başarının daha değerli olduğunu “*Temsi üzüntü ile su altı yarışını ve başına gelenleri anlattı: Kafasını kayaya çarpmış, Tıstıs Yılan da başına güzel bir masaj yapmıştı. Böylece acısı önce hafiflemiş sonra da dinmişti. Oyunda hile yaptığı halde arkadaşı bundan hiç söz etmemiş, üstelik de kendisine yardım etmişti (AT, s. 14,15).*” sergilemiş olduğu davranışında görmekteyiz.

Kaplumbağa Bilgeduruş, Temsi'den olayın aslını öğrenir ve Gümüş Göl'deki herkesi toplar ve gerçekleri anlatır. Kaplumbağa Bilgeduruş, çözüm odaklı olduğunu

“Kaplumbağa Bilgeduruş duydukları karşısında çok mutlu oldu. Demek Tıstıs hakkında konuşulanlar sadece bir dedikoduydu. Kaplumbağa Bilgeduruş herkesi topladı. Gerçekleri anlattı (AT, s.15).” göstermiş olduğu bu tutum ve davranışlarında görmekteyiz.

Telli Kopter ve Gümüş Göl'deki diğer sakinler, önyargılı davranmanın yanlış olduğunu anlayıp Tıstıs Yılan'dan özür dilerler. Ayrıca Telli Kopter, Yanlış haberi düzeltmek için haberin doğrusunu da gazetede yayımlar. *“ Üzerinde ‘Seni çok seviyoruz ve özür diliyoruz!’ yazan pastayı dilimlerken Tıstıs Yılan çok mutluydu. Ama daha da mutlu eden bir başka sürpriz vardı. Telli kopter iyi bir gazetecinin yapması gerekeni yapmıştı. Yayıdığı haberin doğrusunu gazetede yayımlamıştı (AT, s.16).”* Sergilemiş olduğu bu tutum ve davranışlar, Telli Kopter'in daha dikkatli davranması ve başkalarını yargılamadan önce daha iyi düşünmesi gerektiğini anlamasını sağlar. Bu, onun daha olgun ve anlayışlı bir birey olmasını sağlar.

Peli Spor Şöleninde masalında Keseli Peli, uçmayı öğrenirken kanadını kırdığı kırdığı için göç edemez ve Gümüş Göl'deki okula gitmek zorunda kalır. Okula başladığı zaman arkadaşları onu yadırgar. Çünkü bugüne kadar uçamayan bir kuş görmemişlerdir. Ancak zamanla Öğretmen Bayan Yengeç'in yönlendirmeleri sonucu Peli'nin bu durumuna alışır. *“Arkadaşları önceleri Keseli Peli'yi biraz yadırgamışlardı. Şimdiye kadar uçamayan bir kuş arkadaşları hiç olmamıştı. İlk günlerde Keseli'ye karşı nasıl davranmaları gerektiğine karar verememişlerdi. Daha sonraki günlerde Keseli'nin bu özel durumuna alıştılar ve herkesin aslında birbirinden farklı olduğunu kavradılar (PSŞ, s.4,5).”* Bu davranışları onların Peli'ye karşı daha saygılı ve anlayışlı bir tutum sergilediklerini göstermektedir.

Arkadaşları daha anlayışlı bir tutum sergiledikten sonra Peli okulda daha mutlu olmaya başlar. Ancak bir sabah okula gitmek istemez. Annesi Keseli'nin okula neden gitmek istemediğini anlayamaz. Okula gittiklerinde Pelikan Hanım, Bayan Yengeç'le konuşunca Peli'nin okula gitmeme sebebinin yaşamış olduğu dışlanmışlık, yalnızlık, hissinden kaynaklandığını *“ Sonunda Keseli'nin okula neden gitmek istemediği anlaşıldı. Her sabah yapılan spor şöleninin başlamasına sadece birkaç gün kalmıştı. Tortop Tosbağa judo takımındaydı. Yangelir Yengeç futbol takımını kurmuştu. Küçük Şıpır ise kız voleybol takımında yerini çoktan almıştı. Henüz bir spor takımına girmemiş olan*

Keseli Peli, bu duruma çok üzölmüştü. Okula gitmek istemiyordu (PSŞ, s.9,10)." cümlelerinde sergilemiş olduğu tutum ve davranışlarında görmekteyiz.

Peli'nin yaşamış olduğu yalnızlık ve dışlanmışlık hissini ortadan kaldırmak ve Peli'ye yardımcı olmaya çalışan Bayan Yengeç'in anlayışlı ve yardımsever bir öğretmen olduğunu "*Bayan Yengeç gülümseyerek Keseli'ye döndü:*

'Sen olsaydın bu topların hiçbirini kaçırmazdın değil mi?' diye sordu (PSŞ, s.11) cümlelerinde sergilenen davranışında görmekteyiz.

Bayan Yengeç'in desteği ve cesaretlendirmesi ile Peli farklılığını kabul eder ve yeteneğinin farkına varır. Keseli Peli'nin kendi farklılıklarının farkına vardığını,

"Keseli'nin gözlerinin içi güldü.

'Evet, ben kanatlarımı şöyle bir açtım mı hiçbir top benden kurtulamaz.' Dedi (PSŞ, s.11,12). " cümlelerinde sergilemiş olduğu tutum ve davranışlarıyla belirtilmiştir.

Futbol turnuvası sırasında kaleci Temsi'nin sakatlanması sonucu Peli kendini kanıtlama fırsatı bulur. Bayan Yengeç'in cesaretlendirmesiyle kaleye geçer ve yeteneklerini kanıtlar. "*Bayan Yengeç, Peli'ye baktı. 'Hadi ne duruyorsun, kaleye geç bakalım!'* dedi. *Peli mutluluktan zıplaya zıplaya kaleye geçti. Bütün oyuncular durmuş, şaşkınlıkla bir Peli'ye bir öğretmene bakıyorlardı (PSŞ, s.13).*"Sergilemiş olduğu bu tutum, öğrencilerini duygusal anlamda teşvik eden ve kişisel gelişimlerine saygı duyan bir karakterde olduğunu gösterir.

Peli'nin kaleye geçtiğini gören Yangelir Yengeç "*Ama o engelli öğretmenim (PSŞ, s.14).*" diyerek önyargılı bir tutum sergiler. Yangelir Yengeç'in bu davranış karşısında Bayan Yengeç, farklılıklara saygı duymanın önemli olduğunu "*Arkadaşının uçamıyor olması top tutamayacağı anlamına gelmez. Neden bir şans vermiyorsun(PSŞ, s. 14) ?"* diyerek belirtir.

Keseli Peli futbol turnuvası sırasında kaleye geçerek kendini ispatlar ve maçın kazanılmasını sağlar. Bu sayede yeteneklerinin ve fiziksel yeterliliğinin farkına varıp kendi farklılıklarını kabul eder. "*Şimdiye kadar Gümüş Göl sakinleri böyle bir kaleci görmemişti. Oyunun sonunda rakip takıma sadece bir gol atabilmişlerdi. Ama hiç gol yememişlerdi. Asıl sürpriz final maçında yaşandı. Bizimkiler kalelerine tek gol yemedikleri gibi karşı takımada tam üç gol attılar. Bu başarının gerçek sahibinin Keseli*

Peli olduğunu herkes biliyordu. O yılki en başarılı sporcu Keseli Peli seçildi(PSŞ, s.15,16)." Bu tutum ve davranışlar Keseli Peli'nin yalnızlık hissini aşmasını ve kendini keşfetmesini sağlar.

Mavi Gaki masalında Mavi Gaki kendi durumundan memnun olmayıp tüylerinin rengini değiştirmek, arkadaşlarının dikkatini çekmeye çalışan bir karakterdir. Bu durum " ' Bundan sonra bana Mavi Gaki demenizi istiyorum. Yoksa sizinle oynamam.' diyen Gaki bir üst dala sıçradı (MG, s,4)." cümlelerinde sergilemiş olduğu tutum ve davranışlarında görülmektedir.

Arkadaşları Mavi Gaki'nin kendileriyle konuşmamasını ve olduğundan farklı görünmeye çalışmasını garip karşılar. " Arkadaşları birbirine baktılar. Şimdi ne yapmışlardı da Gaki'yi küstürmüşlerdi. 'Mavi Gaki mi? Bu isim de nereden çıktı böyle?' diye bağrışmaya başladılar.

'Hiç böyle isim olur muymuş!' dedi biri.

'Ne komik bir isim bu!' dedi bir başkası (MG, s.4,5)." Sergilemiş oldukları bu tutum ve davranışlar arkadaşlarının yeniliklere ve farklılıklara kapalı olduklarını göstermektedir.

Gaki, Mavi Tüyler'le beraber olmak ve rengini maviye boyamak ister. Annesiyle babasına isteğini anlatmaya çalışır. " O,artık komşuları Mavi Tüylerle birlikte olmak istiyordu. Annesiyle babasına bu isteğini anlattı:

-Oğlum, Mavi Tüyler çok iyi, dost canlısı komşularımız. Elbette onlarla oynayabilirsin, dedi babası (MG, s.7)." Anne ve babanın sergilemiş olduğu bu tutum, onların olayın derin manasını anlamadıklarını göstermektedir.

Gaki, Mavi Tüyler'e düşüncesini belirttiğinde Mavi Tüyler, Gaki'nin kendileri ile oynayabileceğini ancak kendileriyle yaşamasının mümkün olmadığını, farklı renk ve görünüşte olduğu için kendisini kabul edemeyeceklerini söyler. "Bu düşüncesini Mavi Tüyler'e açtı. Mavi Tüyler şaşırdılar. Gaki'ye baktılar. 'Sen çok sevimlisin. Bizimle oynayabilirsin. Ama siyahsın ve kırmızı gagalısin. Üzgünüz ama bizden çok farklısın. Bizimle yaşayamazsın dediler (MG, s.8)."

Sergiledikleri bu tutum, Mavi Tüyler'in farklılıklara açık olmadıklarını gösterir.

Mavi Gaki, Mavi Tüylere'in kendisiyle yaşamak istemediklerini söylemesine rağmen kendi renk ve kimliğinden memnun olmayarak Mavi Tüylere benzemeye çalışır. Kendi özünden ve benliğinden vazgeçerek başka bir gruba dahil olmaya çalışır. Başka bir gruba dahil olmak için tüylerini ve gagasını farklı bir renge boyar. Farklı bir gruba katılma konusunda kendi benliğinden vazgeçmek istediği ve bu konuda kararlı bir duruş sergilediği *"Hiçbir şey Gaki'yi kararından döndüremezdi. Hemen bütün tüylerini maviye boyadı, tıpkı Mavi Tüylere gibi. Yetmedi gagasını da sarıya boyadı. Başına da ablasının saçlarını yapıştırdı. 'Oldu, bitti işte!'* dedi Gaki. *Bu yeni halini pek beğenmişti. Mavi Tüylere birlikte yaşaması için hiçbir engel kalmamıştı (MG, s.10, 13, 15)."* gösterdiği bu tutum ve davranışlarındaki belirtilmiştir.

Gaki, kendi görüntüsünü değiştirerek Mavi Tüylere'den kabul görmeyi bekler ancak Mavi Tüylere, Mavi Gaki'yi yine aralarına kabul etmez. Mavi Gaki, bu olaydan sonra hem kendi özünü hem de Mavi Tüylere'le olan arkadaşlığını tamamen yitirmiştir. Arkadaşlıkta önemli olanın başkalarına benzemek değil de kendi özünü ve kimliğini korumak olduğunu *"Çok heyecanlıydı. Mavi Tüylere onu şimdi nasıl da beğenecekler. Tıpkı bizim gibi olmuşsun diyecekler...Ne yazık ki umduğu gibi olmadı. Mavi Tüylere çok şaşırdılar. 'Sen Gaki olamazsın. Çünkü Gaki siyah renkli, kırmızı gagalı ve çok sevimlidir. Sen garip birisin. Saçların bize hiç benzemiyor. Rengin de koyu. Biz seninle oynamayız!'* dediler. *Gaki donakaldı. Eskiden Mavi Tüylere'nin arkadaşı iken onları tamamen yitirmişti. Şimdi ne yapmalıydı (MG, s.15, 16, 18)? "* Mavi Tüylere'in kendisine karşı gösterdiği tutum ve kendi içsel öğrenme süreciyle kavrar.

Şarkıcı Gukki masalında Karga Gukki'nin babası, oğlunun şarkı söylemesini ve yeni şarkılar öğrenmesini teşvik eder. Babanın teşvik edici ve destekleyici bir baba rolünde olduğunu *"Babası Karga Gukki'ye 'Seninle gurur duyuyorum oğlum!'* diyor. *Bir yandan da ona yeni şarkılar öğretiyor. 'Bu harika sesini dinlemek için bütün kargalar kapımıza toplanacak.'* (ŞG, s.5)." örneğinde sergilemiş olduğu tutum ve davranışlarındaki görmekteyiz.

Karga Gukki ailesinden gördüğü destekle kendine ve şarkı söyleme yeteneğine güvenmektedir. Ayrıca yeteneğinden dolayı takdir edileceği konusunda da hayaller kurmaktadır. Özgüvenli ve hayalci olduğu *" Karga Gukki hem yeni şarkılar öğreniyor*

hem hayaller kuruyor. Çok güzel şarkılar söylediği için cevizlerin en güzelini ona getireceklerini düşünüyor(ŞG, s.5). “ cümlelerindeki davranışlarında belirtilmiştir.

Komşuları başlarda Gukki'nin yeteneklerini takdir etseler de bir süre sonra Gukki'nin şarkılarından rahatsız olurlar ve bu rahatsızlıklarını Gukki'ye ifade ederler. Şarkı söylemeye devam ederse onunla oynamayacaklarını da belirtirler. Gösterdikleri tutum ve davranışlardan onların sabırsız ve anlayışsız olduklarını “ *Peki ya komşulara ne demeli! Onlar bülbül değil ki bülbül sesi dinlesinler. Kargalar sadece karga sesi dinlerler. ‘Bak Gukki’ diyorlar sonunda. ‘Seninle övünüyoruz. Sesin çok güzel! Ama biz buna daha fazla dayanamayız! Ya susarsın ya da seninle oynamayız!’ (ŞG, s.7,9).”* cümlelerinde görmekteyiz.

Pamuk Karga masalında Bay ve Bayan Karga, üç yavrudan birinin beyaz renkte doğduğunu görünce şaşkınlık yaşar. Çünkü kendi renkleri siyahtır. Beyaz renkte bir yavru olması onlar için şaşkınlık vericidir.

Şaşkınlık ve endişe içerisinde olduklarını “*Bay ve Bayan Karga öylece donakalmışlardı. Ne konuşuyor ne de hareket ediyorlardı. Hayretle bakıyorlardı sadece...*

-Hanım bu da ne böyle, dedi Bay Karga.

Bayan Karga bir çığlık atarak düşüp bayıldı(PK, s.8,9).” cümlelerinde sergiledikleri tutum ve davranışlarında gösterilmiştir.

Bay ve Bayan Karga'nın endişeli ve şaşkın hallerini gözlemleyen Çınar amca, bilgili bir ağaçtır. Bay Karga'yı sakinleştirmeye çalışır. Farklılığın güzel bir durum olduğunu Bay Karga'ya anlatır. Çınar amcanın farklılıklara saygı duyan, bilgili ve sakinleştirici davranışlarını “ *Çınar amca önce herkese tek tek baktı. Ardından konuşmaya başladı:*

-Nedir bu patırtı böyle?

Bay Karga sinirli sinirli sordu:

-Söyle Çınar amca, hiç beyaz karga olur mu?

-Belki de olur. Allah'ın işine karışacak değilsiniz ya?

Bay Karga hemen itiraz etti:

-Ama bugüne kadar ailemizde hiç böyle bir şey olmamıştı!

-Belki de atalarınızdan biri beyazdı, dedi Çınar amca. Onun için bu yavrunuz da beyaz doğdu.

-Komşular bize ne der? Çocuklarımız sormazlar mı 'Kardeşimizin rengi niye farklı?' diye?

Çınar amca, Bay Karga'yı susturdu:

-Farklılık güzel bir şeydir, dedi (PK, s.12, 15, 17)." cümlelerinde görmekteyiz. Ayrıca Bay Karga'nın davranışları da onun farklılıklara ön yargıyla yaklaşan, çevrenin düşüncesine kendi düşüncesinden daha çok önem veren biri olduğunu göstermektedir.

Çınar amcanın söylediklerinden sonra Bayan Karga'nın endişesi geçer ve yavrusuna sevgiyle ve annelik duygusuyla yaklaşır. Bayan Karga'nın sevgi dolu tutumu " Bayan Karga, Çınar amcaya sevgiyle baktı. O bir anneydi. Beyaz bile olsa bu onun yavrusuydu(PK, s.17)." cümleleriyle bize aktarılmıştır.

Ay Nereye Kayboldu masalında bir ağaçta yaşayan kuşlar, Ay'ın nereye kaybolduğunu merak ederler Ay'ın nerede olduğunu öğrenmeye çalışırlar. Meraklı ve endişeli tutum, çözüm arayışı içerisinde oldukları " *Onların merakı başka. Kaç gecedir Ay kayıp. Hiç ortalarda görünmüyor. Kuşlar, Ay'ın nerede olduğunu merak ediyorlar. Şimdi kim bilecek Ay'ın nereye gittiğini?*

'Yüksekteki Dağ amca onu görmüş olmalı.' diyor kuşlar. Oysa Dağ amcanın hiçbir şeyden haberi yok.

'Şu zirvede yaşayan kartal görmüş olmalı Ay'ı.' diyor kuşlar. Oysa kartalın hiçbir şeyden haberi yok.

'Şu geceleri gezen yarasalar görmüş olmalı Ay'ı.' diyor kuşlar. Oysa yarasaların da hiçbir şeyden haberi yok.

'Şu bizim Baykuş dededen başkası göremez Ay'ı diyor kuşlar (ANK, s. 7, 9, 11, 13, 15)." cümlelerinde aktarılmıştır.

Baykuş Dede, bilgili ve anlayışlı bir karaktere sahiptir. Bilge kişiliğiyle ön plana çıkar. Ay'ın nerede olduğunu merak eden kuşların merakını ve endişesini giderecek cevabı verir. Ay'ın ortadan kaybolma sebebinin kuşlardan birinin Ay'ın yüzüyle alay

etmesi ve Ay'ın bundan incinmesi olduğunu, yaramaz kuşun Ay'dan özür dilemesi gerektiğini söyleyerek hem bilge bir şekilde olayı açıklar.

3.1.2. Masalda Yer Alan Kahramanları Konuşma ve Monologlarla Geliştirme

Aşağıda masalarda yer alan karakterlerin konuşma ve monologlarla geliştirildiğine dair kullanımlar örneklendirilmektedir:

Süslü Çikolata masasında Gaki, masalın başında ablası Süslü Çikolata ve onun arkadaşları olan Şıpıdık Akide ve Çıtkırıldım Bonbon'un gazetedeki şarkıcılara özenmelerine gülüp eğlenmektedir. Onların bu halleriyle eğlendiklerini “*Ben ve arkadaşlarım eğlenmek istediğimiz zaman onlara bakıp bakıp gülüyoruz. Hatta gülmekten ölüyoruz. Çünkü saçlarını tarıyorlar. Kendilerini pek bir güzel buluyorlar. Başka kimselerle konuşmuyorlar. Dönüp bize bakmıyorlar. Bizi bir şeyden anlamaz sanıyorlar (SÇ, s.7).*” cümleleriyle belirtmiştir.

3.1.3. Masalda Yer Alan Kahramanları Metindeki Diğer Karakterlerin Yorumu ve Onlarla Olan İletişimiyle Geliştirme

Aşağıda, masalardaki kahramanların diğer karakterlerin yorumu ve onlarla olan iletişimiyle geliştirildiğine dair kullanımlar örneklendirilmektedir:

Süslü Çikolata masasında masalın anlatıcı olan Gaki, ablası Süslü Çikolata'nın, onun arkadaşları olan Şıpıdık Akide ve Çıtkırıldım Bonbon'un gazetedeki ünlülere bakarak onlara özendiklerini, onlara benzemeye çalıştıklarını anlatır. Gaki, ablasının ve ablasının arkadaşlarının bu durumunu “*Ablam Süslü Çikolata ile arkadaşları Şıpıdık Akide ve Çıtkırıldım Bonbon, çok komikler. Akşama kadar ellerinde gazeteler şarkıcıların resimlerine bakıp duruyorlar. Sonra da aynanın karşısına geçip onlara benzemeye çalışıyorlar (SÇ, s.5).*” cümlelerinde ifade etmiştir.

Gaki, ablası Süslü Çikolata'nın gazetedeki şarkıcılara özenmekten öte, bir süre sonra kendi görüntüsünü de beğenmemeye başladığını, Şarkıcı Kapkara Lolipop'a benzemek istediğini, gagasını Kapkara Lolipop'a benzetmek için anne ve babasına yalvardığını “*Süslü Çikolata'ya son günlerde bir haller oldu. Şarkıcı Kapkara Lolipop'un resimlerini elinden bırakmıyor. Saçını, yürüyüşünü Kapkara'ya benzetti. Yetmiyormuş gibi şimdi de gagasını ona benzetmek istiyor. Kendi gagasını çirkin buluyor.*

Bir karga gagasının saksağan gagasına benzemesi nerede görülmüş? Günlerce anneme babama yalvardı. 'Gagam Kapkara Lolipop'un gagası olmazsa ben yaşayamam.' Deyip durdu(SC, s.9,11)." sözleriyle belirtmiştir

3.2. Kahramanların Olumlu Karakter Özellikleri

3.2.1. Gümüş Göl Masalları'nda Yer Alan Kahramanların Olumlu Karakter Özellikleri

Bu bölümde Gümüş Göl Masalları'nda yer alan masal kahramanlarının sahip olduğu olumlu karakter özelliklerine yer verilmiştir.

TİMSAH TEMSİ

Sorumluluk sahibi ve çalışkan:

Telli Kopter'in görevinin bilincinde olan, sorumluluk sahibi ve çalışkan olduğu "*Telli Kopter, haber ulaştırma görevini günün her saatinde sürdürüyordu (TT, s. 5).*" cümlelerinde ifade edilmiştir.

Yardımsever:

Timsah Temsi'nin dış ağrısına Gümüş Göl Sakinleri duyarsız kalmaz ve Temsi'nin dış ağrısını geçirmese de çözüm önerileri sunarlar. Yangelir Yengeç, Tıstıs Yılan ve Pelikan'ın sunduğu "*Diş ağrısı çekmemek için daha az balık yemelisin, dedi Yangelir Yengeç.*

- Ağzını daha az açmalısın, dedi Tıstıs Yılan.

- Çamurlara daha az batmalısın, dedi Pelikan. (TT, s. 10, 11)" öneriler, onların yardımsever olduğunu göstermektedir.

Yardımsever ve Çözüm Odaklı:

Temsi'nin dış ağrısını gören Kaplumbağa Bilgeduruş'un "*Aç ağzını bakayım, dedi.(TT, s. 13).*" demesi yardımseverliğini, "*Hımm, dedi Kaplumbağa Bilgeduruş. Sanırım balık yerine taş atmışsın ağzına. O da dişlerinin arasına sıkışmış. Taşı çıkarmamız gerek! (TT, s. 13)"* çözüm odaklı olduğunu ifade eder.

Bilge:

Kaplumbağa Bilgeduruş'un Temsi'nin dişine sıkışan taşı çıkarma yöntemi *"Kaplumbağa Bilgeduruş, eline sağlam bir sopa aldı. Onunla Timsah Temsi'nin dişlerinin arasındaki taşı çıkardı. Timsah Temsi'nin diş ağrısı geçiverdi (TT, S. 15)."* cümlelerinde belirtilmiştir. Bu yöntemi onun bilge ve yetenekli, pratik zekâyâ sahip olduğunu göstermektedir.

KÜÇÜK YILDIZ

Hayalperest:

Küçük Yengeç'in annesi ile gökteki yıldızlar hakkında *"Annesi, yıldızların göğün derinliklerinde dolaştığını anlatmıştı ona. Sonra da eklemişti:*

- Bak, görüyor musun? Tam tepende parlayan yıldız, benim yıldızım olsun. Onun yanındaki babanın, şu arkada parıldayan da senin yıldızın olsun.

Bunları konuştuktan sonra bir oyun oynamışlardı. Bu oyunda, gökten yıldız alıp yastıklarının altına sakladıklarını hayal etmişlerdi (KY, S.5,6)." şeklinde konuşması ve yıldızları yastığının altına koyduğunu hayal etmesi, onun hayalperest özelliğini göstermektedir.

Saf ve Temiz Kalpli:

Küçük Yengeç'in uyandığında, annesiyle akşam oynadığı oyunu gerçek olarak aldığını belirten *"Ertesi sabah, Küçük Yengeç gözlerini açar açmaz yastığının altına baktı. Yıldızını aradı. Bunun bir oyun olduğunu unutmuştu (KY, s. 7)."* cümleler, onun saf ve temiz kalpli, söylenenlere inanan bir özelliğe sahip olduğunu göstermektedir.

Duygusal ve Vefalı:

Küçük Yengeç sahilde bulduğu deniz yıldızını kendi arkadaşı olan yıldız zanneder. Annesi ise bu deniz yıldızının arkadaşı olan yıldızdan kalan bir hatıra olduğunu belirtir. *"Küçük Yengeç çok mutluydu. Avucundaki yıldızı kalbine bastırdı. Gökyüzüne bakarak,*

- Sevgili yıldızım, şu an görünmesen bile ben seni düşünüyorum. İşte yanımdasın, dedi (KY, s. 16)." cümlelerinde Küçük Yengeç'in duygusal ve arkadaşına karşı vefalı, sevgi bağıyla bağlı olduğunu gösterir.

Teşvik Edici ve Yaratıcı:

Bayan Yengeç'in Küçük Yengeç'i yıldızlarla ilgili hayal etmeye teşvik ettiği "Annesi, yıldızların göğün derinliklerinde dolaştığını anlatmıştı ona. Sonra da eklemişti:

- Bak, görüyor musun? Tam tepende parlayan yıldız, benim yıldızım olsun. Onun yanındaki babanın, şu arkada parıldayan da senin yıldızın olsun.

Bunları konuştuktan sonra bir oyun oynamışlardı. Bu oyunda, gökten yıldız alıp yastıklarının altına sakladıklarını hayal etmişlerdi (KY, s.5,6)." cümleleri, onun hayal kurmaya teşvik eden ve yaratıcı düşünmeyi destekleyen bir anne olduğunu göstermektedir.

Öğretici ve Bilgilendirici:

Küçük Yengeç'in sahilde bulduğu denizyıldızını gökyüzündeki yıldız sanması üzerine Bayan Yengeç, olayın doğrusunu "-Bak yavrum, yıldızlar sadece karanlıkta dışarı çıkabilirler. Güneş ışığında görünmez olurlar. Senin yıldızın da sabah olunca evine dönmüş. Giderken de sana bir hatıra bırakmış, dedi. (KY, s.13,15)" şeklinde anlatır. Bu durum Bayan Yengeç'in gerçekleri nazik ve öğretici bir şekilde anlatmaya çalıştığını göstermektedir.

KÜÇÜK ŞIPİR ARKADAŞ ARIYOR

Gözlemci:

Telli Kopter, Şıpır'ın bir sinekle arkadaş olmasını ilgin. Buluyor ve bunu çevresine duyuruyor. "Tombul bir sinek ve garip bir kurbağa fısır fısır konuşuyorlar. Sonra da kikir kikir gülüşüyorlar. Tam benlik bir haber bu! (KŞAA, s. 10)" Bu alıntı, Telli Kopter'in gözlemci bir karakterde olduğunu ifade eder.

Arkadaş Canlısı:

Küçük Şıpır yalnızlıktan sıkılır ve Vızır ile arkadaşlık kurmak ister. "Benimle arkadaş olur musun? (KŞAA, s. 7)" cümlelerinde Küçük Şıpır'ın arkadaş canlısı olduğunu görmekteyiz.

Uyumlu:

Küçük Şıpır, Vızır'ın kendi sözlerini tekrarlamasından memnun olur ve Vızır'ın bu konuşma şeklini yadırgamaz. "Çok hoşsun, dedi Şıpır. Çok hoşum, dedi Vızır (KŞAA,

s.8).” ifadelerinde Küçük Şıpr’ın Vızır ile uyumlu bir arkadaşlık sergilediği görülmektedir.

Aynı zamanda Vızır da Şıpr’ın söylediklerini tekrar ederek ona uyum sağlıyor. *"Ben niye senin söylediklerini tekrarlıyorum? Bilmiyorum (KŞAA, s. 8)."* sözleri, Vızır’ın kolay uyum sağlayan bir karakterde olduğunu göstermektedir.

Duygusal:

Küçük Şıpr, bir sabah uyandığında arkadaşı Vızır’ın gittiğini görüp üzülür. Küçük Şıpr’ın duygusal bir karaktere sahip olduğu *"Aa! O da ne öyle! Vızır gitmiş... Şıpr sabah onu göremeyince çok şaşırıldı. Ağlamaya başladı (KŞAA, s.15)."* ifadelerinde belirtilmiştir.

Öğrenmeye Açık:

Küçük Şıpr, Vızır’ın gidişine üzüldüğü zaman Kaplumbağa Bilgeduruş’un kendisine söylediği *"Vızır’ı tanıdığın için mutlu olmalısın. Artık senin de anlatacak bir hikâyen var (KŞAA, s.16)."* sözlerinden ders çıkarması, onun öğrenmeye açık olduğunu göstermektedir.

Bilge ve Destekleyici:

Kaplumbağa Bilgeduruş, Vızır’ın gidişine üzülen Şıpr’ı teselli eder ve ona öğütler verir. *"Kaplumbağa Bilgeduruş yanına geldi. Şıpr’ın başını okşadı. Gözyaşlarını sildi.*

-Üzülme, dedi. Vızır’ı tanıdığın için mutlu olmalısın. Artık senin de anlatacak bir hikâyen var. Ayrıca her zaman hatırlayacağın bir arkadaşın (KŞAA, s.15,16)." cümleleri, Kaplumbağa Bilgeduruş’un Şıpr’a yaklaşımının destekleyici ve bilge ifadeler içerdiğini göstermektedir.

Olaylara Olumlu Bakan:

Timsah Temsi, Şıpr’ın Vızır’la arkadaş olmasını sevindirici ve güzel bir olay olarak görüyor. *"Ay ne hoş bir durum! Küçücük bir sinek ve kocaman bir kurbağa arkadaş olmuş. Bizim Şıpr sonunda bir arkadaş bulmuş (KŞAA,S.12)"* sözleri Temsi’nin olaylara olumlu baktığını göstermektedir.

HİÇ SUSMAYAN CIRCIR BÖCEĞİ

Bilge ve Çözüm Odaklı:

Cırcır Böceği'nin sürekli ötmesi nedeniyle Gümüş Göl sakinleri rahatsız olur ve tepki göstermeye başlar. Bu olay karşısında Kaplumbağa Bilgeduruş “*Biri gidip Cırcır Böceği ile konuşmalı Neden hiç susmadan öttüğünü öğrenmeli (HSCB, s.6).*” diyerek bilge ve problem çözücü bir karaktere sahip olduğunu göstermiştir.

Cesur ve Yardımsever:

Kaplumbağa Bilgeduruş'un Cırcır Böceği'nin ötme sebebinin öğrenilmesi fikri üzerine Telli Kopter öne atılır. “*-Bu benim işim, diyen Telli Kopter öne atıldı (HSCB, s.6).*” cümlesi, Telli Kopter'in cesur ve yardımsever olduğunu göstermektedir.

Dayanışmacı:

Telli Kopter, Cırcır Böceği'nin yanına giderken Şıpr da ona katılmak ister. Şıpr'ın dayanışmacı bir karakterde olduğu “*-Ben de ben de geleceğim, diyerek fırladı Şıpr.*”

Telli Kopter ile Şıpr, gecenin karanlığında Cırcır Böceği'ni aramaya koyuldular (HSCB, s.7).” ifadelerinde ortaya konulmuştur.

Fedakâr ve Sevgi Dolu:

Telli Kopter ve Şıpr, karga yuvasına yükseldiğinde Cırcır Böceği'nin aslında anneleri yanlarında olmayan yavru kargaları eğlendirmeye çalıştığını görürler. Cırcır Böceği'nin fedakâr ve sevgi dolu olan bu karakter özelliğini “*“Cırcır Böceği, yuvalarında annelerini bekleyen yavru kargalarla oyun oynuyor, onları eğlendiriyordu (HSCB, s.16).*”

TOMBALAK FİL'İN SABAH SPORU

Duyarlı:

Tombalak Fil, sabah sporunu yaparken suya girer ancak onun bu davranışı göldeki canlıları rahatsız eder. Onların yaşadığı bu rahatsızlık karşısında yaşadığı üzüntüyü belirten “*Göl hayvanlarını rahatsız etmeyi gerçekten istemiyordu (TFSS, s.5).*” ifadesi onun duyarlı bir karakterde olduğunu göstermektedir.

Eğlenceli ve Öğrenmeye Açık:

Tombalak Fil, Gümüş Göl'dekilerin kendine tepki göstermesine, başlarda başarılı olamayacağını düşünmesine rağmen Bay ve Bayan Turna'nın yardımları ve desteğiyle onlar gibi dans etmeye ve Gümüş Göl'dekileri eğlendirmeye başlar. *“Ertesi sabah Gümüş Göl'deki bütün canlılar kahkaha sesleri ile uyandılar. Çok şaşırdılar. Tombalak, turnalarla bir takım kurmuş oyun oynuyordu.*

O günden sonra Tombalak'ın sabah sporu bütün Gümüş Göl sakinleri için eğlenceli bir oyuna dönüştü. Çünkü Tombalak ortada zıplayarak, kendi etrafında dönerek ağaç kütüklerinden yaptığı davulları çalıyor, turnalar da onun etrafında uçarak dans ediyorlardı (TFSS, s.14,15).” ifadeleri Tombalak Fil'in eğlenceli ve öğrenmeye açık bir karakterde olduğunu göstermektedir.

Teşvik Edici ve Yol Gösterici:

Tombalak Fil'in şişman olduğu için Bay ve Bayan Turna gibi dans edemeyeceğini düşünmesi üzerine Bay Turna'nın söylediği *“-Sen şişman olduğun için değil, kanatların olmadığı için bizim gibi dans edemezsin... Senin vücudun bizden farklı. Kendi vücut yapına göre hareket etmelisin (TFSS, s.11).”* cümlesi ile Bayan Turna'nın söylediği *“-Biz sana yardımcı olabiliriz (TFSS, s.11).”* cümlesi onların teşvik edici ve yol gösterici olduklarını, empati kurabildiklerini göstermektedir.

TEMSİ'NİN CAN SIKINTISI

Meraklı:

Timsah Temsi, bir sabah can sıkıntısıyla uyanır ve göldeki yiyecekleri beğenmeyip farklı bir yiyecek arar. Telli Kopter'den yiyebileceği farklı bir yiyecek konusunda fikir ister. Telli Kopter'in bu soru karşısında sergilediği davranışı ifade eden *“Telli Kopter hayretle Timsah Temsi'ye baktı. Göldeki yiyeceklere bir sey mi olmuştu? Yoksa Gümüş Göl kirlenmişti de Temsi yiyecek mi bulamamıştı? Bir gazeteci olarak bundan çok iyi bir haber çıkarabilirdi.*

- Neler oluyor? Neden balıkları yemi- yorsun, diye sordu merakla (TCS, s.5,6)..” cümleler Telli Kopter'in meraklı olduğunu göstermektedir.

Yardımsaver:

Timsah Temsi'nin farklı yiyecek arayışı karşısında Telli Kopter'in söylediği “-*Peki o zaman az ilerideki ağaçlarda çok güzel portakallar var yer misin?*”

-*Patatese ne dersin? Bak burada toprağı biraz kazarsan altından patates çıkar (TCS, s.7,8).*” bu sözler, Temsi ve Telli Kopter arasındaki konuşmayı duyan Yangelir Yengeç'in tavsiyesini belirten “*Konuşmaları duyan Yangelir Yengeç arkadaşına elma yemeğı önerdi. Ağaçtaki narlar da güzel görünüyordu doğrusu (TCS, s.9).*” cümlesi, Tıstıs Yılan'ın önerisini belirten “*Tıstıs Yılan da karnabahar ve lahanayı önerdi (TCS, s.10).*” cümlesi, Pelikan'ın Temsi'ye soğan getirdiğini belirten “*Temsi, Pelikan'ın getirdiğı soğanlara şöyle bir baktı. Renkleri pek güzel görünüyordu. Tatları da ilginç olabilirdi. Ağzına birkaç tane birden attı (TCS, s.11).*” cümlesi Telli Kopter, Yangelir Yengeç, Pelikan ve Tıstıs Yılan'ın yardımsaver karaktere sahip olduklarını göstermektedir.

Paylaşımıcı:

Arkadaşlarının kendisine önerdiği yiyecekleri beğenmeyip göldeki balıklarla karnını doyuran Temsi'nin can sıkıntısı da geçer. Can sıkıntısı geçtikten sonra arkadaşlarını yemeğe çağırmaya karar verir. Metinden alınan “*Aklına bir fikir geldi. Arkadaşları için güzel bir aksam yemeğı düzenleyecekti. Üstelik sofraya sadece kendi sevdiği yiyecekleri değil arkadaşlarının sevdiklerini de koyacaktı (TCS, s.15).*” cümleleri Temsi'nin paylaşımıcı ve arkadaş canlısı olduğunu gösterir.

Bilge ve Öğretici:

Temsi'nin davetine Kaplumbağa Bilgeduruş da katılır. Yemekte Bilgeduruş'un Temsi'ye söylediğı “-*Hayatta en büyük mutsuzluk sebebi boş durmaktır (TCS, s.16).*” sözü onun bilge ve öğretici bir karakterde olduğunu göstermektedir.

ÜÇ KÜÇÜK ASLAN

Anlayışlı ve Empati Kurabilen:

Masalın başında kükremeleriyle tüm yavru hayvanları rahatsız eden Mavi Yele, Sarı Yele ve Siyah Yele, ormandaki diğer yavru hayvanlarla arkadaş olduktan sonra yüksek sesle kükremeyi bırakmış ve arkadaşlarının rahatsız olacağını düşünmüşlerdir. Yavru aslanların anlayışlı ve empati kurabilen bir karaktere sahip olduğunu metindeki

“Aslan yavruları da gece kükrediklerinde arkadaşlarının uykusuz kalabileceğini anlamışlar ve daha az kükremeye başlamışlar (ÜKA, s.16).” ifadelerinde görmekteyiz.

Cesur ve Koruyucu:

Aslan yavrularının kükremelerinin diğer yavru hayvanları rahatsız etmesi üzerine, Kurt, Kunduz ve Kumru anneler önce çekinerek daha sonra korkusuzca taleplerini Aslan Kral’a iletirler. Yavru aslanların verdiği rahatsızlıktan dolayı şikayetçi olurlar. *"Anneleri dayanamayıp sonunda Kral Aslan'ın huzuruna çıkmışlar. Korka korka başlamışlar konuşmaya:*

- Efendim ne kadar sağlıklı yavrularınız var, demiş kurt anne.

- Efendim sesleri de pek bir gür, diye devam etmiş kunduz anne.

-Efendim bizim yavrularımız bu sestten uyuyamıyor, diye son cümleyi söylemiş kumru anne (ÜKA, s.8,9)." Bu cümleler Kurt, Kumru ve Kunduz annelerinin cesur ve koruyucu karakterde olduklarını göstermektedir.

Adil ve Çözüm Odaklı:

Aslan Kral; Kurt, Kunduz ve Kumru annelerin taleplerine *"-Evet haklı olabilirsiniz, benim yavrularım da uykusuz kalınca çok aksi oluyolar. Ben gerekeni yaparım. Ormandaki bütün yavru hayvanları düşünmek benim görevim, demiş (ÜKA, s.11)."* şeklinde karşılık vermesi Aslan Kral’ın adil ve çözüm odaklı olduğunu göstermektedir.

Olgun ve Öz Denetim Sahibi:

Aslan Kral’ın Kurt, Kunduz ve Kumru annelerin talepleri karşısında sakin kalıp öfkelenmediğini belirten *"Aslan kral, kumru anneden de çocukları hakkında güzel bir söz bekliyormuş. Hayli şaşırılmış, bir o kadar da kızmış. Kızgınlığını belli etmemiş elbette. Ne de olsa bir yöneticiymiş. Bir süre düşünmüş (ÜKA, s.10)."* cümleler, Aslan Kral’ın olgun ve öz denetim sahibi olduğunu göstermektedir.

Bilge:

Aslan Kral, hem kendi çocuklarının hem de diğer yavru hayvanların gelişimini olumsuz yönde etkilemeyecek bir fikir bulur. Aslan Kral’ın bulduğu çözümü belirten *"Böyle söylemiş çünkü aklına çok parlak bir fikir gelmiş. Hem diğer yavruları rahatsız*

etmeyecek hem de kendi yavrularının eğlencesine ve gelişimlerine engel olmayacak bir çözüm bulmuş.

Hemen ertesi gün kurt, kunduz ve kumru yavrularını davet etmiş. Kendi yavruları ile tanıştırmış ve hep birlikte oynamalarını sağlamış. Bütün yavrular arkadaş olunca birbirlerini tanımaya başlamışlar (ÜKA, s.12, 13, 14).” ifadeleri Aslan Kral’ın bilge bir karakterde olduğunu göstermektedir.

SEN SİSKA DEĞİLSİN

Düşünceli ve Destekleyici:

Yangelir Yengeç, Küçük Şıpr’ın göl kenarında üzgün bir halde oturduğunu görünce ona “- *Canını sıkın neyse benimle paylaşmak ister misin, diye sordu arkadaşına (SSD, s.6).*” der. Bu sözler Yangelir Yengeç’in düşünceli ve destekleyici bir karakterde olduğunu göstermektedir.

Çözüm Odaklı:

Yangelir Yengeç, Küçük Şıpr’ın üzüntüsünü gideremeyince Kaplumbağa Bilgeduruş’tan yardım ister. Metinden alınan “*Yangelir Yengeç arkadaşını nasıl teselli edeceğini düşündü. Fakat ne onu ikna edecek bir söz ne de ona duyduklarını unutturacak bir çözüm bulabildi. Kaplumbağa Bilgeduruş’tan yardım istemeye karar verdi (SSD, s.7).*” cümleleri Yangelir Yengeç’in çözüm odaklı olduğunu gösterir.

Bilgelik:

Kaplumbağa Bilgeduruş, Küçük Şıpr’ın durumu ile ilgili kendisinden yardım isteyen Yangelir Yengeç’e “- *Aslında biliyor musun korkuları olan ve kendine güvenmeyen kimseler başkaları ile alay eder, dedi. Sanırım Tortop’un da kimseye göstermek istemediği bir korkusu var (SSD, s.8).*” diyerek bilgece bir tavır sergilemiştir.

Yardımsever ve Affedici:

Küçük Şıpr, kendisiyle alay etmesine rağmen Tortop Tosbağa yere düşüp yuvarlandığı ve kalkamadığı zaman onun durumuna üzülüp Tortop Tosbağa’ya yardım etmeye çalışır. Küçük Şıpr’ın söylediği “-*Hey ne duruyorsunuz! Yardım edin hemen. Görmüyor musunuz, biz yardım etmezsek düzelemez (SSD, s.13)?*” sözler, onun

yardımsever olduğunu ve kendisine kötü davranan birini o zor durumdayken affedecek kadar geniş yürekli olduğunu göstermektedir.

Pişmanlık ve Minnettarlık:

Tortop Tosbağa, sırtüstü yuvarlanıp öylece kaldığı zaman Küçük Şıpır ona yardım eder. Halbuki kısa süre öncesine kadar Tortop, Şıpır ile sıska diye alay etmişti. Kendisinin bu kötü davranışına rağmen iyilik ve yardım görür. Yaptığı hatanın farkına varır. Onun hatalarından ders çıkarabilen ve teşekkür etmesini bilen bir karaktere sahip olduğunu *“Tortop'un ne kadar mahcup olduğu yüzünden belli oluyordu. Kısık bir sesle,*

- Teşekkür ederim Şıpır, teşekkür ederim arkadaşlar, dedi ve hemen oradan uzaklaştı (SSD,s.14).” cümlelerinden anlamaktayız.

ARKADAŞIMI TANIRIM

Yardımseverlik ve Fedakârlık:

Tıstıs Yılan, Temsi'yle girdiği su yarışında Temsi hile yapar ancak önündeki kayayı fark edemeyerek kayaya çarpar ve yaralanır. Arkadaşı Temsi'nin yaralandığını gören Tıstıs Yılan, Temsi'nin hile yaptığını anlamasına rağmen ona yardımcı olmaya çalışır. Tıstıs Yılan'ın yardımsever ve fedakâr bir karakterde olduğu metinden alınan *“Tıstıs, arkadaşının yanına geldiğinde Temsi acı içinde kıvranıyordu. Tıstıs Yılan arkadaşının ayağında paletleri görünce çok şaşırdı. Demek Temsi hile yapmıştı.*

Fakat şimdi bunun bir önemi yoktu. Hemen bütün vücudu ile Temsi'nin başına sarılarak ona yardımcı olmaya çalıştı (AT, s.8, 9).” İfadelerden anlaşılmaktadır.

Olgunluk:

Tıstıs Yılan'ın Temsi'ye yaptığı yardım, göl sakinleri tarafından yanlış anlaşılır. Göl sakinleri onun Temsi'ye zarar verdiğini düşünürler. Buna rağmen Tıstıs Yılan, Temsi'nin yarışta hile yaptığını arkadaşlarına söylemez. *“Oyunda hile yaptığı hâlde arkadaşları bundan hiç söz etmemiş, üstelik de kendisine yardım etmişti (AT, s.15).”* cümlesinden Tıstıs Yılan'ın olgun bir karakterde olduğunu görmekteyiz.

Dürüstlük:

Temsi, kendisini ziyarete gelen Kaplumbağa Bilgeduruş'a Tıstıs Yılan'ın hiçbir suçu olmadığını ve olayın gerçeğini anlatır. Masaldan alınan *“Temsi üzüntü ile su altı*

yarışını ve başına gelenleri anlattı: *Kafasını kayaya çarpmış, Tıstıs Yılan da başına güzel bir masaj yapmıştı. Böylece acısı önce hafiflemiş sonra da dinmişti (AT, s.14).*” cümleleri, Temsi’nin hatasını gizlemeyerek dürüst davrandığını gösterir.

Adaletli:

Kaplumbağa Bilgeduruş, Temsi’den olanların gerçeğini öğrenince Tıstıs Yılan’ın uğradığı haksızlığın giderilmesi için göl sakinlerini toplar ve gerçekleri anlatarak adaletin yerini bulmasını sağlar. Kaplumbağa Bilgeduruş’un adaletli olduğunu “Kaplumbağa Bilgedurus duydukları karşısında çok mutlu oldu. Demek Tıstıs hakkında konuşulanlar, sadece bir dedikoduydu. Kaplumbağa Bilgeduruş herkesi topladı. Gerçekleri anlattı (AT, s.15).”

Sorumluluk Bilinci:

Telli Kopter, daha önce Tıstıs Yılan’ın Temsi’ye zarar verdiği haberini yaymış ve onun haksızlığa uğramasına sebep olmuştu. Gerçekler ortaya çıkınca hatasını düzeltmek ve gazeteciliğin gereğini yapmak ister. Telli Kopter’in sorumluluk ve görev bilincine sahip olduğunu “*Telli Kopter iyi bir gazetecinin yapması gerekeni yapmıştı. Yayıdığı yanlış haberin doğrusunu gazetede yayımlamıştı*

Haberin başlığı ise şöyleydi: Kahramanımız Tıstıs! (AT, s.16).” cümlelerinde görmekteyiz.

PELİ SPOR ŞÖLENİNDE

Destekleyici ve Anlayışlı:

Keseli Peli, okuldaki diğer arkadaşları bir okul takımına seçildiği halde kendisinin bir takıma seçilmemiş olmasına üzülür ve okula gitmek istemez. Pelikan Hanım, Peli’nin okula gitmeme sebebini öğrenmek için okula gitmeye ve öğretmeniyle görüşmeye, Peli’yi okula gitmeye teşvik etmeye çalışır. Pelikan Hanım, Peli’ye kızmadan durumun sebebini öğrenmek ister. Pelikan Hanım’ın destekleyici ve anlayışlı bir karaktere sahip olduğunu “*Annesi, Keseli’nin okula neden gitmek istemediğini bir türlü anlayamıyordu. Sonunda onu birlikte okula gitmeye ikna etti. Okula geldiklerinde Pelikan Hanım Bayan Yengeç’le konuştu.(PSŞ, s.7,8).*” ifadelerinde görmekteyiz.

Duyarlılık:

Keseli Peli, okula başladığında sınıftaki arkadaşları onun uçamayışını biraz yadırgarlar. Ancak zamanla Keseli Peli'nin bu durumuna alışır. Öğrencilerin Peli'nin durumuna alışmalarında Bayan Yengeç'in duyarlılığı ve Peli'nin durumuna diğer öğrencileri alıştırmaları etkili olmuştur. Bayan Yengeç'in duyarlılığını "*Öğretmen Bayan Yengeç çocukların bu durumu anlayabilmeleri için çok çaba harcamıştı doğrusu (PSŞ,s.6).*" cümlesinde görmekteyiz.

Fırsat Tanıma ve İnanç:

Bayan Yengeç, Keseli Peli ile okul futbol takımlarının hazırlık maçını izlerken Peli'ye dönerek "*Sen olsaydın bu topoların hiçbirini kaçırmazdın değil mi (PSŞ, s.11)?*" diye sorması, maç sırasında Temsi'nin oyun dışı kalması sonucu Keseli Peli'ye "Hadi ne duruyorsun, kaleye geç bakalım (PSŞ, s.12) !" demesi, Yangelir Yengeç'in Keseli Peli ile ilgili söylediği kırıcı sözler karşısında Yangelir Yengeç'e "*Arkadaşının uçamıyor olması top tutamayacağı anlamına gelmez. Neden bir şans vermiyorsun (PSŞ, s.14)?*" diye söylemesi Bayan Yengeç'in öğrencilerin bireysel farklılıklarına rağmen onlara fırsat tanıyan, onları cesaretlendirip teşvik eden ve onların başarılı olacağına inanan bir karakterde olduğunu göstermektedir.

Özgüven:

Bayan Yengeç'in Keseli Peli'ye "*Sen olsaydın bu topoların hiçbirini kaçırmazdın değil mi (PSŞ, s.11)?*" diye sorması üzerine Keseli Peli'nin "*Evet, ben kanatlarımı şöyle bir açtım mı hiçbir top benden kurtulamaz (PSŞ, s.12).*" şeklinde cevap vermesi Peli'nin kendine güvendiği, özgüven sahibi olduğunu gösterir.

Cesaret ve Yeteneklilik:

Keseli Peli, kanatlarının yaralı olmasından dolayı uçamasa da Temsi'nin yerine kaleye geçtiğinde dezavantajına rağmen cesaret ve büyük başarı örneği gösterir. Onun cesur ve yetenekli bir karakterde olduğu, metinden alından "*Keseli Peli, âdeta uçan bir kaleciye dönüşmüştü. Tek bir topun bile kaleye girmesine izin vermiyordu. Keseli'nin kanatları görevini tam yapamadığı için ayakları çok güçlüydü. Şimdiye kadar Gümüş Göl sakinleri böyle bir kaleci görmemişti.*

Oyunun sonunda rakip takıma sadece bir gol atabilmişlerdi ama hiç gol yememişlerdi.

Asil sürpriz final maçında yaşandı. Bizimkiler kalelerine tek gol yemedikleri gibi karşı takımda tam üç gol attılar. Bu başarının gerçek sahibinin Keseli Peli olduğunu herkes biliyordu. O yılki en başarılı sporcu Keseli Peli seçildi (PSS, s.15,16).” ifadelerinde belirtilmiştir.

Farklılıkları Kabullenme:

Keseli Peli’nin sınıf arkadaşları okulun ilk günlerinde onun uçamayan bir kuş olmasını yadırgarlar. Ancak *“Daha sonraki günlerde Keseli’nin bu özel durumuna alıştılar ve herkesin aslında birbirinden farklı olduğunu kavradılar (PSS, s.6).”* cümlelerinde ifade edildiği gibi Peli’nin durumuna alışarak farklılıkları kabullenme özelliği gösterirler.

Hatasını Anlama ve Pişmanlık:

Bayan Yengeç, Keseli Peli’nin kaleye geçmesini istediğinde Yangelir Yengeç *“Ama o engelli öğretmenim (PSS, s.14).”* diye söyler. Metinden alınan *“Keseli’nin iyi bir kaleci olabileceğini düşünmemişti. Sonra utandı. Arkadaşını üzmemişti (PSS, s.14).”* cümlesinde Yangelir Yengeç’in Peli hakkında söylediği sözlerden dolayı pişman olduğunu ve hatasını anladığını görmekteyiz.

Tablo 3. 1: Gümüş Göl Masalları'ndaki Kahramanların Olumlu Karakter Özellikleri

OLUMLU ÖZELLİKLER	MASALLAR									
	TT	KY	KŞAA	HSCB	TFSS	TCS	ÜKA	SSD	AT	PSŞ
Sorumluluk sahibi	X								X	
Yardımsever	X			X		X		X	X	
Çözüm Odaklı	X			X			X	X		
Bilge	X		X	X		X	X	X		
Hayalperest		X								
Saf ve temiz kalpli		X								
Duygusal		X	X							
Vefalı		X								
Teşvik edici		X			X					
Yaratıcı		X								
Öğretici		X				X				
Bilgilendirici		X								
Gözlemci			X							
Arkadaş canlısı			X							
Uyumlu			X							
Öğrenmeye açık			X							
Destekleyici			X					X		X
Olaylara olumlu bakan			X							
Cesur				X			X			X
Dayanışmacı				X						
Fedakâr				X					X	
Duyarlı					X					X
Eğlenceli ve öğrenmeye açık					X					
Yol gösterici					X					
Meraklı						X				
Paylaşımçı						X				
Anlayışlı							X			X
Empati Kurabilen							X			
Koruyucu							X			
Adaletli							X		X	
Olgun							X		X	
Öz denetim sahibi							X			
Affedici								X		
Pişmanlık								X		X
Dürüstlük									X	
Fırsat tanıma ve inanma										X
Özgüven										X
Yetenekli										X
Farklılıkları kabullenme										X
Hatasını anlama										X

Gümüş Göl Masalları'ndaki kahramanların olumlu karakter özelliklerine ait tablo incelendiğinde 40 tane olumlu özellik tespit edilmiştir. Bu özelliklerden “bilgelik” özelliği 6 masalda geçerek karşımıza en fazla çıkan olumlu özellik olarak göze çarpmaktadır. İkinci sırada “yardımseverlik” özelliği yer alır. Yardımseverlik özelliği 5 masalda karşımıza çıkar. 4 masalda karşımıza çıkan “çözüm odaklı olma” özelliği üçüncü sırada yer alırken, “destekleyici, cesur olma” özellikleri 3 masalda, “sorumluluk sahibi olma, duygusal, teşvik edici, öğretici, fedakâr, duyarlı, anlayışlı, adaletli, olgun, pişmanlık duyabilme” özellikleri ikişer masalda karşımıza çıkar. Diğer olumlu özellikler ise birer masalda görülmektedir. Tabloya göre bilgelik ve yardımseverlik özelliğinin ön plana çıkarıldığını söyleyebiliriz.

3.2.2. Gakgukların Maceraları'nda Yer Alan Kahramanların Olumlu Karakter Özellikleri

Bu bölümde Gakgukların Maceraları'nda yer alan kahramanların olumlu karakter özelliklerine yer verilmiştir.

MAVİ GAKİ

Kararlılık:

Gaki, Mavi Tüyler'le yaşamak istediğini onlara söyler. Fakat Mavi Tüyler, Gaki'nin kendileriyle oynayabileceğini fakat kendilerinden farklı olduğu için aralarına dahil olmasının mümkün olmadığını söyler. Buna rağmen masaldaki “*Hiçbir sey Gaki'yi kararından döndüremezdi. Hemen bütün vücudunu maviye boyadı, tıpkı Mavi Tüyler gibi (MG, s.10).*” cümlesi, Gaki'nin Mavi Tüyler'le yaşama konusunda kararlı olduğunu göstermektedir.

Destekleyici ve Anlayışlı:

Gaki, anne ve babasına Mavi Tüyler'le yaşamak istediğini anlatır. *Babası “-Oğlum, Mavi Tüyler çok iyi, dost canlısı komşularımız. Elbette onlarla oynayabilirsin (MG, s.7).”* diyerek anlayışlı ve destekleyici bir karakter sergiler.

Dürüst ve Açık Sözlü:

Mavi Tüyler, Gaki'nin kendileriyle yaşama isteğine “*Sen çok sevimlisin. Bizimle oynayabilirsin. Ama siyahsın ve kırmızı gagalı. Üzgünüz ama bizden çok farklısın.*

Bizimle yaşayamazsın (MG, s.8). ” şeklinde cevap verirler. Bu tavırları onların dürüst ve açık sözlü olduklarını göstermektedir.

SÜSLÜ ÇİKOLATA

Azimli ve Kararlı:

Süslü Çikolata, tek hayali olan Kapkara Lolipop’a benzemek için saçını, yürüyüşünü ona benzetir. Gagasının da Kapkara Lolipop’un gagasına benzemesini ister. Bunun için günlerce anne ve babasına yalvarır. Süslü Çikolata’nın Kapkara Lolipop’a benzeme konusunda azimli ve kararlı karakterde olduğu “*Saçını, yürüyüşünü Kapkara’ ya benzetti. Yetmiyormuş gibi şimdi de gagasını ona benzetmek istiyor. Kendi gagasını çirkin buluyor.*

Bir karga gagasının bir saksağan gagasına benzemesi nerede görülmüş?

Günlerce anneme babama yalvardı. ‘Gagam Kapkara Lolipop’ un gagası gibi olmazsa ben yaşayamam.’ deyip durdu (SÇ, s.9, 11). ” cümlelerinden anlaşılmaktadır.

Şefkatli:

Süslü Çikolata, Kapkara Lolipop’a benzemek için anne ve babasına yalvarır. Yemeden içmeden kesilir. Anne ve babası Süslü Çikolata’nın bu haline daha fazla dayanamayıp onu Doktor Hepbilir’e götürürler. Anne ve babanın şefkatli tavrını “Annemle babam daha fazla dayanamadılar. Onu alıp Doktor Hepbilir’e göturdüler (SÇ, s.13).” cümlesinde görmekteyiz.

İşine Bağlı ve Başarılı:

Doktor Hepbilir, Süslü Çikolata’nın kendisinden istediği estetik operasyonu büyük bir heyecan ve başarıyla gerçekleştirir. Hayatında ilk kez denediği bir ameliyatta başarılı olur. Doktor Hepbilir’in mesleğine bağlı ve başarılı bir doktor olduğu “*Doktor Hepbilir çok heyecanlandı. Şimdiye kadar çok yaralı gaga iyileştirmişti. Ama bir karga gagasını bir saksağan gagasına dönüştürmemişti. ‘Bu, meslek yaşamımda önemli bir başarı olabilir.’ dedi. Süslü Çikolata’nın gagasını özene bezene ameliyat etti. Gerçekten de iyi bir iş çıkardı. Herkes öyle söylüyor. (SÇ, s.15). ” cümlelerinden anlaşılmaktadır.*

Duyarlılık ve Empati:

Süslü Çikolata'nın kardeşi olan anlatıcı ve anlatıcının arkadaşları, masalın başında Süslü Çikolata ve onun arkadaşları Şıpidik Akide ve Çıtkırıldım Bonbon'un ayna karşısında Kapkara Lolipop'a benzemeye çalışmalarına gülmekteydi. Ancak Süslü Çikolata'nın ameliyattan sonra gagası yüzünden yemek yiyememesine üzülrler. *“Ablam Süslü Çikolata eskisi gibi yemek yiyemiyor. Zavallı Süslü, kamış olmadan su bile içemiyor. Arkadaşlarım ve ben artık onun bu durumuyla eğlenmiyoruz. Çok üzüliyoruz (SÇ, s.17,18).”* cümlelerinde anlatıcı ve arkadaşlarının başlangıçtaki alaycı tutumlarının yerini duyarlı ve empatik bir karakter özelliğine bıraktığı görülmektedir.

PAMUK KARGA

Meraklı:

Kargalarla aynı ağaçta yaşayan Tombiş Serçe, karga ailesinin çıkardığı sestten rahatsız olmaktadır. Ancak bir gün karga ailesinden gelen seslerin kesilmesi üzerine bunun sebebini merak edip kargaların bulunduğu kata çıkar. Tombiş Serçe'nin meraklı özelliği *“Geçen gün bizim Bay ve Bayan Karga'nın sesi birden kesildi. Kulaklarımıza inanamadık.*

‘Mutlaka garip bir şeyler olmuştur. Yoksa onlar öyle kolay kolay susmazlar.’ dedim. Merakla üst kata çıktım (PK, s.7).” ifadelerinden anlaşılmaktadır.

Yardımsever:

Bay ve Bayan Karga, beyaz olarak doğan yavruları karşısında büyük şaşkınlık yaşar. Çünkü kendi renkleri siyahtır. Bayan Karga dayanamayıp bayılır. Bay ve Bayan Karga'nın yardımına komşular yetişir.” *Neyse ki komşular hemen yetiştiler. Bayan Karga'yla ilgilendiler. Bay Karga'yı sakinleştirdiler (PK, s.11).”* ifadesi, komşuların yardımsever olduklarını göstermektedir.

Bilge ve Farklılıklara Saygı Duyan:

Bay Karga ile Çınar Amca arasındaki konuşmada geçen *“ Bay Karga sinirli sinirli sordu.*

-Söyle Çınar amca, hiç beyaz karga olur mu?

-Belki de olur. Allah'ın işine karışacak değilsiniz ya?

Bay Karga hemen itiraz etti.

- Ama bugüne kadar ailemizde hiç böyle bir şey olmamıştı!

-Belki de atalarınızdan biri beyazdı, dedi Çınar amca. Onun için bu yavrunuz da beyaz doğdu PK, s.12,15). ” ifadeler Çınar Amca’nın bilge ve yol gösterici olduğunu,

“ - Komşular bize ne der? Çocuklarımız sormazlar mı ‘Kardeşimizin rengi niye farklı?’ diye?

Çınar amca, Bay Karga’yı susturdu.

- Farklılık güzel bir şeydir, dedi. (PK, s.15,17)” ifadeleri Çınar Amca’nın farklılıklara saygı duyan bir karakterde olduğunu göstermektedir.

Şefkatli:

Bayan Karga, yavrusunu ilk gördüğünde şok yaşamış olsa da Çınar Amca’nın yol gösterici ve sakinleştirici konuşması sonrasında yavrusunu kucağına alıp ona bir anne şefkatiyle yaklaşır. Bayan Karga’nın şefkatli tavrını “*Bayan Karga, Çınar amcaya sevgiyle baktı. O bir anneydi. Beyaz bile olsa bu onun yavrusuydu (PK, s.17).*” cümlelerinde görmekteyiz.

Hoşgörülü:

Tombiş Serçe ve komşular, beyaz kargaya Pamuk Karga ismini koyarlar ve ona sevgiyle yaklaşırlar. Metinden alınan “*Sonra ne mi oldu? Hiçbir şey. Biz bu beyaz kargayı çok sevdik. Adını Pamuk Karga koyduk. Hep oyunlar oynadık. Oyun oynarken o bulut oldu, kar oldu, çiçek oldu. Kardeşleri kömür oldu, gece oldu, toprak oldu (PK, s.18).*” cümlelerinde Tombiş Serçe ve komşuların Pamuk Serçe’ye karşı hoşgörülü ve kabul edici tavrını görmekteyiz.

ŞARKICI GUKKİ

Hayalperest:

Karga Gukki’nin anne ve babası “Bu harika sesini dinlemek için bütün kargalar kapımıza toplanacak (ŞG, s.5)” diyerek destekler. Anne ve babasının Gukki’ye olan bu destekleri onun müzikle ilgili hayallerini de kuvvetlendirir. Gukki’nin hayalperest olduğu “*Karga Gukki hem yeni şarkılar öğreniyor hem hayaller kuruyor. Çok güzel şarkılar*

söylediği için cevizlerin en güzelini ona getireceklerini düşünüyor (ŞG, s.5).” cümlelerinden anlaşılmaktadır.

Teşvik Edici:

Gukki’nin anne ve babası Gukki’nin şarkı söylemesi ve yeni şarkılar öğrenmesi için her zaman teşvik edici ve destekleyici bir tavır sergiler. Anne ve babanın teşvik edici karakter özelliklerini “*Babası, Karga Gukki’ye ‘Seninle gurur duyuyorum oğlum!’ diyor. Bir yandan da ona yeni şarkılar öğretiyor. ‘Bu harika sesini dinlemek için bütün kargalar kapımıza toplanacak...’*

Annesi, babası ve kardeşleri Gukki’yi dinlemekten hiç bıkmıyor. Çünkü Gukki tıpkı bülbüller gibi ötüyor (ŞG, s.5,7).” cümlelerinde görmekteyiz.

Azimli:

Gukki, ailesinden aldığı destekle yeni şarkılar öğrenmeye ve şarkılar söylemeye devam etmektedir. Ancak komşuları Gukki’nin karga olmasına rağmen bülbül gibi ses çıkararak şarkı söylemesinden rahatsızlık duyarlar. Şarkı söylemeyi bırakmaması durumunda onunla konuşmayacaklarını söylerler. Gukki, olumsuzluklara rağmen pes etmez ve şarkılarını bülbüllerin dinleyeceğini düşünür. “*Şimdi Gukki ne yapsın? Sussun mu şakısın mı?*

‘Beni dinlese dinlese bülbüller dinler.’ diye düşünüyor Gukki. Doğruca bülbüllerin yanına gidiyor (ŞG, s.11).” ifadesi Gukki’nin pes etmeden, azimle şarkı söylemeye devam ettiğini ve şarkılarını söyleyecek birilerini aradığını gösterir.

Açık Fikirli:

Gukki, bülbüllerin kendisini aralarına kabul etmemeleri üzerine üzgün bir halde şarkı söyleyerek kendini avutmaya çalışır. O sırada kendisini büyük bir istekle dinleyen bir kurbağayı görür. Kurbağa, Gukki’yi ne bülbüller ne de Gukki’nin komşuları gibi dışlar. Farklı görüntüsüne ve sesine rağmen Gukki’yi kabullenir. Kurbağanın açık fikirli bir karaktere sahip olduğu “*O da ne! Karşısında kendinden geçmiş bir dinleyici. O bir kurbağa. ‘Sesin ne kadar güzel senin!’ diyor. ‘Eh, görüntün de fena değil. Arkadaşlarım sana bayılacak!’ (ŞG, s. 17).*” İfadelerinden anlaşılmaktadır.

AY NEREYE KAYBOLDU

Araştırmacı ve Meraklı:

Ağaç üzerinde yaşayan kuşlar, her gün gördükleri Ay'ın birkaç gecedir kayıp olmasını merak edip Ay'ın nerede olduğunu bulmaya çalışırlar. Kuşların merakını “*Kaç gecedir Ay kayıp. Hiç ortalarda görünmüyor. Kuşlar, Ay'ın nerede olduğunu merak ediyorlar (ANK, s.7).*” ifadesinde, kuşların araştırmacı karakterlerini ise “*Şimdi kim bilecek Ay'ın nereye gittiğini?*

‘Yüksekteki Dağ amca onu görmüş olmalı.’ diyor kuşlar. Oysa Dağ amcanın hiçbir şeyden haberi yok.

‘Şu zirvede yaşayan kartal görmüş olmalı Ay'ı.’ diyor kuşlar. Oysa kartalın hiçbir şeyden haberi yok.

‘Şu geceleri gezen yarasalar görmüş olmalı Ay'ı.’ diyor kuşlar. Oysa yarasaların da hiçbir şeyden haberi yok.

‘Şu bizim Baykuş dededen başkası göremez Ay'ı.’ diyor kuşlar (ANK, s.7, 9, 11, 13, 15).’ sözlerinde görmekteyiz.

Bilge ve Çözüm Odaklı:

Ay'ın nerede olduğunu araştıran kuşlar, bunu ancak Baykuş Dede'nin bilebileceğini düşünür. Masaldaki “*‘Şu bizim Baykuş Dede'den başkası göremez Ay'ı.’ diyor kuşlar. Gerçekten Baykuş dede her şeyi biliyor (ANK, s.15).*” cümlesi Baykuş Dede'yi bilge karakter olarak ön plana çıkarmaktadır. Baykuş Dede'nin Ay'ın kaybolma sebebini söyleyip Ay'ı üzen kişinin ondan özür dilemesi gerektiğini söylemesi Baykuş Dede'nin çözüm odaklı karakterde olduğunu gösterir. Çözüm odaklı olma özelliğini metinde “*-İçinizden biri Ay'ı üzmüş, diyor.*

Bizim kuşlar birbirlerine bakıyorlar. ‘Kim üzmüş, ne demiş?’ diye bağışıp duruyorlar.

Baykuş Dede, kuşları susturuyor.

-İçinizden biri Ay'a 'Sen çok çirkinsin! Hem de yüzün sivilceli.' demiş. Zavallı Ay! Çok utanmış. Bulutların arasına saklanmış. O yaramazın gidip özür dilemesi gerekiyor (ANK, s.15,17).’ ifadelerinde görmekteyiz.

Bağışlayıcı:

Ay, kendisine sivilceli diyen kuşun özür dilemesi üzerine onu affedip tekrar ortaya çıkıyor. Masaldaki “*Hem Ay mutlu oluyor bu işe hem bizim kuşlar. Gündüzleri de ötüyorlar Ay’a karşı geceleri de (ANK, s.18)...*” ifadesi Ay’ın bağışlayıcı bir karakterde olduğunu göstermektedir.

SES YARIŞMASI

Çözüm Odaklı:

Yetişkin kargalar, çocuk kargaların akşama kadar çıkarmış olduğu gak guk seslerinden rahatsız olup bu gürültüye bir çözüm bulmaya çalışırlar. Bir şarkı yarışması yapma fikri akıllarına gelir. Yetişkin kargaların çözüm odaklı olan bu davranışlarını “*Yetişkinler gak guk, gak guk ederek sonunda bir karara varıyor. Çocukları yönlendirecek harika, muhteşem bir fikir geliştiriyorlar: Bir ses yarışması yapılacak (SY, s.7).*” ifadelerinde görmekteyiz.

Teşvik Edici:

Gakguk diyarında yapılacak olan ses yarışması ile ilgili yetişkin kargaların söylemiş olduğu “*Bizim çocukların kanaryalardan, bülbüllerden ne eksikleri var? Onlar ses yarışması düzenliyorlar da biz niye düzenleyemiyoruz? Artık kargalar boşu boşuna ötüp durmayacaklar. Daha güzel ötebilmek için çalışacaklar (SY, s.7).*” sözleri, yetişkin kargaların yavru kargaları ses yarışması için teşvik edici bir tavır sergilediklerini göstermektedir.

Titiz ve Adaletli:

Gakguk diyarındaki ses yarışmasına katılımın çok olması ve çok farklı seslerin olması nedeniyle jüri üyeleri en güzel sesi seçmekte zorluk yaşar. Seçimin adil olması için titiz davranırlar. Jüri üyelerinin adaletli ve titiz bir karaktere sahip olduğu “*Ve yarışma başlıyor. O kadar çok, O kadar çok yarışmacı var ki jüri ne yapacağını şaşıyor. Güzel sesliler, çirkin sesliler, kalın sesliler, ince sesliler... Hepsi de bu yarışmaya katılmış. Zavallı jüri üyeleri. En güzel karga sesini bulmak ne kadar da güç bir işmiş (SY, s.12).*” ifadelerinde belirtilmiştir.

Bilge ve Çözüm Odaklı:

Ses yarışmasında jürinin aldığı karara usta müzisyenler, büyük sanatçılar tepki gösterir. Birinci seçilen seslerin dereceye girmeye layık olmadığını düşünürler. Bilge Baykuş, her sorunu çözdüğü gibi bu sorunu da şu şekilde çözer: “*Şimdi bizim çocuklar, usta sanatçılardan eğitim alacak. Böylece gerçek birer sanatçı olacaklar. En Güzel Kuş Sesi Yarışması’nı da bakarsınız onlar kazanır (SY, s.18).*” Bu fikir, Bilge Baykuş’un akılcı ve çözüm odaklı karakterde olduğunu göstermektedir.

Tablo 3. 2: Gakgukların Maceraları’nda Yer Alan Kahramanların Olumlu Karakter Özellikleri

OLUMLU ÖZELLİKLER	MASALLAR					
	MG	SÇ	PK	ŞG	ANK	SY
Kararlı	X	X				
Destekleyici	X					
Anlayışlı	X					
Dürüst	X					
Açık Sözlü	X					
Azimli		X		X		
Şefkatli		X	X			
İşine bağlı		X				
Başarılı		X				
Duyarlılık		X				
Empati		X				
Meraklı			X		X	
Yardımsever			X			
Bilge			X		X	X
Farklılıklara Saygılı			X			
Hoşgörülü			X			
Hayalperest				X		
Teşvik Edici				X		X
Açık fikirli				X		
Araştırmacı					X	
Çözüm Odaklı					X	X
Bağışlayıcı					X	
Titiz						X
Adaletli						X

Gakgukların Maceraları’nda yer alan kahramanların olumlu karakter özelliklerine ait tabloyu incelediğimizde 24 tane olumlu özellik başlığı görmekteyiz. Bu olumlu özelliklerden “bilgelik” özelliği üç masala dağılmıştır. Bilgelik özelliğinin bu masalarda yer almasını masal kahramanlarından bilge karakterler olan “Çınar Amca, Baykuş Dede,

Bilge Baykuş” gibi kahramanların rol almalarından kaynaklı olduğunu, bu dağılımdan hareketle bilgelik özelliğinin vurgulanmak istediğini söyleyebiliriz. “Teşvik edici, çözüm odaklı, meraklı, azimli, kararlı olma” özelliklerinin de ikiye masalda karşımıza çıkmaktadır. Bu özelliklerin de bilgelik özelliğini destekleyici olumlu karakter özellikleri olduğunu söyleyebiliriz. Diğer olumlu karakter özellikleri ise birer masalda yer almıştır.

3.3. Kahramanların Olumsuz Karakter Özellikleri

3.3.1. Gümüş Göl Masalları’nda Yer Alan Kahramanların Olumsuz Özellikleri

Bu bölümde Gümüş Göl Masalları ve Gakguk Maceraları masallarında yer alan kahramanların olumsuz özelliklerine yer verilmiştir.

TİMSAH TEMSİ

Ön Yargılı ve Suçlayıcı:

Timsah Temsi’nin diş ağrısı çektiğini öğrenen Gümüş Göl sakinleri bu ağrının sebebi olarak Temsi’ye ön yargıyla ve suçlayıcı bir dille yaklaşırlar. Yangelir Yengeç, Tıstıs Yılan ve Pelikan’ın ön yargılı ve suçlayıcı bir karaktere sahip olduklarını metindeki şu ifadelerde görmekteyiz: “- *O kadar balık yersen elbette dişin ağrır, dedi Yangelir Yengeç.*

- *Ağzını o kadar kocaman açarsan tabii ki dişin ağrır, dedi Tıstıs Yılan.*

- *Çamurlara o kadar batarsan dişinin ağrması normaldir, dedi Pelikan (TT, s.6, 7, 8).”*

Bilgisizce Hareket Etme:

Timsah Temsi, bir sabah diş ağrısıyla uyandığında ağrısını geçirmek için faydalı olup olmadığını bilmediği yöntemlere başvurur. Ayrıca Gümüş Göl sakinleri, kulaktan dolma bilgilerle Temsi’nin diş ağrısını geçirmek için önerilerde bulunurlar. Timsah Temsi’nin bilgisizce yöntemler denediğini; Yangelir Yengeç, Tıstıs Yılan ve Pelikan’ın bilgisizce önerilerde bulunduğunu masal metnindeki “*Timsah Temsi, o sabah diş ağrısıyla uyandı. Önce şifalı ot çiğnedi. Sonra temizlikçi kuşlara dişlerini temizletti. Fakat diş ağrısı bir türlü geçmedi (TT, s.3).*”, “- *Diş ağrısı çekmemek için daha az balık yemelisin, dedi Yangelir Yengeç.*

- *Ağzını daha az açmalısın, dedi Tıstıs Yılan.*

- *Çamurlara daha az batmalısın, dedi Pelikan (TT, s.10, 11).*” ifadelerden anlıyoruz.

KÜÇÜK YILDIZ

Hayalle Gerçeği Ayırt Edememe:

Küçük Yengeç, annesiyle oynadıkları oyundaki yıldızların bir hayal olduğunu unutup o yıldızları gerçek sanmaya, uyanınca yastığının altında yıldız aramaya başlar. Sahilde bulduğu bir denizyıldızını kendi yıldızı zanneder. Küçük Yengeç’in hayalle gerçeği henüz ayırt edemediğini “*Ertesi sabah, Küçük Yengeç gözlerini açar açmaz yastığının altına baktı. Yıldızını aradı. Bunun bir oyun olduğunu unutmuştu.*

Hemen yatağından fırladı. Yıldızını aramaya koyuldu. Az sonra sahilde bir denizyıldızı gördü.

- *Seni yaramaz şey! İşte buldum seni, diyerek onu eline aldı. Hızla yuvasına doğru koşmaya başladı (KY, s. 7, 8, 9).*” alıntı cümlelerinde görmekteyiz.

Öngörüsüzlük ve İletişim Hatası:

Bayan Yengeç, Küçük Yengeç’e anlattığı oyunun sonuçlarını öngöremez. Küçük Yengeç’in yaşı itibarıyla gerçekle hayali ayırt edemeyeceğini düşünmemesi, oyunu ifade etme şeklinin Küçük Yengeç’in somut gerçeklik algısına uymaması Bayan Yengeç’in öngörüsüz davrandığını, hayal ve gerçeği ifade etmede hata yaptığını gösterir. Bayan Yengeç’in bu özelliği metinden alınan “*Annesi, yıldızların göğün derinliklerin de dolaştığını anlatmıştı ona. Sonra da eklemişti: - Bak, görüyor musun? Tam tepende parlayan yıldız, benim yıldızım olsun. Onun yanındaki babanın, şu arkada parıldaayan da senin yıldızın olsun.*

Annesi, Küçük Yengeç’in telaşını anlayamadı. Küçük Yengeç, dün gece yastığının altına koyduğu yıldızı sahilde nasıl bulduğunu anlatınca annesi gülümsedi. Yıldızların gökteki parlak cisimler olduğunu Küçük Yengeç’e nasıl anlatacağını düşünüyordu (KY, s.5, 10, 11).” cümlelerde görmekteyiz.

KÜÇÜK ŞIPIR ARKADAŞ ARIYOR

Memnuniyetsizlik:

Küçük Şıpir'ın hayattan memnun olmayan, sıkılan tavırlarını “*Küçük Şıpir, şap şup su sıçratarak nilüferin üstüne zıpladı.*

- *Of! Ne sıkıcı bir gün.. Tıpkı diğer günler gibi, dedi (KŞAA, s.3).*” cümlesinde görmekteyiz.

Kabalık ve Düşüncesizlik:

Küçük Şıpir, tanımadığı bir sinekle arkadaş olmak isterken onu korkutarak onun hassasiyetini düşünmeden sineğe yaklaşıyor. “*O da ne öyle? Tombul bir sinek. Şimdi Şıpir bu sinekle arkadaş olsa ne iyi olurdu! Şıpir, sevinçle saçlarını sap şup salladı. Nilüferin yaprağına konmuş olan sinek, korkuyla uçmaya çalıştı (KŞAA, s.5).*” cümlesi Küçük Şıpir'ın düşüncesiz, kaba ve duyarsız karakter özelliğini göstermektedir.

Çıkarıcılık ve Dedikoduculuk:

Telli Kopter, etrafta haber yapacak bir olay görmediği için sıkılmaktadır. “*‘Of! Ne sıkıcı bir gün... Etrafta haber yapacak hiç kimse yokken nasıl mutlu olabilirim ki?’ diye düşündü Telli Kopter (KŞAA, s.10).*” cümlesi Telli Kopter'in olaylara sadece haber gözüyle baktığını, yani sadece olayların kendi çıkarına yarayan tarafıyla ilgilendiğini, çıkarıcı bir karakterde olduğunu gösterir. Ayrıca Küçük Şıpir'la Küçük Vızır'ın arkadaşlığını görünce bunu hemen yapıp göl sakinlerine ulaştırmak ister. Metinden alınan “*O da ne öyle? Tombul bir sinek ve garip bir kurbağa fısır fısır konuşuyorlar. Sonra da kıkır kıkır gülüyorlar. Tam benlik bir haber bu! Bir kurbağa ve bir sinek arkadaş olmuş, diye söylendi Telli Kopter. Bu arkadaşlık bir anda duyuluverdi (KŞAA, s.10,11).*” ifadesi Telli Kopter'in dedikoducu özelliğini göstermektedir.

Karamsarlık:

Küçük Şıpir'ın bir sinekle arkadaş olduğunu duyan Yangelir Yengeç, bu arkadaşlığın kısa sürede biteceği ile ilgili olumsuz düşüncelere kapılır. Yangelir Yengeç'in bu arkadaşlık hakkında söylediği “*-Ne hüznü bir durum... Birkaç gün sonra sineğin hayatı sona erecek, bizim Şıpir da arkadaşını kaybedecek (KŞAA,s.11).*” sözleri, onun bu olaya karamsar yaklaşımını göstermektedir.

Önyargılı Olmak:

Küçük Şıpr'ın sinekle olan arkadaşlığını yadırgayan ve böyle bir arkadaşlığın doğru olmadığını “-Çok tuhaf bir durum dedi Tıstıs Yılan. Böyle arkadaşlık olur mu? Ben bir kırlangıçla arkadaş oluyor muyum hiç (KŞAA, s.13) ?” cümlelerinde ifade eden Tıstıs Yılan'ın önyargılı bir karakterde olduğu anlaşılmaktadır.

HİÇ SUSMAYAN CIRCIR BÖCEĞİ

Empati Eksikliği ve Hoşgörüsüzlük:

Circir Böceği'nin sürekli ötmesine öfkelenen, onun neden öttüğünü anlamaya çalışmadan Circir Böceği'ni yargılayan Tıstıs Yılan, Timsah Temsi ve Yangelir Yengeç'in kurduğu şu cümleler, onların hoşgörüsüzlük ve empati eksikliği sergilediklerini gösterir. “- Hey oradaki, sus artık, diye bağırdı Yangelir Yengeç.

- Bu gürültü de ne böyle? Yeter ama! Çocuklar uyuyamıyor, dedi Timsah Temsi.

- Gündüz yetmiyormuş gibi gece de ötüyorsun, diye tısladı Tıstıs Yılan.

Tüm hayvanlar toplandılar. Sabahtan beri ötüp duran Circir Böceği hakkında konuşmaya başladılar. Hayvanlar öfkeliydi (HSCB, s.4).”

Sabırsızlık:

Circir Böceği'nin neden sürekli öttüğünü araştırmaya giden Telli Kopter ve Şıpr'ın Circir Böceği'nin yerini bulamayınca öfkelenmeleri, seslendiklerinde hemen cevap almak istemeleri sabırsız bir karaktere sahip olduklarını göstermektedir. Onların bu sabırsız tavrını metindeki “Heeey, susmak bilmeyen Circir! Neredesin, diye seslendi Şıpr.

- Hadi ama yeter artık! Bize bir cevap ver, dedi Telli Kopter.

Circir Böceği sadece cır cır diye ötüyordu. Başka da bir şey demiyordu.

Telli Kopter ile Şıpr'ın canı sıkılmaya başladı. Sesi gelen ama kendisi görünmeyen bu Circir, yoksa onlarla oyun mu oynuyordu (HSCB, s.10,11)?” cümlelerinden anlıyoruz.

TOMBALAK FİL'İN SABAH SPORU

Özgüvensizlik:

Tombalak Fil, Bay ve Bayan Turna'nın dansını izleyince kendisinin onlar gibi dans edemeyeceğini düşünerek üzüntüye kapılır. Tombalak Fil'in Bay ve Bayan Turna gibi dans edemeyeceğini düşünüp özgüvensizlik yaşamasını *"Tombalak iki kulağı ile yüzünü kapadı, Üzüntü ile düşünmeye başladı.*

Kendisinin onlar gibi dans etmesinin ve spor yapmasının mümkün olmadığına inanıyordu (TFSS, s.8,9)." ifadelerinde görmekteyiz.

Hoşgörüsüzlük:

Tombalak Fil suya girdiği zaman suyu taşırır. Balıklar, kurbağalar ve kaplumbağalar Tombalak Fil'in bu hareketinin sebebini anlamak yerine yargılayıcı, kınayan ve öfkeli bir tavır sergilerler. Onların bu hoşgörüsüz tavrını *"Tombalak Fil suya girince göldeki bütün su dışarı taşıtı. Balıklar, su kaplumbağaları ve kurbağalar hep bir ağızdan bağırıldılar:*

- Yaptığını beğendin mi?

- Dün sabah da aynı şeyi yaptın. Git başka yerde sporunu yap.

-Bak turnalar da spor yapıyorlar ama bizi hiç rahatsız etmiyorlar (TFSS, s.4,5)." ifadelerinde görmekteyiz.

TİMSAH TEMSİ'NİN CAN SIKINTISI

Memnuniyetsizlik ve Kararsızlık:

Timsah Temsi, bir sabah can sıkıntısıyla uyanır ve farklı bir yiyecek arayışına girer. Ne yiyeceğine bir türlü karar veremez. Arkadaşlarının kendisine önerdiği yiyeceklerden de memnun kalmaz. Masalda belirtilen *"Uzun uzun ne yiyeceğini düşündü. Fakat göldeki yiyeceklerin hiçbirini beğenmedi. Canı başka şeyler istiyordu. 'Acaba ne yesem?' diye sordu kendisine.*

- Peki o zaman az ilerideki ağaçlarda çok güzel portakallar var yer misin?

- Portakal mı? Portakal da ne? İstemem. (S.7)

-Patatase ne dersin? Bak burada toprağı biraz kazarsan altından patates çıkar.

- Patatesle hiç işim olmaz. Başka şeyler yemek istiyorum ben. (S.8)

Konuşmaları duyan Yangelir Yengeç arkadaşına elma yemeği önerdi. Ağağtaki narlar da güzel görünüyordu doğrusu. (S.9)

Tıstıs Yılan da karnabahar ve lahanayı önerdi.

Fakat Temsi'nin canı hiç bunları yemek istemiyordu (TTCS, s. 3, 7, 8, 9, 10)." ifadelerinde Timsah Temsi'nin kararsız ve memnuniyetsiz bir karaktere sahip olduğu anlaşılmaktadır.

Kaprisli Olma:

Timsah Temsi, arkadaşlarının yiyecek önerilerinden memnun kalmayınca onlara neden güzel yiyecekler önermedikleri konusunda kızar. *"Arkadaşlarına çıkıştı: - Neden bana güzel bir yiyecek önermiyorsunuz, dedi onlara (TTCS, s.12)."* cümlesi, Temsi'nin arkadaşlarına karşı kaprisli bir tavır sergilediğini göstermektedir.

Fırsatçılık:

Timsah Temsi'nin yiyecek arayışı içinde olduğunu gören Telli Kopter, Temsi'nin bu durumuyla ilgilenmek yerine bunu bir habere dönüştürmeyi düşünür. Bunu bir gazetecilik fırsatı olarak değerlendirir. *"Telli Kopter hayretle Timsah Temsi'ye baktı. Göldeki yiyeceklerle bir sey mi olmuştu? Yoksa Gümüş Göl kirlenmişti de Temsi yiyecek mi bulamamıştı? Bir gazeteci olarak bundan çok iyi bir haber çıkarabilirdi (TTCS, s.5)."* cümleleri Telli Kopter'in olaylara yaklaşımının fırsatçı olduğunu göstermektedir.

ÜÇ KÜÇÜK ASLAN

Empati Eksikliği:

Aslan Kral'ın yavruları Mavi Yele, Sarı Yele ve Siyah Yele, geceleri kükreyerek ormandaki diğer canlıları ve onların yavrularını rahatsız ederler ve onların rahatsız olacaklarını akıllarına getirmezlere. Üç küçük aslanın empatiden uzak olan bu karakter özelliklerini *"Hop oynar, hop şakalaşır, hop kükrelermiş. Küçücüklermiş küçük olmalarına ama bir kükrediler mi Gümüş Göl'ün en derininde yaşayanlar bile duyarlarmış seslerini. Uzaklardakiler korkarmış bu seslerden (ÜKA, s.3, 4, 5)."* ifadelerinde görmekteyiz.

Dürüstlükten Kaçınma:

Kurt ve Kunduz annelerin çocuklarının geceleri uyuyamadığını, üç küçük aslanın kükremesinin onları rahatsız ettiğini Aslan Kral'a açıkça söylemek yerine kralı ve üç küçük aslanı överek söze başlamaları, sorunun çözümünün gecikmesine sebep olmuştur. Annelerin söylediği şu sözlerden, onların dürüstlükten uzak bir karakter sergilediklerini gösterir:

“- Efendim ne kadar sağlıklı yavrularınız var, demiş kurt anne

- Efendim sesleri de pek bir gür, diye devam etmiş kunduz anne (ÜKA, s.9).”

Eleştiriye Kapalılık:

Kral Aslan, Kumru Anne'nin de Kurt ve Kunduz Anne gibi övgülü sözler söyleyeceğini düşünürken şikâyetini duyduğunda bir şaşkınlık ve kızgınlık yaşar. Bu kızgınlık kısa süreli bir tavır olsa da olumsuz bir karakter olarak değerlendirebiliriz.

"Hayli şaşırmış, bir o kadar da kızmış. Kızgınlığını belli etmemiş elbette. Ne de olsa bir yöneticiymiş (ÜKA, s.10).” cümlesinde Aslan Kral'ın eleştiriye kapalı bir karakter özelliğine sahip olduğunu göstermektedir.

SEN SİSKA DEĞİLSİN

Aşırı Hassasiyet ve Kırılganlık:

Küçük Şıpr, basit şakalar karşısında bile kolayca alınganlık gösterip kırılabilen, hassas bir karaktere sahiptir. Onun aşırı hassas ve kırılgan karakterini masalda geçen *“Gerçekten çok üzgün görünüyordu. Küçük Şıpr çok hassastı. Kimi zaman kendine yapılan şakaları anlamayıp kolayca kırılabilirdi (SSD, s.5).”* cümlesinde görmekteyiz.

Zorbalık ve Alaycılık:

Tortop Tosbağa'nın Küçük Şıpr ile sıska diyerek alay etmesi, aynı zamanda kendisini bisküvi yemeye davet ettikleri halde zorla ellerinden bisküvilerini almak istemesi Tortop Tosbağa'nın alaycı, zorba ve baskıcı bir karakter sergilediğini göstermektedir. Onun bu olumsuz özellikleri metindeki *“- Bugün okulda Tortop Tosbağa benimle sıska diye alay etti, dedi Şıpr.*

Birlikte Tortop Tosbağa'nın yanına gidip oturdular. Tortop yan gözle onlara baktı. Sonra da,

- Hey sıskalar, hani benim bisküvim., Verin bakayım onları, diyerek ellerindeki bisküvileri almak için uzandı (SSD,s. 6,10).” ifadelerden anlamaktayız.

İntikamcı:

Tortop Tosbağa’nın Küçük Şıprı’la sıska diye alay etmesi üzerine Tortop Tosbağa’ya bir ceza vermek isteyen Yangelir Yengeç, bir plan kurar. Arkadaşı Tortop Tosbağa’nın intikamını almak ister. “O, Tortop’un bütün arkadaşlarından özür dilemesini bekleyecek sonra yardıma koşacaktı (SSD, s.15).” ifadesinden Yangelir Yengeç’in intikamcı bir karakterde olduğunu göstermektedir.

ARKADAŞIMI TANIRIM

Hilekârlık:

Timsah Temsi, arkadaşı Tıstıs Yılan ile girmiş olduğu su yarışında Tıstıs Yılan’ı geçmek için ayağına palet takarak yarışmayı kazanmaya çalışır. Timsah Temsi’nin bu hilekâr tavrı metinden alınan “İki arkadaş her zamanki gibi yarışmaya karar verdiler. Timsah Temsi ayaklarına geçirdiği paletle hızla yüzmeye başladı... Tıstıs Yılan arkadaşının ayağında paletleri görünce çok şaşırıldı. Demek Temsi hile yapmıştı (AT, s.6,8).” ifadelerinden anlaşılmaktadır.

Acelecilik ve Yanlış Anlama:

Telli Kopter; Tıstıs Yılan’ın su yarışı sırasında başını kayaya çarpan Timsah Temsi’ye yardım etmesini yanlış anlar. Olayın doğrusunu araştırmadan yanlış haber yayar. Telli Kopter’in aceleci ve yanlış anlayan karakter özelliğini masaldaki “Tam bu sırada Telli Kopter yanlarından geçmekteydi. Fakat gördüklerine inanamadı: Tıstıs Yılan, Timsah Temsi’nin kafa- dolanmış onu sıkıyor, Temsi de acı içinde bağırıyordu. Olanları bilmediği için her şeyi yanlış anladı (AT, s.10).” ifadelerinde görmekteyiz.

Dedikoduculuk:

Gümüş Göl sakinleri, Telli Kopter’in yaydığı yanlış haberi kendi aralarında konuşup yaymaya başlar. Masaldaki şu ifade, Gümüş Göl sakinlerinin dedikoducu özelliklerini ortaya koymaktadır: “Kısa bir süre içinde Gümüş Göl’de yaşayanlar Tıstıs Yılan’ın arkadaşı Timsah Temsi’yi boğmaya çalıştığını konuşuyordu (AT, s.11).”

Dışlayıcılık ve Önyargı:

Telli Kopter'in yaydığı yanlış habere inanıp olayın gerçeğini sorgulamayan ve araştırmayan Gümüş Göl sakinleri, Tıstıs Yılan'ın Timsah Temsi'yi boğmaya çalıştığını düşünüp peşin hükümlü davranırlar. *“Şimdi ise ona çok öfkeliydiler. Temsi'ye zarar vermişti. O artık dost değildi (AT,s.12).”* ifadesi Gümüş Göl sakinlerinin peşin hükümlü karakterini belirtir. Tıstıs Yılan'a olan öfkelerinden dolayı onunla oyun oynamama kararı alırlar. Onların bu dışlayıcı özellikleri ise *“Gümüş Göl sakinleri bir karar aldılar: Artık hiç kimse Tıstıs Yılan'la oyun oynamayacak hatta konuşmayacaktı (AT,s.12).”* cümlesinde görülmektedir.

PELİ SPOR ŞÖLENİNDE

Önyargılı:

Bayan Yengeç, Keseli Peli'nin kaleye geçmesini istediğinde Yangelir Yengeç *“Ama o engelli öğretmenim (PSŞ, s.14).”* sözleriyle önyargılı bir karakter sergilemiştir.

Tablo 3. 3: Gümüş Göl Masalları’nda Yer Alan Kahramanların Olumsuz Karakter Özellikleri

OLUMSUZ ÖZELLİKLER	MASALLAR									
	TT	KY	KŞAA	HSCB	TFSS	TCS	ÜK A	SSD	AT	PSŞ
Önyargılı	X		X						X	X
Suçlayıcı	X									
Bilgisizce hareket etme	X									
Hayalle gerçeği ayırt edememe		X								
Öngörüsüzlük		X								
İletişim hatası		X								
Memnuniyetsizlik			X			X				
Kabalık			X							
Düşüncesizlik			X							
Çıkarıcılık			X							
Dedikoduculuk			X						X	
Karamsarlık			X							
Empati eksikliği				X			X			
Hoşgörüsüzlük				X	X					
Sabırsızlık				X						
Özgüvensizlik					X					
Kararsızlık						X				
Kaprisli olma						X				
Fırsatçılık						X				
Dürüstlükten kaçınma							X			
Eleştiriye kapalılık							X			
Aşırı hassasiyet ve kırılganlık								X		
Zorbalık ve alaycılık								X		
İntikamcı								X		
Hilekârlık									X	
Acelecilik ve yanlış anlama									X	
Dışlayıcılık									X	

Gümüş Göl Masalları’ndaki kahramanların olumsuz karakter özelliklerinin yer aldığı tablo incelendiğinde 27 adet olumsuz özellik tespit edilmiştir. Bu özellikler içerisinde “ön yargılı olma” özelliği 4 masalda karşımıza çıkmaktadır. “Memnuniyetsizlik, dedikoduculuk, empati eksikliği, hoşgörüsüzlük” özellikleri ikişer

yerde karşımıza çıkarken diğer olumsuz özellikler ise birer defa karşımıza çıkmaktadır. Tabloya göre “ön yargılı olma” özelliğinin ön planda olduğunu söyleyebiliriz.

3.3.2. Gakgukların Maceraları’nda Yer Alan Kahramanların Olumsuz Karakter Özellikleri

Bu bölümde Gakgukların Maceraları’nda yer alan masal kahramanlarının olumsuz karakter özelliklerine yer verilmiştir.

MAVİ GAKİ

Dayatmacı:

Gaki, arkadaşlarına *"Bundan sonra bana Mavi Gaki demenizi istiyorum. Yoksa sizinle oynamam (MG, s.4)"* diyerek isteğini onlara dayatmacı bir tavırla kabul ettirmeye çalışmıştır.

Kimliğini Reddetme:

Gaki, kendi dış görünüşünü beğenmeyerek Mavi Tüyler’e benzemeye çalışır. Kendi görüntüsünü değiştirmek ister. Mavi Tüyler’e benzemenin yanında kendi ailesini bırakıp onlarla yaşamak ister. Gaki’nin kendi kimliğini reddeden bu karakter özelliğini metindeki şu ifadelerde görebiliriz: *"Gaki, onlarla sadece oynamak istemiyordu. Onlarla yaşamak istiyordu. Dahası tıpkı onlar gibi olmak istiyordu. Hiçbir şey Gaki'yi kararından döndüremezdi. Hemen bütün vücudunu maviye boyadı, tıpkı Mavi Tüyler gibi. Yetmedi gagasını da sarıya boyadı (MG, s.8,10,13)..."*

Alaycı:

Gaki kendisine Mavi Gaki diye hitap edilmesini istediğinde Gaki’nin arkadaşları onun bu yeni ismine ve bu isteğine gülerler. “ *‘Hiç böyle isim olur muymuş!’ dedi biri. ‘Ne komik bir isim bu!’ dedi bir başkası (MG, s.5).*” ifadeleri Gaki’nin arkadaşlarının alaycı tavrını göstermektedir.

Önyargılı ve Dışlayıcı:

Gaki'nin kendilerine benzemeye çalışmasına rağmen Mavi Tüyler, onu dış görünüşü nedeniyle yargılar ve dışlarlar. Onların önyargılı ve dışlayıcı tavırlarını *"Ne yazık ki umduğu gibi olmadı. Mavi Tüyler çok şaşırdılar. ‘Sen Gaki olamazsın. Çünkü Gaki siyah renkli, kırmızı gagalı ve çok sevimlidir. Sen garip birisin. Saçların bize hiç*

benzemiyor. Rengin de koyu. Biz seninle oynamayız!’ dediler (MG, s.16)." ifadelerinde görmekteyiz.

SÜSLÜ ÇİKOLATA

Başkasına Özenme:

Süslü Çikolata, Çıtkırıldım Bonbon ve Şıpidik Akide, kendi fiziksel özelliklerini beğenmemekte ve şarkıcı Kapkara Lolipop’a benzemeye çalışmaktadırlar. Ayna karşısına geçip onu taklit etmeye çalışırlar. Onların başkasına özenen bu davranışını “*Ablam Süslü Çikolata ile arkadaşları Şıpidik Akide ve Çıtkırıldım Bonbon çok komikler. Akşama kadar ellerinde gazeteler şarkıcıların resimlerine bakıp duruyorlar. Sonra da aynanın karşısına geçip onlara benzemeye çalışıyorlar (SÇ, s.5).*” ifadelerinde görmekteyiz.

Aşırı Takıntı:

Süslü Çikolata’nın şarkıcı Kapkara Lolipop’a benzeme arzusu aşırıya kaçır ve yemeden içmeden kesilir. Saçını, yürüyüşünü Kapkara Lolipop’a benzettikten sonra gagasını da ameliyatla benzetmek ister. Anne babasına yalvarır. Metindeki “*Saçını, yürüyüşünü Kapkara’ ya benzetti. Yetmiyormuş gibi şimdi de gagasını ona benzetmek istiyor. Kendi gagasını çirkin buluyor. Bir karga gagasının bir saksağan gagasına benzemesi nerede görülmüş?*

Günlerce anneme babama yalvardı. ‘Gagam Kapkara Lolipop’ un gagası gibi olmazsa ben yaşayamam.’ deyip durdu. Artık ne yemek yiyor ne de uçuyor. Hayatta ulaşmak istediği tek bir hedefi varmış: Kapkara Lolipop’un gagası gibi bir gagaya sahip olmak. Öyle söylüyor. (SÇ, s.9,11).” ifadelerinden Süslü Çikolata’nın takıntılı karakter özelliği anlaşılmaktadır.

PAMUK KARGA

Önyargılı:

Bay Karga, beyaz renkte doğan yavru kargayı görünce onun farklı renkte doğmasını kabullenemez ve büyük tepki gösterir. Bay Karga’nın söylediği şu sözler onun farklılıklara karşı önyargılı bir karakter taşıdığını gösterir:

“ - Hanım, bu da ne böyle, dedi Bay Karga.

-Söyle Çınar amca, hiç beyaz karga olur mu (PK, s. 9,12)? “

Toplum Baskısına Önem Veren:

Bay Karga'nın daha önce böyle beyaz bir karga yavrusunun olmamasını bir sorun olarak görmesi, "*Komşular bize ne der? Çocuklarımız sormazlar mı 'Kardeşimizin rengi niye farklı?' diye (PK, s.15)?*" demesi, onun başkalarının ne düşündüğüne ve toplum baskısına önem verdiğini göstermektedir.

ŞARKICI GUKKİ

Hoşgörüsüz ve Dışlayıcı:

Gukki'nin komşuları, onun farklı ve güzel sesine karşı tahammülsüzlük gösterip Gukki'den susmasını, aksi takdirde onunla konuşmayacaklarını söylerler. Masaldaki şu alıntı, komşu kargaların Gukki'nin ötmesine karşı hoşgörüsüz ve dışlayıcı özelliklerini ortaya koymaktadır: “ ‘*Bak Gukki*’ diyorlar sonunda. ‘*Seninle övünüyoruz. Sesin çok güzel! Ama biz buna daha fazla dayanamayız! Ya susarsın ya da seninle oynamayız!*’ (ŞG, s.9). ”

Dış Görünüşe Odaklanma ve Ayrımcılık:

Bülbüller, Gukki'nin sesini beğense de dış görünüşünden dolayı onu aralarına kabul etmezler. “ *Tıpkı bizim gibi ötüyorsun. Ne de güzel şarkılar söylüyorsun! Hatta bizden de çok şarkı biliyorsun. Ama şu aynaya bir bakıver. Hiç bize benzemiyorsun. Hem karasın hem kocamansın. Buralarda uzun süre kalamazsın (ŞG, s.12,15)!*” diyerek dış görünüme önem veren ve ayrımcılık yapan bir karakter özelliği sergilemişlerdir.

AY NEREYE KAYBOLDU

Kırıcı ve Düşüncesiz:

Masaldan alıntı yapılan şu cümle yaramaz kuşun Ay'ın duygularını hiçe sayan, kırıcı ve düşüncesiz bir tavır sergilediğini göstermektedir: “*İçinizden biri Ay'a 'Sen çok çirkinsin! Hem de yüzün sivilceli.'* demiş (ANK, s.17). ”

SES YARIŞMASI

Eleştirel Tavrı:

Yetişkin kargaların genç kargaların durumuna çözüm üretmek yerine sadece onların durumundan yakınmaları, yetişkin kargaların eleştirel karakter özelliğini

göstermektedir. Bu eleştirel karakter özelliği “-Ne olacak şu bizim gençlerin hâli, diye soruyor içlerinden biri.

-Bu çocukları ne yapmalı, diyor bir başkası (SY, s.7).” ifadelerinden anlaşılmaktadır.

Kibirli ve Küçümseyici Yaklaşım:

Jüri üyelerinin seçtiği birincileri beğenmeyen, onları gerçek sanatçı olarak görmeyen usta müzisyenler, yarışmayı kazananlara karşı küçümseyici ve kibirli bir yaklaşım göstermiştir. “Usta müzisyenler, büyük sanatçılar darılmışlar. 'Gerçek sanata, gerçek sanatçıya saygı nerede kaldı?' diyorlar. 'Böyle bir yarışmada birinci olmak da ne demekmiş? Şimdi bunlar sanatçı mı oldu?' deyip duruyorlar. Eh haksız da sayılmazlar (SY,s.16).” ifadesinde usta müzisyenlerin kibirli ve küçümseyici karakter özelliklerini görmekteyiz.

Tablo 3. 4: Gakgukların Maceraları’nda Yer Alan Kahramanların Olumsuz Karakter Özellikleri

OLUMSUZ ÖZELLİKLER	MASALLAR					
	MG	SÇ	PK	ŞG	ANK	SY
Dayatmacı	X					
Kimliğini reddetme	X					
Alaycı	X					
Önyargılı	X		X			
Dışlayıcı	X			X		
Başkasına özenme		X				
Aşırı takıntı		X				
Toplum baskısına önem veren			X			
Hoşgörüsüz				X		
Dış görünüşe odaklanma				X		
Ayrımcılık				X		
Kırıcı ve düşüncesiz					X	
Eleştirel tavır						X
Kibirli ve küçümseyici yaklaşım						X

Gakgukların Maceraları ‘nda yer alan kahramanların olumsuz karakter özelliklerine ait tabloyu incelediğimizde 14 olumsuz özellik tespit edilmiştir. Bu özelliklerden “önyargılı” ve “dışlayıcı olma” özellikleri iki masalda, diğer olumsuz

özellikler ise birer masalda karşımıza çıkmaktadır. Tabloya göre “önyargılı olma” ve “dışlayıcı olma” özelliklerinin ön planda olduğunu söyleyebiliriz.

3.4. Kahramanların Açık-Kapalı Karakter Özellikleri

3.4.1. Gümüş Göl Masalları’nda Yer Alan Kahramanların Açık-Kapalı Karakter Özellikleri

Bu bölümde Gümüş Göl Masalları’nda yer alan kahramanların açık ve kapalı karakter özelliklerine yer verilmiştir.

TİMSAH TEMSİ

a. Açık Karakterler:

Timsah Temsi: Temsi, başlangıçta diş ağrısıyla ne yapacağını bilemez ve çaresizlik yaşar. Arkadaşlarının önerilerini dener, ağrısı geçmeyince hayal kırıklığı yaşar. Kaplumbağa Bilgeduruş'un doğru tespitiyle ağrısı geçer ve bu deneyimle bir şeyler öğrenmiş olur. Bu yönleriyle gelişim gösteren, içsel bir dönüşüm yaşayan, çok boyutlu bir karakterdir. Temsi’nin geçirdiği bu değişimi metindeki şu ifadelerde görmekteyiz:

“Timsah Temsi, o sabah diş ağrısıyla uyandı. Önce şifalı ot çiğnedi. Sonra temizlikçi kuşlara dişlerini temizletti. Fakat diş ağrısı bir türlü geçmedi. Ne yapacağını bilemiyordu (TT, s.3)... ”

“Timsah Temsi, şaşkınlıkla arkadaşlarına bakıyordu. Hâlâ dişi ağrıyordu ve aklına hiçbir çare gelmiyordu.

- Çok dişim ağrıyor, diye inledi (TT, s.9)”

“Timsah Temsi, çamurun içinden çıktı. Ağzını kapadı. O gün akşama kadar hiç balık yemedi. Ama diş ağrısı geçmedi (TT, s.12)

b. Kapalı Karakterler:

Yangelir Yengeç, Tıstı Yılan, Pelikan: Bu karakterler Timsah Temsi’ye hep aynı türden, yüzeysel ve kulaktan dolma tavsiyeler verirler. Karakter özellikleri masal boyunca değişmez; her biri Temsi’ye yardımcı olmaya çalışır ancak sorunun kökenine inemezler. Daha çok yardımcı rollerde üstlenirler. Tekdüze özellik gösterirler. Bu karakterlerin kapalı karakter özelliklerini metinden alıntı yapılan şu ifadelerde görmekteyiz.

“- Diş ağrısı çekmemek için daha az balık yemelisin, dedi Yangelir Yengeç.

- Ağzını daha az açmalısın, dedi Tıstıs Yılan.

- Çamurlara daha az batmalısın, dedi Pelikan (TT, s.10, 11). ”

Telli Kopter: Haber ulaştırma görevini her saat sürdüren bir karakterdir. Masalda Temsi'nin diş ağrısı çektiğini duyurarak olay örgüsünün ilerlemesine yardımcı olur. Karakteri boyunca tek görevi haberci olmaktır ve bir değişim göstermez.

“Haber ulaştırma görevini günün her saatinde sürdürüyor (TT, s.5) ” ifadesi, onun kapalı karakter özelliğini vurgular.

Kaplumbağa Bilgeduruş: Masalın en bilge karakteridir. Temsi'nin dışındaki ağrının nedenini doğru bir şekilde tespit eder ve sorunu çözer. Bilgeduruş, masalda hep bilge ve çözüm odaklı rolü üstlenir, olaylara çözüm odaklı yaklaşan bir özelliğe sahiptir. Masaldan alıntı yapılan *“Kaplumbağa Bilgeduruş, Timsah Temsi'nin yanına geldi.*

- Aç ağzını bakayım, dedi.

Timsah Temsi ağzını kocaman açtı.

- Himm, dedi Kaplumbağa Bilgeduruş. Sanırım balık yerine taş atmışsın ağzına. O da dişlerinin arasına sıkışmış. Taşı çıkarmamız gerek (TT, s.12,13)! “ ifadesi Bilgeduruş'un kapalı karakter özelliğini gösterir.

KÜÇÜK YILDIZ

a. Açık Karakter

Küçük Yengeç: Annesiyle oynadığı oyunun gerçek olduğunu sanır ve yıldızını aramaya başlar. Bir deniz yıldızı bulduğunda bunu kendi yıldızı zanneder ve sevinir. Annesinin açıklamalarıyla gerçek yıldızların gökyüzünde olduğunu öğrenir ve hayal gücü ile gerçeklik arasındaki farkı anlamaya başlar. Bu sayede bilgi edinerek ve yeni bir bakış açısı kazanarak gelişim gösterir. Küçük Yengeç'in açık karakter özelliği

“Bunun bir oyun olduğunu unutmuştun (KY, s.7). ”

“Yıldızların gökteki parlak cisimler olduğunu Küçük Yengeç'e nasıl anlatacağını düşünüyordu (KY, s.11). ”

“Küçük Yengeç çok muthuydu. Avucundaki yıldızı kalbine bastırdı.

Gökyüzüne bakarak,

- Sevgili yıldızım, *şu an görünmesen bile ben seni düşünüyorum. İşte yanımdasın, dedi (KY, s. 15,16).*” ifadelerinde görülmektedir.

b. Kapalı Karakter

Bayan Yengeç: Çocuğuna yıldızlar hakkında bilgi verir, onun hayal dünyasına katkı sağlar ve daha sonra gerçekleri kibarca açıklar. Bayan Yengeç karakteri masal boyunca annelik ve bilgelik rolünü korur, herhangi değişim göstermez. Bayan Yengeç’in kapalı karakter özelliğine *şu ifadelerde rastlıyoruz:*

*“- Bak, görüyor musun? Tam tepende parlayan yıldız, benim yıldızım olsun. Onun yanındaki babanın, *şu arkada parıldayan da senin yıldızın olsun (KY, s.5).*”*

“-Bak yavrum, yıldızlar sadece karanlıkta dışarı çıkabilirler. Güneş ışığında görünmez olurlar. Senin yıldızın da sabah olunca evine dönmüş. Giderken de sana bir hatıra bırakmış, dedi (KY, s.13,15).”

KÜÇÜK ŞIPIR ARKADAŞ ARIYOR

a. Açık Karakterler

Küçük Şıpir: Masalın başında çok sıkılır ve arkadaş arar. Sinek Vızır ile tanışınca bir sevinç yaşar, onun tekrarlayıcı konuşmalarından hoşlanır ve onunla güzel bir arkadaşlık kurar. Vızır'ın gitmesiyle üzüntü yaşar ancak Kaplumbağa Bilgeduruş'un öğütleriyle bu tecrübenin ona kıymetli bir arkadaş kazandırdığını öğrenir. Masal boyunca arkadaşlık kavramı hakkında bir anlayış geliştirmesi onu açık karakter yapar. Onun bu duygu değişimini ve gelişimini metindeki *şu ifadelerde görmekteyiz:*

“Küçük Şıpir, şap şup su sıçratarak nilüferin üstüne zıpladı.

- Of! Ne sıkıcı bir gün.. Tıpkı diğer günler gibi, dedi. (KŞAA, s.3)”

“-Sen ne kadar tombul bir sineksin böyle, dedi Şıpir (KŞAA, s.7)”

“Şıpir:

- Sen niye benim söylediklerimi tekrarlıyorsun (KŞAA, s.8)?”

“ *Aa! O da ne öyle! Vızır gitmiş.. Şıpır sabah onu göremeyince çok şaşırdı. Ağlamaya başladı. Kaplumbağa Bilgeduruş yanına geldi. Şıpır'ın başını okşadı. Gözyaşlarını sildi.*

- *Üzülme, dedi. Vızır'ı tanıdığın için mutlu olmalısın. Artık senin de anlatacak bir hikâyen var. Ayrıca her zaman hatırlayacağın bir arkadaşın.. (KŞAA, s.15,16)*

b. Kapalı Karakterler

Sinek Vızır: Şıpır'ın arkadaşıdır ve konuşmaları tekrar etme özelliği dışında pek bir karakter özelliği göstermez. Belirgin tek bir özelliği vardır ve bu özellik masal boyunca değişmez.

“-*Sen ne kadar tombul bir sineksin böyle, dedi Şıpır.*

- *Sen ne kadar garip bir kurbağasın böyle, diye karşılık verdi Sinek Vızır.*

— *Benimle arkadaş olur musun, diye sordu Şıpır.*

- *Seninle arkadaş olur muyum, dedi Vızır.*

Şıpır:

- *Sen niye benim söylediklerimi tekrarlıyorsun?*

- *Ben niye senin söylediklerini tekrarlıyorum? Bilmiyorum, dedi Vızır.*

- *Çok hoşsun, dedi Şıpır.*

- *Çok hoşum, dedi Vızır. (KŞAA,s.8)”*

ifadelerinde Vızır'ın kapalı karakter özelliğini görmekteyiz.

Yangelir Yengeç, Timsah Temsi, Tıstıs Yılan: Şıpır ve Vızır'ın arkadaşlığını dışarıdan yorumlarlar. Kendi bakış açılarından bu arkadaşlıkla ilgili yorum yapar ancak kendi içlerinde bir değişim yaşamazlar. Daha çok yan karakterler olarak ana karakterlerin etkileşimini vurgularlar. Masaldan alıntı yapılan şu ifadeler bu karakterlerin değişim yaşamayan, kapalı karakter olma özelliklerini ortaya koyar:

“-*Ne hüünlü bir durum, dedi Yangelir Yengeç. Birkaç gün sonra sineğin hayatı sona erecek, bizim Şıpır da arkadaşını kaybedecek.*

- *Ay ne hoş bir durum, dedi Timsah Temsi. Küçücük bir sinek ve kocaman bir kurbağa arkadaş olmuş. Bizim Şıpır sonunda bir arkadaş bulmuş.*

-Çok tuhaf bir durum dedi Tıstıs Yılan. Böyle arkadaşlık olur mu? Ben bir kirlangıçla arkadaş oluyor muyum hiç (KŞAA, s..13)?”

Telli Kopter: Masaldaki tek özelliği habercilik görevini yerine getirmek olan Telli Kopter, masal boyunca karakter olarak bir değişim yaşamaz. Bu da onun kapalı karakter özelliğini gösterir. *“Of! Ne sıkıcı bir gün... Etrafta haber yapacak hiç kimse yokken nasıl mutlu olabilirim ki?” diye düşündü Telli Kopter. O da ne öyle? Tombul bir sinek ve garip bir kurbağa fısır fısır konuşuyorlar.*

Sonra da kıkır kıkır gülüşüyorlar. Tam benlik bir haber bu! Bir kurbağa ve bir sinek arkadaş olmuş, diye söylendi Telli Kopter (KŞAA, s.10,11).” Bu alıntı ifadeler, kapalı karakter özelliğini ortaya koyar.

Kaplumbağa Bilgeduruş: Masalın bilge karakteridir. Küçük Şıpr'ın Vızır'dan ayrılması üzerine ona üzülmemesi konusunda öğütler verir. Masalda, çözüm odaklı bir karakter sergiler, değişim yaşamaz. *“Kaplumbağa Bilgeduruş yanına geldi. Şıpr'ın başını okşadı. Gözyaşlarını sildi.*

-Üzülme, dedi. Vızır'ı tanıdığın için mutlu olmalısın. Artık senin de anlatacak bir hikâyen var. Ayrıca her zaman hatırlayacağın bir arkadaşın.. (KŞAA, s.15,16).” Bu alıntı Bilgeduruş'un sabit rolünü ve kapalı karakter özelliğini gösterir.

HİÇ SUSMAYAN CIRCİR BÖCEĞİ

a. Açık Karakterler

Telli Kopter ve Küçük Şıpr: Bu masalda Telli Kopter ve Şıpr, Cırcır Böceği'nin neden sürekli öttüğünü öğrenmek için bir arayışa girerler. Başlangıçta Cırcır Böceği'nin kendileriyle oyun oynadığını düşünürler. Ancak kargaların yuvasına geldiklerinde olayın doğrusunu öğrenirler ve önyargıları değişir. Bu, onların olayla ilgili bilgi edinip bakış açısı değiştirmeleri nedeniyle açık karakter özelliği taşıdıklarını göstermektedir.

“Sesi gelen ama kendisi görünmeyen bu Cırcır, yoksa onlarla oyun mu oynuyordu?

Telli Kopter, yuvaya iyice yaklaştığında gözlerine inanamadı.

Circır Böceği, yuvalarında annelerini bekleyen yavru kargalarla oyun oynuyor, onları eğlendiriyordu. Hiç bitmeyen şarkısını onlar için söylüyordu. Cır cuur cır cır (HSCB, s.11,15,16)... ” ifadesi onların yaşadığı fikirsiz değişimi gösterir.

b. Kapalı Karakterler

Circır Böceği: Masalda sürekli öter ve çevreye rahatsızlık verir. Masalın sonunda sürekli ötme sebebinin kargaların yavrularını eğlendirmek olduğu ortaya çıkar. Circır Böceği'nin ötme eylemi değişmez, sadece bu eylemin altındaki sebep açığa çıkar. Karakterde bir dönüşüm gerçekleşmez. “*Circır Böceği sadece cır cır diye ötüyordu. Başka da bir şey demiyordu.*

Circır Böceği, yuvalarında annelerini bekleyen yavru kargalarla oyun oynuyor, onları eğlendiriyordu. Hiç bitmeyen şarkısını onlar için söylüyordu. Cır cuur cır cır (HSCB, s.10,16)... ” ifadeleri onun masal boyunca karşılaştığımız tek ve sabit eylemini vurgular ve kapalı karakter özelliğini gösterir.

Yangelir Yengeç, Timsah Temsi, Tıstıs Yılan, Kaplumbağa Bilgeduruş: Bu karakterler Circır Böceği'nin ötüşünden rahatsız olur ve onu susturmak isterler.

Kaplumbağa Bilgeduruş çözüm odaklı bir öneri sunar ama diğerleri sadece şikayet eder. Karakterleri masal boyunca sabit rollerini sürdürür.

“- Hey oradaki, sus artık, diye bağırdı Yangelir Yengeç.

- Bu gürültü de ne böyle? Yeter ama! Çocuklar uyuyamıyor, dedi Timsah Temsi.

- Gündüz yetmiyormuş gibi gece de ötüyorsun, diye tısladı Tıstıs Yılan. (HSCB, s.3,4).”

“- Biri gidip Circır Böceği ile konuşmalı Neden hiç susmadan öttüğünü öğrenmeli, dedi Kaplumbağa Bilgeduruş (HSCB, s.6).” ifadelerinden bu karakterlerin masal boyunca gösterdiği kapalı karakter özellikleri anlaşılmaktadır.

TOMBALAK FİL’İN SABAH SPORU

a. Açık Karakter:

Tombalak Fil: Masalın başında yanlış yöntemlerle spor yapar, bu yüzden de göl sakinlerini rahatsız eder. Göldeki diğer hayvanların olumsuz tepkileri karşısında üzüntü duyar ve turnalar gibi dans edemeyeceğini düşünerek kendisinin yetersiz olduğunu

düşünür. Bay ve Bayan Turnaların yardımıyla kendi özelliğine uygun bir spor şekli geliştirir ve bu sayede hem kendisi mutlu olur hem de kendisine tepki gösteren diğer hayvanları eğlendirir. Bu değişim ve kendini keşfetme süreci onun açık karakter özelliği gösterir.

“Tombalak Fil, sabah sporunu yapmak için Gümüş Göl’ün kıyısına geldi. Derin bir nefes aldı (s.3)

Kendisinin onlar gibi dans etmesinin ve spor yapmasının mümkün olmadığına inanıyordu (s.9)

- Sen şişman olduğun için değil, kanatların olmadığı için bizim gibi dans edemezsin, diye söze karıştı Bay Turna. Senin vücudun bizden farklı. Kendi vücut yapına göre hareket etmelisin.

Ertesi sabah Gümüş Göl'deki bütün canlılar kahkaha sesleri ile uyandılar. Çok şaşırdılar. Tombalak, turnalarla bir takım kurmuş oyun oynuyordu.

O günden sonra Tombalak'ın sabah sporu bütün Gümüş Gol sakinleri için eğlenceli bir oyuna dönüştü (TFSS, s. 3, 9, 11, 14, 15).” Bu açıklamalar Tombalak Fil’in masal boyunca yaşadığı dönüşümü ve değişimi gösterir.

b. Kapalı Karakterler

Balıklar, Su Kaplumbağaları, Kurbağalar: Tombalak Fil'in hareketlerinden rahatsız olur ve onu eleştirirler. Masal boyunca sadece eleştirel bir rol üstlenirler, kişisel bir değişimleri olmaz. Masal sonunda Tombalak'ın sporuyla eğlenseler de kendilerinde bir dönüşüm olmaz. *“Tombalak Fil suya girince göldeki bütün su dışarı taşıtı. Balıklar, su kaplumbağaları ve kurbağalar hep bir ağızdan bağırdılar:*

- Yaptığını beğendin mi?

- Dün sabah da aynı şeyi yaptın. Git başka yerde sporunu yap.

-Bak turnalar da spor yapıyorlar ama bizi hiç rahatsız etmiyorlar (TFSS, s.4,5).” ifadesinden onların kapalı karakter özelliği gösterdiklerini anlıyoruz.

Bay ve Bayan Turna: Bilge ve yardımseverdirler. Tombalak Fil'in kendini yetersiz görmesi sorununu çözmeye çalışırlar ve ona kendi vücut yapısına uygun olan hareketleri yapması gerektiğini öğretirler. Masalda bir kişisel değişim yaşamazlar, rehber

ve bile rolü üstlenir. " *Sen şişman olduğun için değil, kanatların olmadığı için bizim gibi dans edemezsin, diye söze karıştı Bay Turna. Senin vücudun bizden farklı. Kendi vücut yapına göre hareket etmelisin.*

- *Biz sana yardımcı olabiliriz, dedi Bayan Turna (TFSS, s.11).*" diyerek Tombalak'a yol göstermeleri, onların bilge ve rehber rollerini gösterir. Bu sabit rolleri onların kapalı karakter özelliklerini gösterir.

TEMSİ'NİN CAN SIKINTISI

a. Açık Karakterler:

Timsah Temsi: Temsi, masalın başında can sıkıntısıyla uyanır ve ne yiyeceğini bilemez. Farklı yiyecekler dener, soğan yediğinde ağzı yanar, böylece meyve ve sebzeleri deneyimleyerek öğrenme sürecini gerçekleştirir. Daha sonra balıkların tadına bakar ve balıkların lezzetli olduğunu fark eder ve sonunda arkadaşları için bir yemek düzenleyerek empati ve paylaşma duygularını geliştirir.

"Timsah Temsi sabah uyandı. Bu sabah can hiçbir şey yapmak istemiyordu. Uzun uzun ne yiyeceğini düşündü...

Fakat Temsi'nin canı hiç bunları yemek istemiyordu. Çünkü timsahlar sebze ve meyve yemezlerdi...

Yeni bir tat arayışı hiç de iyi sonlanmamıştı. Ağzı yanmıştı...

Açlığa daha fazla dayanamadı göle daldığı gibi birkaç balık yedi. Karnı doyunca neşesi de yerine geldi. Aslında balıklar ne kadar da lezzetliydi (TCS, s.3, 10, 13, 14)." Masaldan alınan bu açıklamalar, Temsi'nin masalın başından sonuna kadar geçirdiği değişimi göstererek onun açık karakter özelliğini vurgular.

b. Kapalı Karakterler:

Telli Kopter, Yangelir Yengeç, Tıstıs Yılan, Pelikan: Temsi'ye çeşitli yiyecekler önerirler ve yiyeceklerden bir türlü memnun olmayan Temsi'nin kaprislerine anlam veremezler. Her biri Temsi'ye bir şeyler önerir ama Temsi'nin asıl sorununu çözemez. Masalın tamamında sabit ve yardımcı rollerini sürdürürler.

"Telli Kopter:

-Peki o zaman az ilerideki ağaçlarda çok güzel portakallar var yer misin?

“Konuşmaları duyan Yangelir Yengeç arkadaşına elma yemeği önerdi. Ağaçtaki narlar da güzel görünüyordu doğrusu.

Tıstıs Yılan da karnabahar ve lahanayı önerdi.

Temsi, Pelikan'ın getirdiği soğanlara şöyle bir baktı. Renkleri pek güzel görünüyordu. Tatları da ilginç olabilirdi. (TCS. s,7,9,10,11)

Bu açıklamalarda görüldüğü üzere Telli Kopter, Yangelir Yengeç, Tıstıs Yılan ve Pelikan masalda sadece Temsi'ye yardımcı olma rolünü üstlenip değişim göstermedikleri için kapalı karakter özelliği taşırlar.

Kaplumbağa Bilgeduruş: Temsi'ye *"Hayatta en büyük mutsuzluk sebebi boş durmaktır (TCS, s.16)."* diyerek Temsi'nin masaldaki asıl sorunu olan can sıkıntısını çözer. Masalda sadece duruma dair bilgece bir yorum yapar, değişim göstermez. Bu da onun kapalı karakter özelliğini gösterir.

ÜÇ KÜÇÜK ASLAN

a. Açık Karakterler:

Mavi Yele, Sarı Yele, Siyah Yele: Aslan Kral'ın yavruları, masalın başında kükremeleriyle diğer yavru hayvanların uykusunu bölerler. Diğer yavru hayvanların anneleri Kral Aslan'a şikayete gelir ve Kral Aslan, yavru aslanların diğer yavrularla arkadaşlık kurmalarını ister. Bu çözüm sayesinde kükremelerinin arkadaşlarını rahatsız ettiğini anlarlar ve daha az kükremeye başlarlar. Diğer yavru hayvanlarla ilgili empati geliştirirerek değişim gösterirler. Bu da onları açık karakter yapar.

“Üç küçücük aslancık varmış. Mavi Yele, Sarı Yele ve Siyah Yele'ymiş bu yavruların isimleri. Hop oynar, hop şakalaşır, hop kükrelermiş.

Küçücüklermiş küçük olmalarına ama bir kükrediler mi Gümüş Göl'ün en derininde yaşayanlar bile duyarlarmış seslerini. “

Aslan yavruları da gece kükrediklerinde arkadaşlarının uykusuz kalabileceğini anlamışlar ve daha az kükremeye başlamışlar (S.3,4,16)." ifadeleri, yavru aslanların kişisel değişimlerini gösterir.

Kral Aslan: Başlangıçta yavru aslanların kükreme sesleriyle gurur duyar ancak diğer yavru hayvanların annelerinin şikayetleri üzerine duruma farklı bir açıdan bakmaya

başlar. Sadece kendi yavrularını değil, tüm orman hayvanlarının iyiliğini düşünerek sorunu çözmeye çalışır ve başarılı olur. Bu durum onun problem çözme becerisi ve liderlik yeteneğinin geliştiğini gösterir. Bu yönüyle değişim gösterebilen bir karakterdir. Masaldaki şu açıklama, Kral Aslan'ın şikayet karşısında öfkesine hakim olup çözüm üretebilen ve kişisel değişim gösterebilen bir açık karakter olduğunu ortaya koyar:

“Aslan kral, kumru anneden de çocukları hakkında güzel bir söz bekliyormuş. Hayli şaşırmış, bir o kadar da kızmış. Kızgınlığını belli etmemiş elbette. Ne de olsa bir yöneticiymiş. Bir süre düşünmüş.

- Evet haklı olabilirsiniz, benim yavrularım da uykusuz kalınca çok aksi oluyorlar. Ben gerekeni yaparım. Ormandaki bütün yavru hayvanları düşünmek benim görevim, demiş.

Böyle söylemiş çünkü aklına çok parlak bir fikir gelmiş. Hem diğer yavruları rahatsız etmeyecek (ÜKA, s.10, 11,12).”

b. Kapalı Karakterler:

Kumru, Kunduz ve Kurt Anneler: Yavrularının uykusuz kalmasından dolayı Kral Aslan'a çekinerek durumu anlatırlar. Masal boyunca annelik endişelerini ve çaresizliklerini ortaya koyarlar. Karakterleri sabit kalır, değişim göstermezler. Aslan Kral'a ilettikleri *“- Efendim ne kadar sağlıklı yavrularınız var, demiş kurt anne*

Kral Aslan çok mutlu olmuş

- Efendim sesleri de pek bir gür, diye devam etmiş kunduz anne.

Kral Aslan daha da mutlu olmuş.

- Efendim bizim yavrularımız bu sesten uyuyamıyor, diye son cümleyi söylemiş kumru anne (ÜKA,s.9. ” şikayet cümlesi, onların sabit bir eylem gerçekleştirdiklerini ve kapalı karakter olduklarını gösterir.

SEN SİSKA DEĞİLSİN

a. Açık Karakterler:

Küçük Şıprı: Tortop Tosbağa'nın kendisiyle sıska diye alay etmesinden dolayı üzüntü yaşar. Ancak kendisiyle alay etmesine rağmen Tortop Tosbağa zor durumuna düşünce hemen yardım eli uzatarak yardımseverlik özelliği gösterir. Yangelir Yengeç'in

intikam alma planından farklı davranarak kendi vicdanına göre hareket eder. Bu, onun duygusal derinliğini ve ahlaki gelişimini gösterir. Küçük Şıpr'ın *"Bugün okulda Tortop Tosbağa benimle sıska diye alay etti (SSD,s.3)*

"Hey ne duruyorsunuz! Yardım edin hemen. (SSD,s.13)" diyerek yardımseverlik göstermesi, onun açık karakter özelliğini yansıtır.

Yangelir Yengeç: Küçük Şıpr'ın kendisine anlattığı sorunu çözmek için aklına etkili bir çözüm yolu gelmez. Kaplumbağa Bilgeduruş'a danışarak ondan fikir alır. Tortop'a ders vermek için bir plan yapar. Ancak Şıpr'ın Tortop'a yardım etmesi karşısında kendi planının doğru bir plan olmadığını fark eder ve *"Sanırım böylesi daha iyi oldu (SSD,s.16). "* diyerek fikri bir değişim ve olgunlaşma yaşar. Bu, onu açık karakter yapar.

Tortop Tosbağa: Başlangıçta başkalarıyla alay edip onlara zorbalık uygular. Bilgeduruş'un açıklamasına göre kendine güveni olmayan, korkularını zorbalıkla yansıtan bir karakterdir. Ters döndüğünde utanç yaşar ve Küçük Şıpr'ın ona yardım etmesinden dolayı mahcup olur. *"Teşekkür ederim Şıpr, teşekkür ederim arkadaşlar (SSD, s.14). "* diyerek oradan uzaklaşması, içsel bir değişim yaşadığını gösterir. Bu da onu açık karakter yapar.

b. Kapalı Karakterler:

Kaplumbağa Bilgeduruş: Bilge bir karakterdir ve Yangelir Yengeç'e Tortop'un davranışının altında yatan nedeni açıklar. Kendi içinde bir değişim yaşamaz, sadece rehberlik görevini üstlenir.

"Aslında biliyor musun korkuları olan ve kendine güvenmeyen kimseler başkaları ile alay eder (SSD, s.8). " sözü, onun masaldaki sabit bilge karakterini ifade eder. Kapalı karakter özelliğini gösterir.

ARKADAŞIMI TANIRIM

a. Açık Karakterler:

Timsah Temsi: Masalın başlangıcında Tıstıs Yılan'ı yenmek için palet takarak hile yapar. Bu hileden dolayı kaza geçirir ve hile yaptığı halde Tıstıs ona yardım eder.

Gümüş Göl'dekiler olayı yanlış anlasa da Tıstıs'ın gerçeği kimseye söylemediğini hilesine rağmen Tıstıs'ın kendisine yardım ettiğini öğrenir. Bu, onun hatasını anlamasını ve arkadaşının değerini daha iyi kavramasını sağlar. Bu sayede ahlaki bir farkındalık ve gelişim gösterir. Masaldan alınan şu ifadeler Temsi'nin açık karakterini göstermektedir: *“İki arkadaş her zamanki gibi yarışmaya karar verdiler. Timsah Temsi ayaklarına geçirdiği paletle hızla yüzmeye başladı*

Kaplumbağa Bilgeduruş, Timsah Temsi'ye geçmiş olsun ziyaretine gitti. Temsi üzüntü ile su altı yarışını ve başına gelenleri anlattı: Kafasını kayaya çarpmış, Tıstıs Yılan da başına güzel bir masaj yapmıştı. Böylece acısı önce hafıflemiş sonra da dinmişti (AT,s.6,14). ”

Tıstıs Yılan: Su yarışında Temsi'nin hile yaptığını fark etse bile arkadaşı zor durumda kalınca ona yardım eder. Gümüş Göl sakinlerinin yanlış anlamaları ve dedikoduları yüzünden dışlansa da, Kaplumbağa Bilgeduruş sayesinde olayın doğrusu anlaşılır.

Yaşadığı zorluklara rağmen yardımseverlik ve dürüstlüğünden ödün vermemesi onu açık karakter yapar. Şu ifadelerde onun açık karakter özelliğini görmekteyiz:

“Oyunda hile yaptığı hâlde arkadaşı bundan hiç söz etmemiş, üstelik de kendisine yardım etmişti (AT, s.15). ”

Telli Kopter: Tıstıs Yılan'ın Temsi'ye yardım etmesini yanlış anlayıp yanlış haber yayar. Ancak daha sonra Kaplumbağa Bilgeduruş'un gerçekleri öğrenip Gümüş Göl sakinlerine anlatması üzerine doğru gazetecilik yaparak doğru haberi yayar. Hatasını telafi etme ve hatasının sorumluluğunu alma kapasitesini gösterir. Bu da onu açık karakter yapar.

“Tıstıs Yılan, Timsah Temsi'nin kafasına dolanmış onu sıkıyor, Temsi de acı içinde bağıırıyordu. Olanları bilmediği için her şeyi yanlış anladı.

Telli Kopter iyi bir gazetecinin yapması gerekeni yapmıştı. Yayıdığı yanlış haberin doğrusunu gazetede yayımlamıştı. Haberin başlığı ise şöyleydi: Kahramanımız Tıstıs (AT, s.10,16) !” ifadesi Telli Kopter'in yaşadığı değişim ve ahlaki gelişimini göstermektedir.

b. Kapalı Karakter

Kaplumbağa Bilgeduruş: Dedikoduların doğru olup olmadığını araştırır ve gerçekleri ortaya çıkarır. Herkese gerçekleri anlatarak yanlış anlaşılmayı giderir. Kendi içinde bir değişim yaşamaz, adaletin yerine gelmesini sağlar.

“Kaplumbağa Bilgeduruş duydukları karşısında çok mutlu oldu. Demek Tıstis hakkında konuşulanlar, sadece bir dedikoduydu. Kaplumbağa Bilgeduruş herkesi topladı. Gerçekleri anlattı (AT, s.15).” ifadesi Bilgeduruş’un masal boyunca gösterdiği bilgi ve adil karakter özelliğini ortaya koyar.

PELİ SPOR ŞÖLENİNDE

a. Açık Karakterler:

Keseli Peli: Kanadı kırık olduğu için uçamaz ve bu yüzden spor şölenine katılmak istemez, bundan utanç ve üzüntü duyar. Okuldaki arkadaşları tarafından başlangıçta yadırgansa da Bayan Yengeç’in çabasıyla okula uyum sağlar. Kaleci olarak şans bulduğunda, kanadına rağmen iyi bir performans sergiler ve kendine olan güveni gelir. Kişisel bir gelişim ve dönüşüm yaşar. Bu onu açık bir karakter yapar.

“Keseli Peli okulda arkadaşlarıyla çok mutluydu artık. Ama o sabah okula gitmemek için annesine türlü bahaneler uydurdu.

Sen olsaydın bu topoların hiçbirini kaçırmazdın değil mi, diye sordu.

Evet, ben kanatlarımı şöyle bir açtım mı hiçbir top benden kurtulamaz. dedi.

Şimdiye kadar Gümüş Göl sakinleri böyle bir kaleci görmemişti.

Oyunun sonunda rakip takıma sadece bir gol atabilmişlerdi ama hiç gol yememişlerdi. (PSS, s.7,11,12,15).” ifadelerinden de anlaşılacağı üzere Peli, yaşadığı değişim sayesinde açık karakter özelliği gösterir.

Yangelir Yengeç: Keseli Peli'nin engelli olduğunu vurgulayarak *"Ama o engelli öğretmenim (PSS, s.14). "* diyerek önyargılı davranır. Ancak Bayan Yengeç'in uyarmasıyla ve Keseli'nin başarısını gördüğünde hatasını anlar. Bu değişim, onun önyargılarından kurtulma ve başkalarını olduğu gibi kabul etme yönünde bir gelişim gösterdiğini gösterir, bu da onu açık karakter yapar.

b. Kapalı Karakterler:

Bayan Yengeç: Öğretmen rolünü üstlenir ve çocuklara farklılıkları anlamaları için çaba harcar. Keseli Peli'nin potansiyelini gören ve ona şans veren bilge ve destekleyici bir kahramandır. Masal boyunca sabit bir şekilde öğretici ve rehber rolünü sürdürür, kendisi bir değişim yaşamaz. Şu ifadeler Bayan Yengeç'in kapalı karakter özelliğini gösterir:

“Öğretmen Bayan Yengeç çocukların bu durumu anlayabilmeleri için çok çaba harcamıştı doğrusu.

Bayan Yengeç gülümseyerek Keseli'ye döndü. ‘Sen olsaydın bu topoların hiçbirini kaçırmazdın değil mi?’ diye sordu.

‘Arkadaşının uçamıyor olması top tutamayacağı anlamına gelmez. Neden bir şans vermiyorsun?’ dedi Öğretmen Bayan Yengeç (PSŞ,s.6,11,14). ”

Timsah Temsi, Tortop Tosbağa, Küçük Şıpr: Futbol takımı oyuncuları olarak yer alırlar. Kendi içlerinde büyük bir değişim göstermezler, daha çok olay örgüsüne katılırlar ve yardımcı karakter rolünü üstlenirler.

“Tortop Tosbağa judo takımındaydı. Yangelir Yengeç futbol takımını kurmuştu. Küçük Şıpr ise kız voleybol takımında yerini çoktan almıştı

Bu arada Timsah Temsi, gözüne gelen bir toptan dolayı oyun dışı kalmıştı (PSŞ, s.10,14). ” Bu alıntı ifadeler, bu karakterlerin masaldaki sabit ve değişken olmayan karakter özelliklerini ortaya koyar.

Tablo 3. 5: Gümüş Göl Masalları'ndaki Kahramanların Açık Karakter Özellikleri

Masallar	Açık Karakter Özelliğine Sahip Kahramanlar
TT	Timsah Temsi
KY	Küçük Yengeç
KŞAA	Küçük Şıpr
HSCB	Telli Kopter, Küçük Şıpr
TFSS	Tombalak Fil
TCS	Timsah Temsi
ÜKA	Mavi Yele, Sarı Yele, Siyah Yele, Aslan Kral
SSD	Küçük Şıpr, Yangelir Yengeç, Tortop Tosbağa
AT	Timsah Temsi, Tıstıs Yılan, Telli Kopter
PSŞ	Keseli Peli, Yangelir Yengeç

Gümüş Göl Masalları serisinde yer alan kahramanların açık karakter özelliklerinin yer aldığı yukarıdaki tablo incelendiğinde Timsah Temsi ve Küçük Şıpr 3 masalda, Telli Kopter ve Yangelir Yengeç ise 2 masalda ön plana çıkmaktadır. Bu kahramanların masalın başından sonuna doğru en fazla değişim gösteren, masalın dinamiklerini oluşturan, masalın gidişatını değiştiren kahramanlar olduklarını söyleyebiliriz. Tombalak Fil, Mavi Yele, Sarı Yele, Siyah Yele, Aslan Kral, Tıstıs Yılan, Keseli Peli ve Tortop Tosbağa ise birer masalda masalın dinamiklerini oluşturan karakter olarak karşımıza çıkmaktadır.

Tablo 3. 6: Gümüş Göl Masalları'nda Yer Alan Kahramanların Kapalı Karakter Özellikleri

Masallar	Kapalı Karakter Özelliğine Sahip Kahramanlar
TT	Yangelir Yengeç, Tıstıs Yılan, Pelikan, Telli Kopter, Kaplumbağa Bilgeduruş
KY	Bayan Yengeç
KŞAA	Sinek Vızır, Yangelir Yengeç, Timsah Temsi, Tıstıs Yılan, Telli Kopter, Kaplumbağa Bilgeduruş
HSCB	Cırcır Böceği, Yangelir Yengeç, Timsah Temsi, Tıstıs Yılan, Kaplumbağa Bilgeduruş
TFSS	Balıklar, Su Kaplumbağaları, Kurbağalar, Bay ve Bayan Turna
TCS	Telli Kopter, Yangelir Yengeç, Tıstıs Yılan, Pelikan, Kaplumbağa Bilgeduruş
ÜKA	Kurt, Kumru ve Kunduz Anneler
SSD	Kaplumbağa Bilgeduruş
AT	Kaplumbağa Bilgeduruş
PŞŞ	Bayan Yengeç, Timsah Temsi, Tortop Tosbağa, Küçük Şıpr

Gümüş Göl Masalları'nda yer alan kahramanların kapalı karakter özelliklerine dair tabloyu incelediğimizde Kaplumbağa Bilgeduruş 6 masalda karşımıza çıkmaktadır. Tüm masalarda bilgi karakteriyle ön plana çıkan Kaplumbağa Bilgeduruş, masal dizisininde kapalı karakter özelliği ile ön plana çıkmaktadır. Yangelir Yengeç ve Tıstıs Yılan 4 masalda, Timsah Temsi ve Telli Kopter 3 masalda, Pelikan ve Bayan Yengeç 2 masalda, diğer kahramanlar ise birer masalda kapalı karakter özelliğiyle yer alır. Bu kahramanların kapalı karakter özelliklerini yorumladığımızda yer aldıkları masalarda masal boyunca herhangi bir kişisel değişim ve dönüşüm yaşamadıklarını, tek tip kişilik özelliği sergilediklerini söyleyebiliriz.

3.4.2. Gakgukların Maceraları'nda Yer Alan Kahramanların Açık-Kapalı Karakter Özellikleri

Bu bölümde Gakgukların Maceraları'nda yer alan kahramanların açık ve kapalı karakter özelliklerine yer verilmiştir.

MAVİ GAKİ:

a. Açık Karakterler:

Gaki: Gaki, masal boyunca önemli bir değişme ve gelişme gösterir. Başlangıçta sadece dış görünüşünü değiştirerek Mavi Tüylere benzemeye çalışır, ancak Mavi Tüyler'in onu dış görüntüsünü değiştirse de kabul etmeyeceklerini görünce içsel bir sorgulama yaşar. Bu içsel gelişim ve bakış açısındaki değişim, onu açık karakter yapar. Gaki'nin yaşadığı içsel gelişim ve bakış açısındaki değişimi "*Bundan sonra bana Mavi Gaki demenizi istiyorum. Yoksa sizinle oynamam.*"

Hiçbir şey Gaki'yi kararından döndüremezdi. Hemen bütün vücudunu maviye boyadı, tıpkı Mavi Tüyler gibi... Yetmedi gagasını da sarıya boyadı... Başına da ablasının saçlarını yapıştırdı.

Gaki donakaldı. Eskiden Mavi Tüylerin arkadaşı iken şimdi onları tamamen yitirmişti. Şimdi ne yapmalıydı? (MG, s.4,10,13,15,18)." açıklamalarında görmekteyiz.

b. Kapalı Karakterler:

Mavi Tüyler:

Masalda karakter özellikleri açısından herhangi bir değişim veya gelişim göstermezler. Gaki'yi aralarına kabul etmeme gibi sabit bir tutum sergilerler. Bu da onları kapalı karakter yapar. Mavi Tüyler'in kapalı karakter özellikleri "*Sen çok sevimlisin. Bizimle oynayabilirsin. Ama siyahsın ve kırmızı gagalıydın. Üzgünüz ama bizden çok farklısın. Bizimle yaşayamazsın.*"

Sen Gaki olamazsın. Çünkü Gaki siyah renkli, kırmızı gagalı ve çok sevimlidir. Sen garip birisin. Saçların bize hiç benzemiyor. Rengin de koyu. Biz seninle oynamayız (MG, s.8,16) !" ifadelerinde ortaya konmuştur.

SÜSLÜ ÇİKOLATA

a. Açık Karakterler:

Süslü Çikolata: Süslü Çikolata, masal boyunca şarkıcı Kapkara Lolipop'a benzemeye çalışır ve bunu takıntı haline getirir. Saçlarını, yürüşünü değiştirdikten sonra gagasını da ameliyatla değiştirmek istediğini anne ve babasına yalvararak söyler. Bunu takıntı haline dönüştürür. Bu isteği yerine gelir ancak sağlığı bozulunca dış görünüşe takılı kalmaktan vazgeçer. Bu, karakterin gelişimini ve hatalarından ders çıkardığını ifade eder. Bu da Süslü Çikolata'yı açık karakter yapar. *"Saçını, yürüyüşünü Kapkara'ya benzetti. Yetmiyormuş gibi şimdi de gagasını ona benzetmek istiyor. Kendi gagasını çirkin buluyor.*

Gagam Kapkara Lolipop'un gagası gibi olmazsa ben yaşayamam." deyip durdu. Artık ne yemek yiyor ne de uçuyor. Hayatta ulaşmak istediği tek bir hedefi varmış: Kapkara Lolipop'un gagası gibi bir gagaya sahip olmak.

Ama ortada gerçekten çok önemli bir sorun var. Ablam Süslü Çikolata eskisi gibi yemek yiyemiyor. Zavallı Süslü, kamış olmadan su bile içemiyor (SÇ, s.9,11,17)." ifadelerinde Süslü Çikolata'nın yaşadığı içsel değişime bağlı olarak açık karakter özelliğini görmekteyiz.

b. Kapalı Karakterler:

Doktor Hepbilir: Doktor Hepbilir, masalda mesleki becerileriyle ön plana çıkar ancak karakter olarak herhangi bir içsel gelişim göstermez.. Masalda Süslü Çikolata'nın gagasının değişimine katkı sağlama rolünü üstlenir. Bu da onu kapalı karakter yapar. Doktor Hepbilir'in kapalı karakter özelliği şu ifadelerde ortaya konmuştur: *"Doktor Hepbilir, Gakguk diyarının en usta estetik cerrahıdır. Bütün kırılan gagalar, yaralanan kanatlar onun sayesinde iyileşir."*

"Bu, meslek yaşamımda önemli bir başarı olabilir." dedi. Süslü Çikolata'nın gagasını özene bezene ameliyat etti. Gerçekten de iyi bir iş çıkardı. Herkes öyle söylüyor." (SÇ, s.13,15)

PAMUK KARGA

a. Açık Karakterler:

Bay ve Bayan Karga: Bay ve Bayan Karga, yavrularının beyaz renkte doğmasından dolayı başlangıçta şaşkınlık ve önyargılı bir tutum sergilemeler de Çınar Amca'nın verdiği öğütler neticesinde yavru karganın farklılığını kabullenirler. İçsel bir değişim yaşarlar. Masaldan alıntı yapılan şu ifadeler Bay ve Bayan Karga'nın yaşadığı değişimi ve açık karakter özelliklerini gösterir:

“Hanım, bu da ne böyle, dedi Bay Karga. Bayan Karga bir çılgılık atarak düşüp bayıldı.

Komşular bize ne der? Çocuklarımız sormazlar mı 'Kardeşimizin rengi niye farklı?' diye?

Bayan Karga, Çınar amcaya sevgiyle baktı. O bir anneydi. Beyaz bile olsa bu onun yavrusuydu.

Biz bu beyaz kargayı çok sevdik. Adını Pamuk Karga koyduk (PK, s.9,15,17,18). ”

b. Kapalı Karakterler:

Çınar Amca: Masal boyunca bilge ve yol gösterici bir tutum sergiler. Söyledikleriyle Bay ve Bayan Karga'nın yavru kargayı kabullenmesine yardımcı olur. Karakter olarak bir değişim ve dönüşüm göstermez. Bu da onu kapalı karakter yapar.

“Çünkü o çok bilgilidir. Her şeyi bilir...”

-Belki de olur. Allah'ın işine karışacak değilsiniz ya?

-Belki de atalarınızdan biri beyazdı, dedi Çınar amca. Onun için bu yavrunuz da beyaz doğdu.

- Farklılık güzel bir şeydir, dedi (PK, s.12,15, 17). ”açıklamaları Çınar Amca'nın masal boyunca gösterdiği sabit bilge ve yönlendirici karakter özelliğini ortaya koyar.

Pamuk Karga: Masal boyunca değişim ve gelişim göstermez. Tüm olaylar onun çevresinde gelişse de o farklı olma özelliğiyle sabit bir karakter özelliği gösterir. Bu da onun kapalı karakter olmasını sağlar. *"Yumurtadan yeni çıkmış üç yavru. İki siyah birisi de beyaz. Görülmüş, duyulmuş şey değil!"*

Beyaz karga, kardeşleriyle gak gak ötüp duruyordu.

Biz bu beyaz kargayı çok sevdik. Adını Pamuk Karga koyduk. Hep oyunlar oynadık. Oyun oynarken o bulut oldu, kar oldu, çiçek oldu. Kardeşleri kömür oldu, gece oldu, toprak oldu (PK, s.8,11,18)” ifadelerinde Pamuk Karga’nın sabit özelliğini görebiliriz.

ŞARKICI GUKKİ

a. Açık Karakterler:

Karga Gukki: Gukki, anne ve babasının desteğini alarak güzel sesiyle öne çıkmak ister ama komşularından olumsuz tepkiler alır. Bülbüller tarafından da kabul edilmez. Sonunda kurbağaların arasında kendine yer bulur. Bu süreçte hayallerinde ve kararlarında bir değişim yaşar. Dönüşüm yaşadığı için açık karakterdir. *"Karga Gukki hem yeni şarkılar öğreniyor hem hayaller kuruyor. Çok güzel şarkılar söylediği için cevizlerin en güzelini ona getireceklerini düşünüyor.*

‘Seninle övünüyoruz. Sesin çok güzel! Ama biz buna daha fazla dayanamayız! Ya susarsın ya da seninle oynamayız!’

‘Ama şu aynaya bir bakıver. Hiç bize benzemiyorsun. Hem karasın hem kocamansın. Buralarda uzun süre kalamazsın!’

Bizim Gukki şimdi kurbağaların baş şarkıcısı. Hem şarkı söylüyor hem alkış alıyor (S.5,9,15,18).” ifadelerinde Gukki’nin yaşadığı değişim süreci ortaya konulmuştur.

b. Kapalı Karakterler:

Gukki’nin Anne ve Babası: Masalda Gukki’nin yeteneğini destekleyip onunla gurur duyarlar. Sabit bir anne ve baba rolü üstlenirler. Karakter değişimi göstermezler. Onların kapalı karakter özelliklerini *“Babası, Karga Gukki'ye 'Seninle gurur duyuyorum oğlum!' diyor. Bir yandan da ona yeni şarkılar öğretiyor. 'Bu harika sesini dinlemek için bütün kargalar kapımıza toplanacak.’*

Annesi, babası ve kardeşleri Gukki'yi dinlemekten hiç bıkmıyor. Çünkü Gukki tıpkı bülbüller gibi ötüyor. (ŞG,s.5,7).” ifadelerinde görmekteyiz.

AY NEREYE KAYBOLDU

a. Açık Karakterler:

Yaramaz Kuş: Yaramaz kuş, başlangıçta Ay'a söylediği sözden dolayı onu üzer ancak Ay'ın bir süre ortada görünmemesi ve Baykuş Dede'nin rehberliğiyle hatasını anlar ve bu hatayı telafi etmek için Ay'dan özür dileyerek önemli bir değişim gösterir. Bu değişim ve gelişim, onu açık karakter yapar. Masaldaki şu açıklamalar, yaramaz kuşun değişim sürecini gösterir:

“İçinizden biri Ay'a 'Sen çok çirkinsin! Hem de yüziün sivilceli.' demiş. Zavallı Ay! Çok utanmış. Bulutların arasına saklanmış.”

İyi de o yaramaz kim? Az sonra yaramaz utana sıkıla çıkıyor ortaya (ANK, s.17). ”

"Bizim yaramaz, Baykuş dedenin dediğini yapıyor. Gidip Ay'dan özür diliyor. Hem Ay mutlu oluyor bu işe hem bizim kuşlar (ANK, s.18). ”

b. Kapalı Karakterler:

Baykuş Dede: Ay'ın nerede olduğunu merak eden kuşlara *“İçinizden biri Ay'a 'Sen çok çirkinsin! Hem de yüziün sivilceli.' demiş. Zavallı Ay! Çok utanmış. Bulutların arasına saklanmış. O yaramazın gidip özür dilemesi gerekiyor.” (ANK, s..17).* diyerek sadece bilge ve rehberlik eden bir tutum sergiler. Değişim göstermez. Bu da onu kapalı karakter yapar.

SES YARIŞMASI

a. Açık Karakterler:

Çocuk Kargalar: Masalın başında amaçsızca öten çocuk kargalar, yetişkinlerin yönlendirmesiyle ses yarışmasına katılırlar. Bu sayede daha bilinçli ve donanımlı bir şekilde şarkı söyleme fırsatı bulurlar. Masalın sonunda Bilge Baykuş'un da tavsiyesiyle usta müzisyenlerden ders almaları teklif edilir. Çocuk kargaların müzik deneyimi anlamında yaşadıkları bu değişim onları açık karakter yapar. Açık karakter özelliklerini *“Çocuklar toplanmışlar; 'Gak gak da gak gak', 'Guk guk da guk guk'.*

Akşama kadar böyle amaçsız ötüp duruyorlar.

Yetişkinler gak guk, gak guk ederek sonunda bir karara varıyor. Çocukları yönlendirecek harika, muhteşem bir fikir geliştiriyorlar: Bir ses yarışması yapılacaktır.

Gakguk diyarındaki bütün çocukların şimdi tek bir amacı var: Güzel Karga Sesi Yarışması' nın yıldızı olabilmek.

Şimdi bizim çocuklar, usta sanatçılardan eğitim alacak. Böylece gerçek birer sanatçı olacaklar (SY, s.5,7,10,18). ” ifadelerinde görmekteyiz.

Yetişkin Kargalar: Yetişkin kargalar, başlangıçta çocuk kargaların amaçsız ötüşlerinden endişe duyar ve ne yapacaklarını bilemezler ancak Bilge Baykuş’un rehberliğiyle fikir ve tutumlarında önemli bir değişim gösterirler. Yaşadıkları bu değişim onları açık karakter yapar. “*Yetişkinler endişeli. -Ne olacak şu bizim gençlerin hâli, diye soruyor içlerinden biri.*

-Bu çocukları ne yapmalı, diyor bir başkası.(S.5-6)

Yetişkinler gak guk, gak guk ederek sonunda bir karara varıyor. Çocukları yönlendirecek harika, muhteşem bir fikir geliştiriyorlar: Bir ses yarışması yapılacaktır. (SY, s.5,6,7). ” Bu açıklamalar yetişkin kargaların çocuk kargalar ile ilgili çözüm arayışı içinde olduklarını göstermektedir.

b. Kapalı Karakterler:

Bilge Baykuş: yetişkin kargalara verdiği fikirle bilge karakter rolünü üstlenir. Rolü sabittir, masal boyunca değişim göstermez. Bundan dolayı kapalı karakter özelliği gösterir. “*Her sorunu çözen bilge baykuş bu sorunu da çözüveriyor (SY, s.18)*” ifadesiyle Bilge Baykuş’un sabit özelliği ortaya konmuştur.

Tablo 3. 7: Gakgukların Maceraları’nda Yer Alan Kahramanların Açık Karakter Özellikleri

Masallar	Açık Karakter Özelliğine Sahip Kahramanlar
MG	Gaki
SÇ	Süslü Çikolata
PK	Bay ve Bayan Karga
ŞG	Karga Gukki
ANK	Yaramaz Kuş
SY	Çocuk Kargalar, Yetişkin Kargalar

Gakgukların Maceraları’nda yer alan kahramanların açık karakter özelliklerine ait tabloyu incelediğimizde açık karakter özelliği taşıyan kahramanların çoğunlukla o masalın ana kahramanları olduğunu görmekteyiz. Bu kahramanların masalın başından

itibaren olayların gidişatı içerisinde kişisel değişim ve dönüşüm yaşayan kahramanlar olduklarını, olayların seyrini değiştiren karakterler olduklarını söyleyebiliriz.

Tablo 3. 8: Gakgukların Maceraları'nda Yer Alan Kahramanların Kapalı Karakter Özellikleri

Masallar	Kapalı Karakter Özelliğine Sahip Kahramanlar
MG	Mavi Tüylər
SÇ	Doktor Hepbilir
PK	Çınar Amca, Pamuk Karga
ŞG	Gukki'nin anne ve babası
ANK	Baykuş Dede
SY	Bilge Baykuş

Gakgukların Maceraları'nda yer alan kahramanların kapalı karakter özelliklerine dair tablo incelendiğinde kapalı karakter özelliği gösteren kahramanların masalın yardımcı karakterleri olduğunu, masal boyunca herhangi bir değişim ve dönüşüm göstermediklerini, tek bir karakter özelliği sergilediklerini söyleyebiliriz. Sabit bir figür olmaları onları kapalı karakter yapmıştır.

3.5. Kahramanların Devingen- Durağan Karakter Özellikleri

3.5.1. Gümüş Göl Masalları'nda Yer Alan Kahramanların Devingen- Durağan Karakter Özellikleri

Bu bölümde Gümüş Göl Masalları'nda yer alan kahramanların devingen ve durağan karakter özelliklerine yer verilmiştir.

TİMSAH TEMSİ

a. Devingen Karakterler:

Timsah Temsi: Timsah Temsi, masalın başında diş ağrısıyla uyanır ve ağrıya çareler arar. Kendi bildiği yöntemleri dener ancak fayda etmez. Daha sonra arkadaşlarının tavsiyelerini uygular fakat yine ağrısı geçmez. Kaplumbağa Bilgeduruş'un Temsi'nin dişindeki taşı çıkarmasıyla bu ağrıdan kurtulur. Temsi'nin diş ağrısını geçirmek için denemeler yapması ve çözümler araması, onu devingen yapar. Aşağıda Temsi'nin devingen karakterde olduğuna dair metinden alıntı cümleler yer almaktadır:

“Timsah Temsi, o sabah diş ağrısıyla uyandı. Önce şifalı ot çiğnedi. Sonra temizlikçi kuşlara dişlerini temizletti. Fakat diş ağrısı bir türlü geçmedi. Ne yapacağını bilemiyordu.

Timsah Temsi, çamurun içinden çıktı. Ağzını kapadı. O gün akşama kadar hiç balık yemedi. Ama diş ağrısı geçmedi.

Kaplumbağa Bilgeduruş, eline sağlam bir sopa aldı. Onunla Timsah Temsi'nin dişlerinin arasındaki taşı çıkardı. Timsah Temsi'nin diş ağrısı geçiverdi (TT, S.3,12,15).”

b. Durağan Karakterler:

Yangelir Yengeç, Tıstıs Yılan, Pelikan: Temsi'nin diş ağrısı sorununa karşı kendi bildikleri yöntemleri önerirler. Ancak masal boyunca bakış açılarında ve kişiliklerinde bir değişiklik görülmez. Masalın genelindeki durağan (statik) özellikleri şu cümlelerde görülmektedir: “- *O kadar balık yersen elbette dişin ağrır, dedi Yangelir Yengeç.*

- Ağzını o kadar kocaman açarsan tabii ki dişin ağrır, dedi Tıstıs Yılan.

- Çamurlara o kadar batarsan dişinin ağrması normaldir, dedi Pelikan.

- Diş ağrısı çekmemek için daha az balık yemelisin, dedi Yangelir Yengeç.

- Ağzını daha az açmalısın, dedi Tıstıs Yılan.

- Çamurlara daha az batmalısın, dedi Pelikan (TT, s.6,7,8,10,11).”

Telli Kopter:: Telli Kopter'in masaldaki tek görevi habercilik görevi olup bu rolü masal boyunca devam eder. Karakterin bu rolünde bir değişim ve dönüşüm görülmez. “Telli Kopter, haber ulaştırma görevini günün her saatinde sürdürüyordu (TT,s.5). “ifadesinde durağan karakter özelliği görülmektedir.

Kaplumbağa Bilgeduruş: Kaplumbağa Bilgeduruş, masalda bilge ve çözüm üreten bir roldedir. Bu rolü masal boyunca değişmez. “*Kaplumbağa Bilgeduruş, eline sağlam bir sopa aldı. Onunla Timsah Temsi'nin dişlerinin arasındaki taşı çıkardı. Timsah Temsi'nin diş ağrısı geçiverdi (TT, s.15).*” cümlesinde Bilgeduruş'un değişmeyen özelliği olan çözüm odaklılık ortaya konmuştur.

KÜÇÜK YILDIZ

a. Devingen Karakterler:

Küçük Yengeç: Küçük Yengeç, annesiyle oynadığı bir oyun sonucu yıldızını yastığının altına sakladığını hayal eder ve ertesi sabah uyandığında bunun bir oyun olduğunu unuttur, yıldızını yastığının altında aramaya başlar. Masalın başında hayal ile gerçeği ayırt edemeyen Küçük Yengeç, annesinin verdiği bilgilerle yıldızların gökyüzünde olduğunu anlar. Bulduğu denizyıldızının gökyüzündeki yıldızlardan bir hatıra olduğunu kabullenir ve yeni bir bakış açısı kazanır. Gerçeği öğrenme ve bakış açısındaki değişim, onu devingen yapar. *“Ertesi sabah, Küçük Yengeç gözlerini açar açmaz yastığının altına baktı. Yıldızını aradı. Bunun bir oyun olduğunu unutmuydu.”*

Yıldızların gökteki parlak cisimler olduğunu Küçük Yengeç'e nasıl anlatacağını düşünüyordu.

Küçük Yengeç çok mutluydu. Avucundaki yıldızı kalbine bastırdı. Gökyüzüne bakarak, - Sevgili yıldızım, şu an görünmesen bile ben seni düşünüyorum. İşte yanımdasın, dedi (KY, s.7,11,15, 16).” ifadelerinde Küçük Yengeç’in yaşadığı değişim sürecini görmekteyiz.

b. Durağan Karakterler:

Bayan Yengeç: Bayan Yengeç, masal boyunca şefkatli ve yol gösteren bir anne rolü gösterir. Küçük Yengeç’in hayal ve gerçeği ayırt edememe durumunu yönetme ve çocuğuna gerçeği öğretme rolünde bir değişim göstermez. Bayan Yengeç’in durağan karakter özelliği *“Annesi, Küçük Yengeç’in telaşını anlayamadı. Küçük Yengeç, dün gece yastığının altına koyduğu yıldızı sahilde nasıl bulduğunu anlatınca annesi gülümsedi. Yıldızların gökteki parlak cisimler olduğunu Küçük Yengeç'e nasıl anlatacağını düşünüyordu (KY,s.10-11).”* cümlelerinde görülmektedir.

KÜÇÜK ŞİPİR ARKADAŞ ARIYOR

a. Devingen Karakterler:

Küçük Şipir: Masalın başında can sıkıntısıyla kendisine bir arkadaş arayışına girer. Sinek Vızır’la arkadaşlık kurar ancak Vızır’ın gidişiyle üzüntüye kapılır. Kaplumbağa Bilgeduruş’un nasihatleriyle yaşadığı arkadaşlık deneyimini bir hatıra olarak kabullenir, bu da onun duygusal gelişimi sağlayıp onu devingen karakter yapar.

Masaldaki şu örnek cümlelerde Küçük Şıpr'ın devingen karakter özelliğini görebilmekteyiz. “- Of! Ne sıkıcı bir gün.. Tıpkı diğler günler gibi, dedi.

-Sen ne kadar tombul bir sineksin böyle, dedi Şıpr

Şıpr:

- Sen niye benim söylediklerimi tekrarlıyorsun (KŞAA,s.8)?

Aa! O da ne öyle! Vızır gitmiş.. Şıpr sabah onu göremeyince çok şaşırđı. Ağlamaya başladı. Kaplumbağā Bilgeduruş yanına geldi. Şıpr'ın başını okşadı. Gözyaşlarını sildi.

b. Durağan Karakterler:

Sinek Vızır: Sinek Vızır, Şıpr'la arkadaşlık kurduğunda sadece Şıpr'ın söylediklerini tekrarlar ama karakterinde herhangi bir değışim göstermez. Değışiklik göstermemesi onu durağan karakter yapar.

“ - Sen ne kadar garip bir kurbağasın böyle, diye karşılık verdi Sinek Vızır.

- Seninle arkadaş olur muyum, dedi Vızır.

Şıpr:

- Sen niye benim söylediklerimi tekrarlıyorsun?

- Ben niye senin söylediklerini tekrarlıyorum? Bilmiyorum, dedi Vızır (KŞAA,s 6,7,.8).” Bu örnek cümlelerde de görüldüğü gibi tek özelliğı Şıpr'a arkadaşlık etmek ve onun söylediklerini tekrarlamaktır.

Yangelir Yengeç, Timsah Temsi, Tıstıs Yılan: Şıpr ve Vızır'ın arkadaşlığını kendi bakış açılarına göre yorum yaparlar. Kendi içlerinde bir değışim yaşamazlar. Bu da onları durağan karakter yapar.

“- Ne hüzünlü bir durum, dedi Yangelir Yengeç.

- Ay ne hoş bir durum, dedi Timsah Temsi.

-Çok tuhaf bir durum dedi Tıstıs Yılan (KŞAA, s.11,12,13).”

Yukarıdaki örnek cümlelerde bu karakterlerin değışim göstermeyen, sabit karakter özellikleri ortaya konmuştur.

Kaplumbağa Bilgeduruş: Masalda Bilge ve yol gösteren karakter figürüyle yer alır. Masal boyunca bilgelik rolünü sürdürür, karakteri değişmez. Aşağıdaki cümlede Kaplumbağa Bilgeduruş'un durağan karakter özelliği örneklendirilmiştir:

- Üzülmeye, dedi. Vızır'ı tanıdığın için mutlu olmalısın. Artık senin de anlatacak bir hikâyen var. Ayrıca her zaman hatırlayacağın bir arkadaşın (KŞAA,s.3,7,8,15,16)..”

HİÇ SUSMAYAN CIRCIR BÖCEĞİ

a. Devingen Karakterler:

Cırcır Böceği:

Masalın başında Cırcır Böceği, diğer hayvanlar tarafından gürültü çıkarmakla ve çevredekileri rahatsız etmekle suçlanır. Ancak Cırcır Böceği'nin karga yavrularını eğlendirmek için öttüğü ortaya çıkar. Gerçek anlaşılmaya Cırcır Böceği'ne dair yanlış algı değişir, onun yardımsever biri olduğu düşüncesi oluşur. Algıdaki bu değişim onu devingen karakter yapar. Masaldan alınan şu cümlelerle Cırcır Böceği'nin devingen karakteri ortaya konmuştur:

“Tüm hayvanlar toplandılar. Sabahtan beri ötüp duran Cırcır Böceği hakkında konuşmaya başladılar. Hayvanlar öfkeliydi... Cır cır ötüp herkesi rahatsız etmekten başka ne yapıyordu ki sanki.

Cırcır Böceği sadece cır cır diye ötüyordu. Başka da bir şey demiyordu.

Cırcır Böceği, yuvalarında annelerini bekleyen yavru kargalarla oyun oynuyor, onları eğlendiriyordu. Hiç bitmeyen şarkısını onlar için söylüyordu. Cır cuur cır cır (HSCB,s.4,510,16)...”

b. Durağan Karakterler:

Yangelir Yengeç, Timsah Temsi, Tıstıs Yılan: Cırcır Böceği'nin sürekli ötmesine karşı gösterdikleri olumsuz tepkide masal boyunca sabit kalırlar. Cırcır Böceği'nin ötme sebebini anlamadan önce yargılayıcı bir tutum ortaya koyarlar.

“- Hey oradaki, sus artık, diye bağırdı Yangelir Yengeç.

- Bu gürültü de ne böyle? Yeter ama! Çocuklar uyuyamıyor, dedi Timsah Temsi.

- Gündüz yetmiyormuş gibi gece de ötüyorsun, diye tısladı Tıstıs Yılan (HSCB,s.3,4).”

Karakterlerin söylediği bu sözler onların masal boyunca gösterdiği olumsuz tepkiyi, statik karakter özelliğini gösterir.

Telli Kopter, Küçük Şıpr: Cırcır Böceği'nin ötme sebebini öğrenmek için yola çıksalar da kendi içlerinde bir değişim yaşamazlar. Telli Kopter haberci rolünü, Şıpr ise meraklı ve arkadaş canlısı rolünü devam ettirir. Masaldan alınan şu ifadeler durağan karakter özelliklerini ortaya koyar:

”-Bu benim işim, diyen Telli Kopter öne atıldı.

-Ben de ben de geleceğim, diyerek fırladı Şıpr.

Telli Kopter ile Şıpr, gecenin karanlığında Cırcır Böceği'ni aramaya koyuldular.

Telli Kopter yükseldi yükseldi. Kargaların yuvasına kadar geldi. Yükseldikçe ses daha da yakınlaşmıştı.

Telli Kopter, yuvaya iyice yaklaştığında gözlerine inanamadı (HSCB, s.6,7,15).”

Kaplumbağa Bilgeduruş: Cırcır Böceği'nin neden sürekli öttüğünün öğrenilmesi için fikir öne sürer. Karakterinde bir değişim görülmez.

”Biri gidip Cırcır Böceği ile konuşmalı Neden hiç susmadan öttüğünü öğrenmeli, dedi Kaplumbağa Bilgeduruş (HSCB,s.6).” ifadesinde durağan karakter özelliği görülmektedir.

TOMBALAK FİL’İN SABAH SPORU

a. Devingen Karakterler:

Tombalak Fil: Tombalak Fil, sabah sporunu yaparken göldeki hayvanları rahatsız eder. Diğer hayvanlar bu davranışına büyük tepki gösterir. Bay ve Bayan Turna gibi dans etme konusunda kendisini yetersiz görür. Ancak Bay ve Bayan Turna, Tombalak’ın vücut yapısına göre hareket etmesi için ona rehberlik ederler. Tombalak’ın kendini kabul etmesini ve çevresiyle olumlu etkileşim kurmasını sağlarlar. Bu değişim, Tombalak Fil’i devingen yapar.

Tombalak Fil, sabah sporunu yapmak için Gümüş Göl’ün kıyısına geldi. Derin bir nefes aldı (s.3)

Kendisinin onlar gibi dans etmesinin ve spor yapmasının mümkün olmadığına inanıyordu (s.9)

- *Sen şişman olduğun için değil, kanatların olmadığı için bizim gibi dans edemezsin, diye söze karıştı Bay Turna. Senin vücudun bizden farklı. Kendi vücut yapına göre hareket etmelisin.*

Ertesi sabah Gümüş Göl'deki bütün canlılar kahkaha sesleri ile uyandılar. Çok şaşırdılar. Tombalak, turnalarla bir takım kurmuş oyun oynuyordu.

O günden sonra Tombalak'ın sabah sporu bütün Gümüş Göl sakinleri için eğlenceli bir oyuna dönüştü (TFSS, s. 3,9,11,14,15)."

Yukarıdaki ifadeler, Tombalak Fil'in devingen karakterine ait örneklerdir.

b. Durağan Karakterler:

Göl Sakinleri (Balıklar, Su Kaplumbağaları, Kurbağalar): Başlangıçta Tombalak'ın suyu taşırmamasından rahatsız olup eleştirirler, Tombalak'ın yeni dansını gördüklerinde ise onun dansıyla eğlenirler. Kendi tutumlarında bir değişim yaşamazlar, sadece Tombalak'a başlangıçta gösterdikleri karşı tepkileri değişir. Aşağıda, göl sakinlerinin durağan karakter özelliklerini örnekleyen ifadelere yer verilmiştir:

"Tombalak Fil suya girince göldeki bütün su dışarı taşı. Balıklar, su kaplumbağaları ve kurbağalar hep bir ağızdan bağırdılar:

- Yaptığını beğendin mi ?

- Dün sabah da aynı şeyi yaptın. Git başka yerde sporunu yap.

-Bak turnalar da spor yapıyorlar ama bizi hiç rahatsız etmiyorlar.

Ertesi sabah Gümüş Göl'deki bütün canlılar kahkaha sesleri ile uyandılar. Çok şaşırdılar. Tombalak, turnalarla bir takım kurmuş oyun oynuyordu.

O günden sonra Tombalak'ın sabah sporu bütün Gümüş Göl sakinleri için eğlenceli bir oyuna dönüştü (TFSS, s.4,5,14)."

Bay ve Bayan Turna: Tombalak'ın kendini yetersiz görmemesi konusunda ona rehberlik ederler. Onun kendi vücut yapısına göre hareket yapması konusunda yönlendirirler. Kendi içlerinde bir değişim yaşamazlar.

"- Sen şişman olduğun için değil, kanatların olmadığı için bizim gibi dans edemezsin, diye söze karıştı Bay Turna. Senin vücudun bizden farklı. Kendi vücut yapına göre hareket etmelisin.

- *Biz sana yardımcı olabiliriz, dedi Bayan Turna (TFSS,s.11).*” cümlesi, onların durağan karakter özelliğini gösterir.

TEMSİ'NİN CAN SIKINTISI

a. Devingen Karakterler:

Timsah Temsi: Masalın başında büyük bir can sıkıntısı içindedir, hiçbir şey yapmak istemez ve yiyecek beğenmez. Arkadaşlarının önerisiyle yeni yiyecekler denemeye çalışır. Tüm denemeler sonunda balığın kendisi için en lezzetli yiyecek olduğunu fark eder. Hem kendi sevdiği yiyeceklerden hem de arkadaşlarının sevdiği yiyeceklerden oluşan bir ziyafet düzenler. Temsi'nin yaşamış olduğu deneme, kabullenme ve ziyafette başkalarını da düşünmesi yaşadığı içsel dönüşümü ifade edip onu devingen yapar.

“Timsah Temsi sabah uyandı. Bu sabah can hiçbir şey yapmak istemiyordu. Uzun uzun ne yiyeceğini düşündü...

Fakat Temsi'nin canı hiç bunları yemek istemiyordu. Çünkü timsahlar sebze ve meyve yemezlerdi...

Yeni bir tat arayışı hiç de iyi sonlanmamıştı. Ağzı yanmıştı....

Açlığa daha fazla dayanamadı göle daldığı gibi birkaç balık yedi. Karnı doyunca neşesi de yerine geldi. Aslında balıklar ne kadar da lezzetliydi.

Aklına bir fikir geldi. Arkadaşları için güzel bir akşam yemeği düzenleyecekti. Üstelik sofraya sadece kendi sevdiği yiyecekleri değil arkadaşlarının sevdiklerini de koyacaktı.

Hemen hazırlıklara başladı. Birden canının sıkıntısı da geçmişti (TCS, s.3,10,13,14,15).” Bu örnek ifadeler, Temsi'nin dinamik karakterini ortaya koyar.

b. Durağan Karakterler:

Telli Kopter, Yangelir Yengeç, Tıstıs Yılan, Pelikan: Bu karakterler Temsi'nin farklı yiyecek arayışına kendi alışkanlıklarına göre yiyecek önerilerinde bulunurlar. Kendi karakterlerinde bir değişim yaşamazlar. Aşağıdaki ifadelerde bu karakterlerin durağan karakter özelliklerini görmekteyiz:

“Telli Kopter:

-Peki o zaman az ilerideki ağaçlarda çok güzel portakallar var yer misin?

“Konuşmaları duyan Yangelir Yengeç arkadaşına elma yemeği önerdi. Ağaçtaki narlar da güzel görünüyordu doğrusu.

Tıstıs Yılan da karnabahar ve lahanayı önerdi.

Temsi, Pelikan'ın getirdiği soğanlara şöyle bir baktı. Renkleri pek güzel görünüyordu. Tatları da ilginç olabilirdi. (TCS.s,7,9,10,11)

Kaplumbağa Bilgeduruş: Masalın sonunda Temsi'ye “*Hayatta en büyük mutsuzluk sebebi boş durmaktır (TCS, s.16).*” diyerek Temsi'nin değişimine anlam katar. Kendisi değişim göstermez.

ÜÇ KÜÇÜK ASLAN

a. Devingen Karakterler:

Mavi Yele, Sarı Yele, Siyah Yele: Aslan yavruları masalın başında geceleri kükremeleriyle diğer yavru hayvanların uykusuz kalmasına neden olurlar. Kurt, kumru ve kunduz annelerinin şikayetleri üzerine Kral Aslan'ın bulduğu çözüm ve diğer yavrularla arkadaşlık kurmaları sayesinde, kükremelerinin arkadaşlarını rahatsız ettiğini fark ederler. Bu farkındalık ve empati sayesinde daha az kükreler.

“Küçücüklermiş küçük olmalarına ama bir kükrediler mi Gümüş Göl'ün en derininde yaşayanlar bile duyarlarmış seslerini.

Anneleri dayanamayıp sonunda Kral Aslan'ın huzuruna çıkmışlar.

Böyle söylemiş çünkü aklına çok parlak bir fikir gelmiş. Hem diğer yavruları rahatsız etmeyecek hem de kendi yavrularının eğlencesine ve gelişimlerine engel olmayacak bir çözüm bulmuş.

Aslan yavruları da gece kükrediklerinde arkadaşlarının uykusuz kalabileceğini anlamışlar ve daha az kükremeye başlamışlar (ÜKA, s.4,8, 12,13,16).” Bu ifadeler yavru aslanların değişim ve empati geliştirme sürecini gösterir.

Kral Aslan: Kral Aslan başlangıçta kurt, kumru ve kunduz annelerinin şikayet etmesine şaşırır ve biraz kızar. Ancak öfkesine hakim olarak diğer yavru hayvanların uykusuz kaldıklarını öğrendiğinde, bir liderin sorumluluk bilinciyle hareket eder ve

yaratıcı bir çözüm bulur. Sorunlara duyarlı olma, öfkesini kontrol etme çözüm odaklı olma yönünde bir değişim gösterir. Bu da onu devingen karakter yapar.

“Aslan kral, kumru anneden de çocukları hakkında güzel bir söz bekliyormuş. Hayli şaşırmış, bir o kadar da kızmış. Kızgınlığını belli etmemiş elbette. Ne de olsa bir yöneticiymiş. Bir süre düşünmüş.

- Evet haklı olabilirsiniz, benim yavrularım da uykusuz kalınca çok aksi oluyorlar. Ben gerekeni yaparım. Ormandaki bütün yavru hayvanları düşünmek benim görevim, demiş.

*Böyle söylemiş çünkü aklına çok parlak bir fikir gelmiş. Hem diğer yavruları rahatsız etmeyecek (ÜKA, s.10, 11,12).”*ifadesi Kral Aslan’ın gösterdiği değişimi örnekler.

b. Durağan Karakterler:

Kurt Anne, Kunduz Anne, Kumru Anne: Bu anneler, yavrularının uykusuzluk sorununu dile getirmek için Kral Aslan'a giderler. Koruyucu ve şefkatli anne tavırlarında bir değişim gözlenmez. Metinden alıntı yapılan *“Uykusuz kalan kumru, kunduz ve kurt yavruları aksileşmeye başlamışlar. Üstelik sağlıklı bir uyku uyumadıkları için büyümeleri de yavaşlamış. Anneleri dayanamayıp sonunda Kral Aslan’ın huzuruna çıkmışlar. Korka korka başlamışlar konuşmaya (ÜKA, s.8).”* ifadesi onları durağan karakter yapar.

SEN SİSKA DEĞİLSİN

a. Devingen Karakterler:

Küçük Şıpr: Küçük Şıpr, Tortop Tosbağa'nın "sıskalık" alayından dolayı çok üzgündür. Yangelir Yengeç, Küçük Şıpr'ı üzen Tortop Tosbağa'dan intikam almak ister. Bunun için plan kurar. Fakat Tortop Tosbağa'nın sırtüstü düşüp zor durumda kaldığını görünce Yangelir Yengeç'in planladığı gibi Tortop'un mahcup olmasını beklemek yerine, zor durumdaki Tortop'a hemen yardım eder. Masalın başındaki üzüntü, yerini empati ve yardımseverliğe bırakır, yani duygusal bir olgunlaşma ve dönüşüm gösterir. Bu dönüşüm, onun devingen karakter olduğunu gösterir. *“’Bugün okulda Tortop Tosbağa benimle sıska diye alay etti.’*

‘Hey ne duruyorsunuz! Yardım edin hemen.’ (SSD,s.3,13).” sözlerinden Küçük Şıpr'ın devingen karaktere sahip olduğunu görmekteyiz.

Yangelir Yengeç: Yangelir Yengeç, Şıpr'ın üzüntüsüne bir çözüm bulmaya çalışır ancak başta ne diyeceğini bilemez. Sonra Tortop'a ders vermek için bir plan düşünür. Yangelir Yengeç, başlangıçta ders verme amaçlı planı olmasına rağmen, Şıpr'ın Tortop'a yardım etmesi üzerine sonunda *"Sanırım böylesi daha iyi oldu (SSD,s.16)."* diyerek durumun daha vicdani bir sonuca ulaştığını kabul eder. Bakış açısında bir değişim yapması onun devingen karakter olduğunu gösterir. Bu değişim sürecini şu cümlelerde görebiliriz:

"Olaylar Yangelir'in planladığı gibi gelişmemiştir. O, Tortop'un bütün arkadaşlarından özür dilemesini bekleyecek sonra yardıma koşacaktı. Fakat Küçük Şıpr daha önce davranmış ve özür beklemeden zor durumdaki Tortop'a hemen yardım etmişti. Akşam Yangelir sütünü yudumlarken kendi kendine 'Sanırım böylesi daha iyi oldu.' diye mırıldandı." (SSD,s.15,16)

Tortop Tosbağa: Tortop Tosbağa, masalın başında Küçük Şıpr ile sıska diye alay edip onu üzer. Kaplumbağa Bilgeduruş'un ifadesine göre kendine güvensiz bir karakterdir. Yere yuvarlanıp sırtüstü kalması, Şıpr'ın yardımıyla düzelmesi, onu mahcup eder. Şıpr'ın yardımı, Tortop'un davranışlarının sonuçlarıyla yüzleşmesini ve hatasını fark etmesini sağlar. Masal sonunda teşekkür ederek hemen oradan uzaklaşması, davranışında bir değişim olduğunu, mahcubiyet ve pişmanlık hissettiğinin göstergesidir.

"Tortop hantal yücudu ile uzanmaya çalışırken "hoop!" yere yuvarlanıverdi. İşte o an bir kaplumbağanın hayatında yaşayabileceği en kötü andı. Yere düşmüş, daha da kötüsü kabuğu üzerinde ters dönmüştü. Artık arkadaşlarının yardımı olmaksızın düz dönemezdi.

Etrafa toplanan bütün çocuklar el birliği ile Tortop'u çevirdiler. Tortop'un ne kadar mahcup olduğu yüzünden belli oluyordu. Kısık bir sesle,

- Teşekkür ederim Şıpr, teşekkür ederim arkadaşlar, dedi ve hemen oradan uzaklaştı. (SSD,s.12,14)

Yukarıdaki örnek cümleler, Tortop'un gelişim ve değişime açıklık sürecini gösterir.

b. Durağan Karakterler:

Kaplumbağa Bilgeduruş: Bilgeduruş, bilge ve öğüt veren sabit bir rol olarak üstlenir. Yangelir Yengeç'e Tortop'un davranışının altında yatan nedeni "- *Aslında biliyor musun korkuları olan ve kendine güvenmeyen kimseler başkaları ile alay eder, dedi. Sanırım Tortop'un da kimseye göstermek istemediği bir korkusu var (SSD, s.8).*" sözleriyle açıklayarak durağan bir karakter olduğunu gösterir.

ARKADAŞIMI TANIRIM

a. Devingen Karakterler:

Timsah Temsi: Temsi, Tıstıs Yılan'la yaptıkları su yarışında ayağına palet takarak hile yaptığı halde Tıstıs Yılan'ın ona yardım etmesi ve hile yaptığı halde kimseye bundan söz etmemesi üzerine yaptığı hatayı anlar ve karakter olarak olgunlaşma gösterir. Bu değişim onu devingen karakter yapar. Bu değişimi şu örnek cümlelerde görmekteyiz: "*İki arkadaş her zamanki gibi yarışmaya karar verdiler. Timsah Temsi ayaklarına geçirdiği paletle hızla yüzmeye başladı.*

Kaplumbağa Bilgeduruş, Timsah Temsi'ye geçmiş olsun ziyaretine gitti. Temsi üzüntü ile su altı yarışını ve başına gelenleri anlattı: Kafasını kayaya çarpmış, Tıstıs Yılan da başına güzel bir masaj yapmıştı. Böylece acısı önce hafıflemiş sonra da dinmişti (AT,s.6,14)."

Tıstıs Yılan: Temsi'yle yaptıkları su yarışında Temsi'nin hile yapmasını fark etmesine rağmen bunu önemsemez, kaza yapıp yaralanan Temsi'ye yardım eder. Ancak bu yardımı Gümüş Göl sakinleri tarafından yanlış anlaşılır. Bu duruma üzülse de olayın aslını kimseye anlatıp arkadaşının incinmesini istemez. Gerçeklerin öğrenilmesinin ve masumiyetinin anlaşılmasının ardından itibarını kazanma yönünde bir değişim gösterir. Bu da onu devingen karakter kılar. "*Demek Temsi hile yapmıştı. Fakat şimdi bunun bir önemi yoktu. Hemen bütün vücudu ile Temsi'nin başına sarılarak ona yardımcı olmaya çalıştı.*

Kısa bir süre içinde Gümüş Göl'de yaşayanlar Tıstıs Yılan'ın arkadaşı Timsah Temsi'yi boğmaya çalıştığını konuşuyordu, Tıstıs Yılan nasıl böyle bir şey yapardı? Oysa herkes kendisine güveniyor, onu seviyordu.

Oyunda hile yaptığı hâlde arkadaşı bundan hiç söz etmemiş, üstelik de kendisine yardım etmişti

Yaydığı yanlış haberin doğrusunu gazetede yayımlamıştı

Haberin başlığı ise şöyleydi: Kahramanımız Tıstıs (AT, s.8,9,11,15,16)!” Bu ifadelerden Tıstıs Yılan’la ilgili algının değişim sürecini görmekteyiz.

Telli Kopter: Masalın başında Tıstıs Yılan’la ilgili yanlış haber yayar ve göl sakinlerinin ona tepki göstermesine neden olur. Olayın doğrusunu Bilgeduruş’tan öğrenince doğru haberi yayar ve Tıstıs Yılan’ın itibarını kazanmasını sağlar. Onun hatasını telafi etme ve doğruyu yayma sorumluluğu üstlenmesi yönündeki değişimi, Telli Kopter’i devingen karakter kılar.

Tıstıs Yılan, Timsah Temsi’nin kafasına dolanmış onu sıkıyor, Temsi de acı içinde bağıırıyordu. Olanları bilmediği için her şeyi yanlış anladı.

Telli Kopter iyi bir gazetecinin yapması gerekeni yapmıştı. Yaydığı yanlış haberin doğrusunu gazetede yayımlamıştı. Haberin başlığı ise şöyleydi: Kahramanımız Tıstıs (AT, s.10,16) !”Masaldaki bu ifadeler, Telli Kopter’i devingen yapar.

Gümüş Göl Sakinleri: Telli Kopter’in yanlış haber yayması nedeniyle Tıstıs Yılan’a karşı öfke duyar ve onu dışlarlar. Kaplumbağa Bilgeduruş’un gerçeği açıklamasının ardından, Tıstıs’a karşı olan tavırları değişir, ondan özür dilerler. Önyargılardan vazgeçip doğruyu kabul etme yönünde bir değişim göstermeleri onları devingen karakter yapar.Onların değişim sürecini “*Şimdi ise ona çok öfkeliydiler. Temsi’ye zarar vermişti. O artık dost değildi. Gümüş Göl sakinleri bir karar aldılar: Artık hiç kimse Tıstıs Yılan’la oyun oynamayacak hatta konuşmayacaktı.*

Üzerinde ‘Seni çok seviyoruz ve özür diliyoruz!’ yazan pastayı dilimlerken Tıstıs Yılan çok mutluydu. (AT, s.12,16).” ifadesinde görmekteyiz.

b. Durağan Karakterler:

Kaplumbağa Bilgeduruş: Bilgeduruş, masalda bilge karakteriyle gerçeği ortaya çıkaran sabit karakterde bir figürdür. Kendi içsel dünyasında bir değişim yaşamaz. Bilgeduruş’un durağan karakter özelliğini “*Kaplumbağa Bilgeduruş, Timsah Temsi’ye geçmiş olsun ziyaretine gitti. Temsi üzüntü ile su altı yarışını ve başına gelenleri anlattı: Kafasını kayaya çarpmış, Tıstıs Yılan da başına güzel bir masaj yapmıştı. Böylece acısı*

önce hafiflemiş sonra da dinmişti. Oyunda hile yaptığı hâlde arkadaşı bundan hiç söz etmemiş, üstelik de kendisine yardım etmişti. Kaplumbağa Bilgeduruş duydukları karşısında çok mutlu oldu. Demek Tıstıs hakkında konuşulanlar, sadece bir dedikoduydu. Kaplumbağa Bilgeduruş herkesi topladı. Gerçekleri anlattı (AT, s.14,15).” cümlelerinde görmekteyiz.

PELİ SPOR ŞÖLENİNDE

a. Devingen Karakterler:

Keseli Peli: Kanadı kırık olduğu için uçamaz ve bu yüzden spor şölenine katılamayacağı için bundan utanç ve üzüntü duyar. Uçamaması, okuldaki arkadaşları tarafından başlangıçta yadırgansa da Bayan Yengeç'in desteğiyle okula ve arkadaşlarına uyum sağlar. Spor şöleninde Temsi'nin sakatlanması üzerine kaleci olarak şans bulduğunda, kanadına rağmen iyi bir performans sergiler ve özgüven kazanır. En başarılı sporcu seçilir. Bu onun için kişisel bir gelişim ve dönüşümdür. Bu durum onu devingen bir karakter yapar. Aşağıdaki ifadeler onun geçirdiği değişim ve gelişim sürecini örneklendirmiştir:

“Keseli Peli okulda arkadaşlarıyla çok mutluydu artık. Ama o sabah okula gitmemek için annesine türlü bahaneler uydurdu.

Sen olsaydın bu topların hiçbirini kaçırmazdın değil mi, diye sordu.

Evet, ben kanatlarımı şöyle bir açtım mı hiçbir top benden kurtulamaz, dedi.

Şimdiye kadar Gümüş Göl sakinleri böyle bir kaleci görmemişti.

Oyunun sonunda rakip takıma sadece bir gol atabilmişlerdi ama hiç gol yememişlerdi.

Asıl sürpriz final maçında yaşandı. Bizimkiler kalelerine tek gol yemedikleri gibi karşı takıma da tam üç gol attılar. Bu başarının gerçek sahibinin Keseli Peli olduğunu herkes biliyordu. O yılki en başarılı sporcu Keseli Peli seçildi (PSS, s.7,11,12,15,16).”

Yangelir Yengeç: Yangelir Yengeç, Keseli Peli'nin kaleye geçmesi üzerine onun engelli olduğunu söyleyerek önyargılı davranır. Keseli'nin engelli olduğu için iyi bir kaleci olamayacağını düşünür. Bayan Yengeç'in sözleri ve Keseli Peli'nin maçtaki başarısı nedeniyle düşüncesi değişir, söylediğinden dolayı utanır. Yangelir,

önyargısından kurtulma ve arkadaşını kabul etme yönünde bir değişim gösterir. Bu da onu devingen karakter kılar. *"Yangelir Yengeç kendini tutamadı ve ağzından "Ama o engelli öğretmenim." sözleri dökülüverdi. Keseli'nin iyi bir kaleci olabileceğini düşünmemişti. Sonra utandı. Arkadaşını üzmemişti (PSŞ,s.14)."* Bu cümleler Yangelir Yengeç'teki değişimi ortaya koyar.

b. Durağan Karakterler:

Bayan Yengeç: Masalda öğretmen ve yol gösterici bir figürdür. Öğrenciler, başkalarının farklılıklarını anlasın diye çaba gösterir. Keseli Peli'nin kalecilik potansiyelini görür ve ona şans verir. Masal boyunca sabit bir şekilde öğretici ve yol gösterme rolünü sürdürür, kendisi bir değişim yaşamaz. Şu ifadeler Bayan Yengeç'in durağan karakter özelliğini gösterir:

"Öğretmen Bayan Yengeç çocukların bu durumu anlayabilmeleri için çok çaba harcamıştı doğrusu.

Bayan Yengeç gülümseyerek Keseli'ye döndü. 'Sen olsaydın bu topaların hiçbirini kaçırmazdın değil mi?' diye sordu.

'Arkadaşının uçamıyor olması top tutamayacağı anlamına gelmez. Neden bir şans vermiyorsun?' dedi Öğretmen Bayan Yengeç (PSŞ,s.6,11,14)."

Tortop Tosbağa, Küçük Şıpr, Timsah Temsi: Bu karakterler, masalda bazı spor takımlarında yer almak rolü dışında kişisel bir değişim göstermezler. *"Tortop Tosbağa judo takımındaydı. Yangelir Yengeç futbol takımını kurmuştu. Küçük Şıpr ise kız voleybol takımında yerini çoktan almıştı.*

Bu arada Timsah Temsi, gözüne gelen bir toptan dolayı oyun dışı kalmıştı (PSŞ, s.10,14)." ifadeleri, bu karakterlerin durağan karakter özelliğini sergiler.

Tablo 3. 9: Gümüş Göl Masalları'nda Yer Alan Kahramanların Devingen Karakter Özellikleri

Masallar	Devingen Karakter Özelliğine Sahip Kahramanlar
TT	Timsah Temsi
KY	Küçük Yengeç
KŞAA	Küçük Şıpr
HSCB	Cırcır Böceği
TFSS	Tombalak Fil
TCS	Timsah Temsi
ÜKA	Mavi Yele, Sarı Yele, Siyah Yele, Aslan Kral
SSD	Küçük Şıpr, Yangelir Yengeç, Tortop Tosbağa
AT	Timsah Temsi, Tıstıs Yılan, Telli Kopter, Göl Sakinleri
PŞŞ	Keseli Peli, Yangelir Yengeç

Gümüş Göl Masalları'nda yer alan kahramanların devingen karakter özelliklerine dair tabloyu incelediğimizde Timsah Temsi 3 masalda devingen karakter özelliği sergilediği görülmektedir. Üç masalda da ana kahraman olmasının ve masalın başından sonuna kadar değişim ve dönüşüm göstermesinin devingen karakter olmasında rol oynadığını söyleyebiliriz. Timsah Temsi'den sonra Küçük Şıpr, Yangelir Yengeç ve Telli Kopter 2 masalda, diğer kahramanlar ise birer masalda devingen karakter olarak rol oynamışlardır. Bu kahramanların çoğunlukla ana kahramanlar olması ve olayların akışı içerisinde önemli değişimler ve gelişimler göstererek olaylara derinlik kazandıklarını ortaya koymaktadır. Bu kahramanların masaldaki olayların gidişatını etkileyen ve kendi içlerinde değişim yaşadıklarını gösteren figürler olduğunu söyleyebiliriz.

Tablo 3. 10: Gümüş Göl Masalları'nda Yer Alan Kahramanların Durağan Karakter Özellikleri

Masallar	Durağan Karakter Özelliğine Sahip Kahramanlar
TT	Yangelir Yengeç, Tıstıs Yılan, Pelikan, Telli Kopter, Kaplumbağa Bilgeduruş
KY	Bayan Yengeç
KŞAA	Sinek Vızır, Yangelir Yengeç, Timsah Temsi, Tıstıs Yılan, Kaplumbağa Bilgeduruş
HSCB	Yangelir Yengeç, Timsah Temsi, Tıstıs Yılan, Telli Kopter, Küçük Şıpr, Kaplumbağa Bilgeduruş
TFSS	Göl Sakinleri (Balıklar, Su Kaplumbağaları, Kurbağalar), Bay ve Bayan Turna
TCS	Telli Kopter, Yangelir Yengeç, Tıstıs Yılan, Pelikan, Kaplumbağa Bilgeduruş
ÜKA	Kurt, Kunduz ve Kumru Anneler
SSD	Kaplumbağa Bilgeduruş
AT	Kaplumbağa Bilgeduruş
PŞŞ	Bayan Yengeç, Tortop Tosbağa, Küçük Şıpr, Timsah Temsi

Gümüş Göl Masalları'nda yer alan kahramanların durağan karakter özelliklerine dair tabloyu incelediğimizde Kaplumbağa Bilgeduruş karakteri 6 masalda karşımıza çıkmaktadır. Yer aldığı bütün masalarda bilge, çözüm üreten karakteriyle ön plana çıkan Kaplumbağa Bilgeduruş masal dizisi boyunca içsel bir değişim göstermez. Yangelir Yengeç ve Tıstıs Yılan 4 masalda, Timsah Temsi ve Telli Kopter 3 masalda, Küçük Şıpr, Pelikan ve Bayan Yengeç 2 masalda, diğer kahramanlar ise birer masalda rol oynamıştır. Bu kahramanların çoğunlukla yardımcı karakterler olduğunu, masal boyunca sabit ve öngörülebilir rol oynadıklarını söyleyebiliriz.

3.5.2. Gakgukların Maceraları'nda Yer Alan Kahramanların Devingen-Durağan Karakter Özellikleri

Bu bölümde Gakgukların Maceraları'nda yer alan kahramanların devingen ve durağan karakter özelliklerine yer verilmiştir.

MAVİ GAKİ

a. Devingen Karakterler:

Gaki: Gaki, kendisine Mavi Gaki denilmesini ister. Kendi görüntüsünden ve kimliğinden memnun değildir, Mavi Tüyler'e özenmekte ve onlarla birlikte yaşamak istemektedir. Mavi Tüyler gibi olmak için rengini ve gagasını boyar, ablasının saçlarını başına yapıştırır. Dış görünüşünü değiştirme çabaları, onun kimlik arayışını gösterir. Ancak Mavi Tüyler tarafından da reddedilince eski arkadaşlarını da kaybeder. Gaki'nin yeni bir kimlik arayışına girmesi ve bu sürecin olumsuz sonuçlarıyla yüzleşmesi bakımından devingen bir karakter olduğunu gösterir. Aşağıdaki ifadeler, Gaki'nin değişimini ve devingen karakter özelliğini örneklendiren ifadelerdir:

"Bundan sonra bana Mavi Gaki demenizi istiyorum. Yoksa sizinle oynamam.

Hiçbir şey Gaki'yi kararından döndüremezdi. Hemen bütün vücudunu maviye boyadı, tıpkı Mavi Tüyler gibi... Yetmedi gagasını da sarıya boyadı... Başına da ablasının saçlarını yapıştırdı.

Gaki donakaldı. Eskiden Mavi Tüylerin arkadaşı iken şimdi onları tamamen yitirmişti. Şimdi ne yapmalıydı? (MG, s.4,10,13,15,18)."

b. Durağan Karakterler:

Gaki'nin Arkadaşları: Gaki'nin Mavi Gaki diye anılmak istemesini şaşkınlıkla karşılayıp alay ederler. Onu Mavi Gaki olarak kabul etme yönünde bir değişim ve çaba göstermezler. Mavi Gaki'ye söyledikleri “ ‘Mavi Gaki mi? Bu isim de nereden çıktı böyle?’ diye bağrışmaya başladılar.

‘Hiç böyle isim olur muymuş!’ dedi biri. ‘Ne komik bir isim bu!’ dedi bir başkası (MG, s.4,5).” sözleri, onların durağan karakter olduklarını gösterir.

Gaki'nin Anne ve Babası: Gaki'nin Mavi Tüylerle oynamasına izin veren, şefkatli ve anlayışlı bir ebeveyn tutumu sergilerler. Kendi kişiliklerinde bir değişim yaşamazlar.

"-Oğlum, Mavi Tüyler çok iyi, dost canlısı komşularımız. Elbette onlarla oynayabilirsin, dedi babası. (MG,s.7) " ifadesi onları durağan karakter yapar.

Mavi Tüyer: Mavi Tüyer, Gaki'yi kendi aralarına kabul etmezler. Rengini değiştirse de kendileri gibi olamayacağını söyleyip onu dışlarlar. “ ‘Sen çok sevimlisin. Bizimle oynayabilirsin. Ama siyahsın ve kırmızı gagalı. Üzgünüz ama bizden çok farklısın. Bizimle yaşayamazsın.’ dediler.

Mavi Tüyer çok şaşırdılar. ‘Sen Gaki olamazsın. Çünkü Gaki siyah renkli, kırmızı gagalı ve çok sevimlidir. Sen garip birisin. Saçların bize hiç benzemiyor. Rengin de koyu. Biz seninle oynamayız!’ dediler. (MG, s.8,16) “ sözleriyle sabit bir tutum sergilerler. Karakterlerinde bir değişim gözlenmez.

SÜSLÜ ÇİKOLATA

a. Devingen Karakterler:

Süslü Çikolata: Süslü Çikolata, kendi görünüşünden memnun değildir ve Kapkara Lolipop’a benzemek ister. Bu isteğini de takıntı haline getirir. Anne ve babası onun bu haline üzürlüler ve gagasını ameliyatla değiştirme isteğini kabul ederler. Ancak ameliyat sonucu, yemek yeme problemi oluşur. Yaşadığı bu olumsuz deneyim, dış görünüşünü değiştirme arayışının bedelini görmesine neden olur ve kendi doğal haline dönme yönünde bir dönüşüm gösterir.

“Saçını, yürüyüşünü Kapkara’ya benzetti. Yetmiyormuş gibi şimdi de gagasını ona benzetmek istiyor. Kendi gagasını çirkin buluyor.

Gagam Kapkara Lolipop'un gagası gibi olmazsa ben yaşayamam." deyip durdu. Artık ne yemek yiyor ne de uçuyor. Hayatta ulaşmak istediği tek bir hedefi varmış: Kapkara Lolipop'un gagası gibi bir gagaya sahip olmak.

Ama ortada gerçekten çok önemli bir sorun var. Ablam Süslü Çikolata eskisi gibi yemek yiyemiyor. Zavallı Süslü, kamış olmadan su bile içemiyor (SÇ, s.9, 11, 17).” ifadelerinde Süslü Çikolata’nın yaşadığı değişim sürecine bağlı olarak devingen karakter özelliğini görmekteyiz.

Anlatıcı (Süslü’nün Kardeşi): Anlatıcı ve arkadaşları, masalın başında Süslü Çikolata ve arkadaşlarının şarkıcılara benzeme çabalarıyla alay edip eğlenirken ameliyattan sonraki haline üzülüp eğlenmeyi bırakırlar. "Arkadaşlarım ve ben artık onun bu durumuyla eğlenmiyoruz. Çok üzülüyoruz (SÇ, s.18)" sözü, onların empati geliştirme

ve başkasının acısına duyarlılık gösterme yönünde bir değişim gösterdiklerini ifade eder. Bu da onları devingen karakter yapar.

b. Durağan Karakterler:

Şıpidık Akide ve Çıtkırıldım Bonbon: Süslü Çikolata gibi Kapkara Lolipop'a benzemeye çalışırlar, dış görünüşe takıntılılardır. Süslü'nün değişimine imrenerek bakmaları, bakış açılarının değişmediğini, durağan karakter olduklarını gösterir. *“Süslü Çikolata' nın tam da Şarkıcı Lolipop gibi bir gagası oldu. Şimdi arkadaşları Çıtkırıldım Bonbon'la Şıpidık Akide ona imrenerek bakıyorlar. Keşke onların da böyle gagası olsa (SÇ, s.17). “ Bu cümleler onların değişim göstermediğini ifade eder.*

Süslü'nün Anne ve Babası: Kızlarının isteği üzerine onu Doktor Hepbilir'e götürürler. Çocuklarının mutluluğu için çabalayan, destekleyici ancak karakter değişimi göstermeyen ebeyevndir. *“Annemle babam daha fazla dayanamadılar. Onu alıp Doktor Hepbilir'e götürdüler (SÇ, s.13)”* ifadesi onların durağan karakter özelliğini gösterir.

Doktor Hepbilir: Gakguk diyarının en iyi estetik cerrahı olarak tanınır ve mesleki başarısını önemser. Kendi mesleki rolünde herhangi bir değişim göstermez. *“Doktor Hepbilir, Gakguk diyarının en usta estetik cerrahıdır. Bütün kırılan gagalar, yaralanan kanatlar onun sayesinde iyileşir (SÇ, s.13).”* ifadesi Hepbilir'in durağan karakter özelliğini gösterir.

PAMUK KARGA

a. Devingen Karakterler:

Bay Karga: Bay Karga, beyaz karga yavrusunun doğmasıyla şaşkınlık yaşar. Başkalarının ne diyeceği konusunda endişelenir, yavru karganın farklı olmasını kabullenmekte zorlanır. Çınar Amca'nın sözleriyle ve Bayan Karga'nın yavrusunu kabul etmesiyle, Bay Karga'nın da bu farklılığı kabullenmeye başlar. Önyargılarından kurtulma ve farklılığı kabullenme yönünde bir değişim gösterir. Bu da onu devingen karakter yapar. Bay Karga'nın değişim sürecini şu örnek cümlelerde görebiliriz. *“Hanım, bu da ne böyle, dedi Bay Karga. Bayan Karga bir çılgılık atarak düşüp bayıldı.*

Komşular bize ne der? Çocuklarımız sormazlar mı 'Kardeşimizin rengi niye farklı?' diye?

Sonra ne mi oldu? Hiçbir şey. Biz bu beyaz kargayı çok sevdik. Adını Pamuk Karga koyduk (PK, s.9,12,18).

Bayan Karga: Bayan Karga, beyaz karga yavrusunu görünce şoka bayılır. Çınar Amca'nın sözlerinden sonra, annelik içgüdüleriyle yavrusunun rengi ne olursa olsun onu kabul eder ve sever. Başlangıçtaki reddediş, annelik içgüdüleriyle yerini koşulsuz kabule geçişe bırakır. Bayan Karga'nın devingen karakteri "*Bayan Karga bir çığlık atarak düşüp bayıldı.*

Bayan Karga, Çınar amcaya sevgiyle baktı. O bir anneydi. Beyaz bile olsa bu onun yavrusuydu. (PK, s..9,17)." cümlelerinde ortaya konmuştur.

b. Durağan Karakterler:

Çınar Amca: Çınar Amca, masal boyunca bilge, öğretici sorunları çözüp yol gösteren bir karakterdir. Kendi karakterinde bir değişim gözlenmez. "*Çünkü o çok bilgilidir. Her şeyi bilir...*

-Belki de olur. Allah'ın işine karışacak değilsiniz ya?

-Belki de atalarınızdan biri beyazdı, dedi Çınar amca. Onun için bu yavrunuz da beyaz doğdu.

- Farklılık güzel bir şeydir, dedi (PK, s.12,15, 17)." Bu cümleler, Çınar Amca'nın durağan karakterini göstermektedir.

ŞARKICI GUKKİ

a. Devingen Karakterler:

Karga Gukki: Gukki, bülbüller gibi güzel şarkı söylemesi ailesi için gurur kaynağıdır ve onu şarkı söyleme konusunda desteklerler. Ancak komşuları, onun sürekli şarkı söylemesinden rahatsızdırlar. Gukki pes etmez, bülbüllere şarkı söylemek ister. Bülbüller şarkısını beğenirler ancak onlarla kalamayacağını söylerler. Gukki, hayal kırıklığı yaşarken kendisini hayranlıkla bir kurbağanın dinlediğini görür ve şarkılarını bundan sonra o kurbağaya söyler. Bu reddedilmelerden sonra kurbağa tarafından aidiyet bulma duygusunu yaşar ve duygusal değişim gösterir. Gukki'nin devingen karakter özelliği aşağıdaki cümlelerde ifade edilmiştir: "*Karga Gukki hem yeni şarkılar öğreniyor*

hem hayaller kuruyor. Çok güzel şarkılar söylediği için cevizlerin en güzelini ona getireceklerini düşünüyor.

‘Seninle övünüyoruz. Sesin çok güzel! Ama biz buna daha fazla dayanamayız! Ya susarsın ya da seninle oynamayız!’

‘Ama şu aynaya bir bakıver. Hiç bize benzemiyorsun. Hem karasın hem kocamansın. Buralarda uzun süre kalamazsın!’

Bizim Gukki şimdi kurbağaların baş şarkıcısı. Hem şarkı söylüyor hem alkış alıyor (S.5, 9, 15, 18).

b. Durağan Karakterler:

Gukki’nin Anne, Baba ve Kardeşleri: Gukki’nin ailesi masal boyunca onun şarkı yeteneğini destekleyen ve bir değişim göstermeyen karakter rolü üstlenir. Bu durum onları durağan karakter kılar. *“Babası, Karga Gukki'ye "Seninle gurur duyuyorum oğlum!" diyor. Bir yandan da ona yeni şarkılar öğretiyor. ‘Bu harika sesini dinlemek için bütün kargalar kapımıza toplanacak.’ (ŞG, s.5).”* cümlesinde ailenin durağan karakter olduğu görülmektedir.

Karga Komşular: Karga komşular, kendi türlerinin sesine alışık oldukları için Gukki'nin bülbül gibi ötmesinden rahatsız olurlar ve onu dışlarlar. Kendi bakış açılarında bir değişim yaşamazlar. *"Peki ya komşulara ne demeli! Onlar bülbül değil ki bülbül sesi dinlesinler. Kargalar sadece karga sesi dinlerler(ŞG, s.7)."* Bu cümle, komşu kargaların farklılıklara kapalı, durağan karakter özelliğini gösterir.

Bülbüller: Gukki'nin sesini beğenmelerine rağmen, dış görünüşü nedeniyle onu kendi aralarına kabul etmezler. Kendi türlerinin dışsal özelliklerine dair dar bir görüşleri vardır. *"Ama şu aynaya bir bakıver. Hiç bize benzemiyorsun. Hem karasın hem kocamansın. Buralarda uzun süre kalamazsın (ŞG, s.15)!"* ifadesi bülbüllerin durağan karakterde olduğunu göstermektedir.

Kurbağa: Gukki'nin sesini beğenir ve onu koşulsuz kabul eder. Kendi karakterinde bir değişim göstermez. *"Sesin ne kadar güzel senin!" diyor. "Eh, görüntün de fena değil. Arkadaşlarım sana bayılacak (ŞG, s.17)."* cümlesinde kurbağanın değişmeyen, durağan karakter özelliği görülmektedir.

AY NEREYE KAYBOLDU

a. Devingen Karakterler:

Ay'ı Üzen Yaramaz Kuş: Masalda, Ay'ın görüntüsü ile ilgili ona incitici sözler söyleyerek Ay'ı utandırır ve saklanmasına neden olur. Baykuş Dede'nin açıklamasından sonra Ay'dan özür diler. Bu davranışı, yaptığı hatanın farkı varma ve hatasını telafi etme yönünde gelişim gösterir. Bu da onu devingen karakter yapar. *"İçinizden biri Ay'a 'Sen çok çirkinsin! Hem de yüzün sivilceli.' demiş. Zavallı Ay! Çok utanmış. Bulutların arasına saklanmış. O yaramazın gidip özür dilemesi gerekiyor.*

Bizim yaramaz, Baykuş dedenin dediğini yapıyor. Gidip Ay'dan özür diliyor (ANK, s.17,18)." Bu alıntı ifade Yaramaz Kuş'un gösterdiği gelişimi ortaya koyar.

b. Durağan Karakterler:

Baykuş Dede: Masalda, bilge ve yol gösterici, çözüm odaklı davranan bir karakterdir. İçsel bir değişim yaşamaz.. *"Gerçekten Baykuş Dede her şeyi biliyor. 'İçinizden biri Ay'ı üzmüş.' diyor (ANK, s.15).*" Bu cümle Baykuş Dede'nin masaldaki durağan karakter özelliğini gösterir.

SES YARIŞMASI

a. Devingen Karakterler:

Çocuk Kargalar: Çocuk kargalar masalın başında amaçsız ötüp dururlar. Yetişkinler onların bu amaçsız ötmelerinden endişe duyarlar. Düzenlenen ses yarışmasında yarışmayı kazanmak için çaba gösterirler. Bilge Baykuş'un önerisiyle usta sanatçılardan eğitim almaya başlamaları; belli bir amaca yönelme ve yeteneklerini geliştirme konusunda bir değişim içine girmelerini sağlar. Bu da onları devingen karakter kılar. Aşağıdaki ifadeler bu değişimi örneklendirmektedir:

"Çocuklar toplanmışlar; 'Gak gak da gak gak', 'Guk guk da guk guk'.

Akşama kadar böyle amaçsız ötüp duruyorlar.

Yetişkinler gak guk, gak guk ederek sonunda bir karara varıyor. Çocukları yönlendirecek harika, muhteşem bir fikir geliştiriyorlar: Bir ses yarışması yapılacaktır.

Gakguk diyarındaki bütün çocukların şimdi tek bir amacı var: Güzel Karga Sesi Yarışması' nın yıldızı olabilmek.

Şimdi bizim çocuklar, usta sanatçılardan eğitim alacak. Böylece gerçek birer sanatçı olacaklar (ŞY, s.5, 7, 10, 18). ”

Yetişkin Kargalar: Yetişkin kargalar, çocukların amaçsız ötüşünden endişe duyarken bu soruna bir çözüm üretirler. Bir ses yarışması düzenlemeye karar verirler. Endişe duymaktan çözüm arayışına girmeleri onlardaki değişimi ve devingen karakteri gösterir.

“Yetişkinler endişeli. -Ne olacak şu bizim gençlerin hâli, diye soruyor içlerinden biri.

-Bu çocukları ne yapmalı, diyor bir başkası.(S.5-6)

Yetişkinler gak guk, gak guk ederek sonunda bir karara varıyor. Çocukları yönlendirecek harika, muhteşem bir fikir geliştiriyorlar: Bir ses yarışması yapılacaktır. (ŞY, s.5, 6, 7). ”

Yukarıdaki açıklama yetişkin kargaların yaşadığı değişimi ortaya koyar.

b. Durağan Karakterler:

Usta Müzisyenler: Yarışma sonuçları açıklandığında sonuçtan memnun kalmazlar Bunun sanata saygısızlık olduğunu düşünürler. Kendi sanat anlayışlarında ve değer yargılarında bir değişim göstermezler. Bu da onları durağan karakter yapar. *"Gerçek sanata, gerçek sanatçıya saygı nerede kaldı?" diyorlar. "Böyle bir yarışmada birinci olmak da ne demekmiş? Şimdi bunlar sanatçı mı oldu (ŞY, s.16)?"* sözleriyle değişime kapalı olduklarını gösterirler.

Bilge Baykuş: Usta sanatçıların yarışma sonucundan memnun olmaması üzerine, yarışmayı kazanan çocuk baykuşların usta sanatçılardan eğitim almasını önerir. Bilge ve yol gösterici rolüyle sabit bir karakter sergilemesi onu durağan karakter yapar. Aşağıdaki cümlede Bilge Baykuş'un sabit karakter özelliğini görmekteyiz: *“Her sorunu çözen bilge baykus bu sorunu da çözüveriyor. Şimdi bizim çocuklar, usta sanatçılardan eğitim alacak. Böylece gerçek birer sanatçı olacaklar.*

En Güzel Kuş Sesi Yarışması'nı da bakarsınız onlar kazanır (ŞY,s.18). ”

Tablo 3. 11: Gakgukların Maceraları'nda Yer Alan Kahramanların Devingen Karakter Özellikleri

Masallar	Kahramanların Devingen Karakter Özellikleri
MG	Gaki
SÇ	Süslü Çikolata, Anlatıcı (Süslü Çikolata'nın kardeşi)
PK	Bay Karga, Bayan Karga
ŞG	Karga Gukki
ANK	Yaramaz Kuş
SY	Çocuk Kargalar, Yetişkin Kargalar

Gakgukların Maceraları'nda yer alan kahramanların devingen karakter özelliklerine dair tabloyu incelediğimizde masalın başından sonuna değişim gösteren karakterlerin, yeni karakter özelliği kazanan kahramanların masaldaki ana kahramanlar olduklarını görmekteyiz. Bu özellikleri onları devingen karakter yapmıştır, diyebiliriz.

Tablo 3. 12: Gakgukların Maceraları'nda Yer Alan Kahramanların Durağan Karakter Özellikleri

Masallar	Kahramanların Durağan Karakter Özellikleri
MG	Gaki'nin arkadaşları, Gaki'nin anne ve babası, Mavi Tüyler
SÇ	Şıpidik Akide, Çıtkırıldım Bonbon, Süslü'nün anne ve babası, Doktor Hepbilir
PK	Çınar Amca
ŞG	Gukki'nin anne, baba ve kardeşleri, karga komşular, bülbüller, kurbağa
ANK	Baykuş Dede
SY	Usta müzisyenler, Bilge Baykuş

Gakgukların Maceraları'nda yer alan kahramanların durağan karakter özelliklerine dair tabloyu incelediğimizde bu karakterlerin masal boyunca statik karakter sergilediklerini, kişilik değişimi göstermediklerini, tek bir karakter özelliği sergilediklerini, ayrıca masalın yardımcı karakterleri olduklarını da söyleyebiliriz.

Yardımcı kahramanlar olmaları ve değişim göstermemeleri onlara durağan karakter özelliği kazandırmıőtı.



SONUÇ VE TARTIŞMA

Çalışma Melike Günyüz'ün çocuk kitaplarındaki kahramanların karakter özelliklerinin incelenmesi amacıyla yapılmıştır. Kahramanların karakter özelliklerinin sunulma biçiminin daha iyi anlaşılması amacıyla elde edilen veriler; kahramanların olumlu ve olumsuz karakter özellikleri, kahramanların açık ve kapalı, devingen ve durağan karakter özellikleri, karakter geliştirme biçimleri vb.alt başlıklar altında incelenmiştir. İncelenen veriler neticesinde şu sonuçlara ulaşılmıştır:

Melike Günyüz'ün *Gümüş Göl Masalları* ve *Gakgukların Maceraları* masal dizisinde yer alan kahramanlar karakter geliştirme yöntemlerinden üçü ile geliştirilmiştir:

- Bir durum karşısında gösterdiği tutum ve davranışlarıyla geliştirme,
- Diyalog ve monologlarla geliştirme,
- Diğer karakterlerin yorumu ve anlatımıyla geliştirme,

Kahramanlar çoğunlukla bir durum karşısında gösterdikleri tutum ve davranışlarıyla geliştirilmiştir. Diyalog ve monologlarla, diğer kahramanların yorumuyla çok fazla geliştirilmemişlerdir. Karakterlerin geliştirilmesinde yazarın yorumu ile geliştirme tekniği kullanılmamıştır.

Gümüş Göl Masalları ve *Gakgukların Maceraları* masal dizilerinde kahramanların birden çok geliştirme yöntemiyle okuyucuya sunulması, kahramanların tutum, davranış, konuşma gibi özelliklerinin çocuk okuyucular tarafından algılanma ve benimsenme özelliğini de etkiler. Çocuk okurların verilmek istenen mesajları almasını kolaylaştırır. Farklı karakter geliştirme yöntemlerinin kullanılması, masal kahramanlarının birçok yönden tanınmasını sağlar. Çocuklar böylelikle farklı yönleriyle tanıdığı karakterlerle daha kolay özdeşim kurar.

Araştırmada *Gümüş Göl Masalları* setinde 10 kitap, *Gakgukların Maceraları* setinde 6 kitap incelenmiştir. Bu inceleme sonucunda karakter özellikleriyle ilgili elde edilen bulgulara bakıldığında her masalda mutlaka sorun çözen, yönlendirici, bilge ve rehberlik eden bir karakterin bulunduğunu görüyoruz. *Gümüş Göl Masalları* setinde bulunan Timsah Temsi, Küçük Şıpr Arkadaş Arıyor, Hiç Susmayan Cırcır Böceği, Temsi'nin Can Sıkıntısı, Sen Sıska Değilsin, Arkadaşımı Tanırım masallarında bilge karakter olarak Kaplumbağa Bilgeduruş'u görmekteyiz. Tombalak Fil'in Sabah Sporu

masalında Bay ve Bayan Turna, Üç Küçük Aslan masalında Kral Aslan, Peli Spor Şöleninde masalında ise Bayan Yengeç'i bilge ve yol gösterici, çözüm odaklı karakter olarak görmekteyiz. Gakgukların Maceraları masal setinde Pamuk Karga masalında Çınar Amca, Ay Nereye Kayboldu masalında Baykuş Dede, Ses Yarışması masalında ise Bilge Baykuş karakterlerini bilge ve yol gösterici karakter olarak görmekteyiz. Bu karakterler masallarda karşılaşılan sorunlarda sundukları çözüm önerileri ve yol gösterici sözleriyle masallardaki çatışmaların çözülmesini sağlamışlardır. Mavi Gaki, Şarkıcı Guki ve Süslü Çikolata masallarında ise bilge ve yol gösterici karakterlere rastlanılmamıştır. Kral Aslan dışındaki bilge rolündeki karakterler, sadece yol gösterici ve çözüm odaklı karakter özelliği gösterdikleri için kapalı karakter özelliği taşırlar. Kral Aslan ise masalın başından sonuna farklı duygu ve karakter değişimleri yaşadığı için açık karakter olarak karşımıza çıkar. Aynı şekilde Kral Aslan karakteri devingen(dinamik); Kaplumbağa Bilgeduruş, Bay ve Bayan Turna, Öğretmen Bayan Yengeç, Çınar Amca, Baykuş Dede, Bilge Baykuş karakterlerinin durağan (statik) karakter özelliği taşıdıkları görülmüştür.

Çalışmada ön plana çıkan konulardan birisi de kahramanlara ait olumlu özelliklerdir. *Gümüş Göl Masalları* ve *Gakgukların Maceraları* masal setlerinde yer alan kahramanların yardımsever, arkadaş canlısı, paylaşımcı, dürüst, adil, çözüm odaklı, özgüvenli, destekleyen ve yol gösteren, duyarlı, hatalarını fark edebilen, anlayışlı, meraklı, cesur, şefkatli, azimli ve kararlı, bağışlayıcı, farklılıklara karşı saygılı vb. olumlu karakter özelliklerini taşıdıkları tespit edilmiştir. Her iki masal setinde ağırlıkta olan olumlu karakter özelliğinin yardımseverlik ve çözüm odaklı olma, destekleme ve yol göstermenin olduğu gözlenmiştir. Karakterlerin yardımseverlik, çözüm odaklı olma, adil olma ve destekleyici olma özellikleriyle ön plana çıkması, çocuk edebiyatı açısından da büyük önem taşımaktadır.

Gümüş Göl Masalları ve *Gakgukların Maceraları* masal setinde yer alan kahramanların olumsuz karakter özelliklerini incelediğimizde önyargılı olma, memnuniyetsizlik, kabalık ve düşüncesizlik, hoşgörüsüzlük, dedikoculuk, karamsarlık, empati eksikliği, sabırsızlık, özgüven eksikliği, dürüstlükten kaçınma, eleştiriye kapalılık, aşırı hassasiyet ve kırılabilirlik, zorbalık ve alaycılık, hilekarlık, yanlış anlama, fırsatçılık, kimliğine reddetme, alaycılık, dışlayıcılık, aşırı takıntı gibi olumsuz karakter özellikleri karşımıza çıkmaktadır. Masalların birçoğunda önyargılı olma, hoşgörüsüzlük, alaycılık, dışlama, özgüven eksikliği gibi olumsuz özelliklerin diğerlerine göre ağır bastığı tespit

edilmiştir. Ancak masaldaki bilge karakterlerin yol göstericiliği ve sorun çözme yöntemleriyle bu olumsuz karakter özelliklerinin birçoğu masal sonunda ortadan kalkmıştır. Nitekim Timsah Temsi, Keseli Peli, Küçük Şıprı, Küçük Yengeç, Tortop Tosbağa, Yangelir Yengeç, Yaramaz Kuş, Bay ve Bayan Karga gibi karakterler, bu bilge kahramanların yönlendirmeleri ve bilgelikleri sayesinde olumsuz karakter özelliklerini değiştirerek kişisel gelişim ve değişim yaşamışlardır. Özbaşı (2020), karakter eğitimi açısından Vladimir Tumanov'un romanlarındaki çocuk karakterleri değerlendirdiği çalışmasında romanlardaki çocuk karakterlerin “araştırmacı ve sorgulayıcı, yardımsever ve paylaşımcı, dürüst ve güvenilir, çalışkan ve azimli, arkadaşlığı önemseyen ve kendine güvenen” karakterler olduklarını belirlemiş; karakterlerin sahip olduğu bu olumlu özelliklerinin yanında zaman zaman kıskanç ve bencilce davrandıklarını ancak bu olumsuz davranışlarından rahatsızlık duyarak yanlışlarını düzelttiklerini görmüştür. Karakterlerin olumsuz özelliklerle birlikte yansıtılması, romanların kurgusunun zayıflamamasını ve inandırıcılığının kaybolmamasını sağladığı; romanlarda iyi geliştirilmiş devingen karakterlerin sürekli olumlu yanlarıyla tanıtılmamasının karakterleri çocuk gerçekliğinden uzaklaştırmadığı sonucuna ulaşmıştır. Özbaşı'nın (2020) çalışmasında kahramanların olumlu ve olumsuz karakter özellikleriyle bir arada verilmesi, Günyüz'ün masallarındaki kahramanların olumlu ve olumsuz karakter özelliklerinin birlikte verilmesi yönüyle benzerlik göstermektedir. Masal kahramanlarının sadece olumlu özellikleriyle değil, olumsuz özellikleriyle de karşımıza çıkması, çocuk okurların masaldaki kahramanların olumsuz özellikler de taşıyabileceğini görmesi açısından önem arz eder. Bu kahramanların yaptıkları hatalardan dolayı pişmanlık duyması, aldığı derslerle içsel değişim ve dönüşümler yaşaması, çocuk okurların da olumsuz özelliklerin sabit kalmayacağını görmesini sağlar.

Masal kahramanlarının yardımseverlik ve adil olma, çözüm odaklı ve yol gösterici olma, farklılıklara saygı, hoşgörü özellikleriyle ön plana çıkmaları, yardımseverliğin, adaletin azaldığı, sorunların arttığı şu dönemde çocuk okurlar için büyük önem taşımaktadır. Zor durumda kalan bir karaktere yardım eden masal kahramanı sayesinde çocuklar, iyilik yapmanın ve dayanışmanın önemini fark ederler. Kendisine zararı dokunan kişilere dahi yardım eden kahramanlar, yardımseverliğin bir karşılık beklemeden yapıldığını çocuk okurlara yansıtmış olur. Masalda karşılaşılan sorunlara çözüm odaklı yaklaşan, yol gösteren, fikir verip sorunları çözen kahramanlar; çocuklara

zorluklar karşısında yılmamayı, fikir üretebilmeyi, çaba göstermeyi ve olaylara farklı açılardan bakabilmeyi öğretir. Farklılıklarına rağmen onları dışlamayan, farklılığı olan karaktere hoşgörüyle yaklaşan masal kahramanları, çocuklara hoşgörü ve farklılıklara saygıyı öğretir. Böylece çocukların insanlara farklılıkları nedeniyle önyargılı yaklaşımlarının önüne geçer.

Karagül ve Samur 'un (2017), ortaokul Türkçe ders kitaplarında yer alan öykülerdeki kişilerin karakter özelliklerini inceledikleri çalışmada 5, 6, 7 ve 8. sınıf Türkçe ders kitaplarındaki öykülerde yer alan karakterlerin büyük çoğunluğunun yazınsal kurgu içinde okura tüm yönleriyle ve belirgin bir biçimde tanıtılmadığı, bu nedenle ortaokul Türkçe ders kitaplarında yer alan karakterlerin genellikle kapalı karakter özelliği taşıdığını belirlemişlerdir. Ortaokul Türkçe ders kitaplarındaki öykülerde yer alan karakter özelliklerine devingenlik ve durağanlık bağlamında baktıklarında ise öykülerdeki karakterlerin büyük çoğunluğunun öykünün başlangıcı ile sonu arasındaki kesitte herhangi bir değişim yaşamadığı, yeni davranışlar ve kişisel özellikler edinmediği, bu nedenle incelenen ortaokul Türkçe ders kitaplarındaki öykülerde yer alan karakterlerin büyük çoğunluğunun durağan karakter özelliği taşıdığı sonucuna ulaşmışlardır. Melike Günyüz'ün Gümüş Göl Masalları ve Gakgukların Maceraları'nda yer alan kahramanların açık- kapalı ve devingen-durağan karakter özelliklerine dair incelememizde ise masalların ana kahramanlarının çoğunlukla açık ve devingen karakter, yardımcı karakterlerin ise çoğunlukla kapalı ve durağan karakter oldukları tespit edilmiştir. Timsah Temsi, Üç Küçük Aslan, Küçük Yengeç, Keseli Peli, Küçük Şıprı, Mavi Gaki, Süslü Çikolata, Yaramaz Kuş, Bay ve Bayan Karga gibi karakterler açık ve devingen karakter özelliği taşıırken; Yangelir Yengeç, Tıstıs Yılan, Telli Kopter, Tortop Tosbağa, Sinek Vızır, Çıtkırıldım Bonbon, Şıprı Akide gibi yardımcı karakterlerin ise kapalı ve durağan karakter özelliği taşıdıkları gözlenmiştir. Bunun yanında bazı ana karakterler yardımcı karakter olduğunda kapalı ve durağan karakter özelliği gösterdiği sonucuna da ulaşılmıştır. Bu bakımdan Karagül ve Samur'un (2017) çalışmalarında ulaştıkları sonuçla farklılık gösterdiği tespit edilmiştir.

İncelenen eserlerde hayvan kahramanlar üzerinden bazı değerlerin ilgi çekici bir şekilde verildiği, ana fikrin bilge karakterlerin öğütleriyle veya ana karakterlerin yaşadıkları olaylardan çıkardıkları derslerle sunulduğunu; yardımseverlik, çözüm odaklı olma, dürüstlük, adil olma, akılcı olma gibi olumlu karakter özelliklerinin ön plana

ıkarıldığı görülür. Hayvan kahramanlar yoluyla birçok mesaj, okuyucuya doğrudan veya dolaylı olarak, kahramanların sözleriyle, tutum ve davranışlarıyla aktarılmıştır.

Araştırma sonucunda elde edilen veriler ışığında kahramanların geliştirilme biçimlerinin, olumlu-olumsuz, açık-kapalı, devingen-durağan karakter özelliklerinin hayvan karakterler üzerinden verilmesi, kitaplarda kullanılan zengin görseller, çocukların kahramanların fiziksel özelliklerini içselleştirmesini, olayların ilgi çekici olmasını, masaldaki olaylara düşünsel olarak dahil olabilmelerini, aktif okuyucu olabilmelerini sağlar. İnsanların günlük hayatta yaşayabileceği bazı olaylar, hayvanların dünyasından okurlara aktarılmıştır. Bu da okur kitlesinin yaş seviyesi itibarıyla dikkatini çekmesini, kahramanlarla özdeşim kurmasını sağlamıştır. Bütün bu sonuç ve bulgular doğrultusunda aşağıdaki öneriler sunulmuştur:

1. Bu çalışmada cinsiyet rolleriyle ilgili bir inceleme yapılmamış olup Melike Günyüz'n ocuk kitaplarındaki cinsiyet rolleriyle ilgili çalışma yapılması önerilir.

2. Gakgukların Maceraları ve Gümüş Gl Masalları'ndaki kahramanların çatışma çözme tekniklerine bu çalışmada yer verilmemiştir ancak incelenen eserlerdeki kahramanların sorun çözme becerilerine baktığımız zaman, masallardaki sorunları çözen karakterlerin çoğunlukla bilgelik özelliği taşıyan karakterler olduğunu görebiliriz. Masal dizilerindeki kahramanların çatışma çözme teknikleriyle ilgili yapılacak akademik bir çalışmaya katkı sağlayabilir.

3. İncelenen eserlerde karakter eğitimi üzerinde durulmamakla beraber, karakter eğitimi açısından ocuk okurlara yardımlaşmanın ve sorun çözmenin azaldığı şu dönemde önemli değerler kazandıracağı grlmştur. Bu masallar karakter eğitimi ile ilgili akademik bir çalışmaya kaynaklık edebilir.

4. Masal kahramanlarının sadece olumlu özellikleriyle değil, olumsuz özellikleriyle de karşımıza çıkması, ocuk okurların masaldaki kahramanların olumsuz özellikler de taşıyabileceğini görmesi açısından önem arz edebilir.

5. Melike Günyüz'n bu çalışmada incelenen ocuk kitaplarının olumlu karakter özellikleri bakımından zengin olduğu grlmştur. Bu nedenle ders içinde ve dışında kullanılacak tavsiye eserler arasında yer almalıdır.

KAYNAKÇA

- Alkan, Esra. “Melike Günyüz’ün Gümüş Göl Masalları Dizisinin Çocuk Edebiyatının Temel Öğeleri Açısından İncelenmesi”, içinde *Uluslararası Melike Günyüz Sempozyumu*, ed. Bican Veysel Yıldız, Meryem Selva İnce, 173-188. İstanbul: Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Yazarları Birliği, 2022.
- Bora, Okan, Yılmaz, Oğuzhan ve Tümer, Cem Şems. “Melike Günyüz’ün Eserleri ve Bireysel Farklılıklar”, içinde *Uluslararası Melike Günyüz Sempozyumu*, ed. Bican Veysel Yıldız, Meryem Selva İnce, 105-114. İstanbul: Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Yazarları Birliği, 2022.
- Ceran, Dilek. “Çocuklara Rol Model Olması Bakımından Millî Mücadele Kahramanları Ve Edebî Eserlere Yansıması: ‘Kurtuluşun Kahramanları’ Kitap Dizisi Örneği”, *Tarih Okulu Dergisi (TOD)*, Sayı 24 (2015): 135-157.
- Demircan, Candemir. “Türkiye’deki Çocuk Kütüphanelerinin Halk Kütüphanelerine Devredilmelerinden Önceki Niceliksel Durum 1995-2000”, *Türk Kütüphaneciliği*, 20(2) (2006): 177-194.
- Deniz, Ammar ve Arslan, Mahmut Abdullah. “Melike Günyüz’ün ‘Gakkukların Maceraları’ Kitap Setinin Eğitsel İletiler Açısından İncelenmesi”, içinde *Uluslararası Melike Günyüz Sempozyumu*, ed. Bican Veysel Yıldız, Meryem Selva İnce, 233-240. İstanbul: Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Yazarları Birliği, 2022.
- Destegüloğlu, Bilge, Yılmaz, Oğuzhan ve Ulanowicz, Anastasia. “Melike Günyüz Eserlerinde Bilge Karakterler”, içinde *Uluslararası Melike Günyüz Sempozyumu*, ed. Bican Veysel Yıldız, Meryem Selva İnce, 119-128. İstanbul: Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Yazarları Birliği, 2022.
- Günyüz, Melike. *Çocuk Edebiyatı Okumaları*. İstanbul: Erdem Yayınları, 2022
- Günyüz, Melike. *Timsah Temsi’nin Dış Ağrısı*. İstanbul: Erdem Yayınları, 2022.
- Günyüz, Melike. *Küçük Yıldız*. İstanbul: Erdem Yayınları, 2022.
- Günyüz, Melike. *Küçük Şıpr Arkadaş Arıyor*. İstanbul: Erdem Yayınları, 2022.
- Günyüz, Melike. *Hiç Susmayan Cırcır Böceği*. İstanbul: Erdem Yayınları, 2022.
- Günyüz, Melike. *Tombalak Fil’in Sabah Spor*. İstanbul: Erdem Yayınları, 2022.
- Günyüz, Melike. *Timsah Temsi’nin Can Sıkıntısı*. İstanbul: Erdem Yayınları, 2022.
- Günyüz, Melike. *Üç Küçük Aslan*. İstanbul: Erdem Yayınları, 2022
- Günyüz, Melike. *Sen Sıska Değilsin*. İstanbul: Erdem Yayınları, 2022.
- Günyüz, Melike. *Timsah Temsi’nin Su Yarışı (Arkadaşımı Tanırım)*. İstanbul: Erdem Yayınları, 2022.
- Günyüz, Melike. *Peli Spor Şöleninde*. İstanbul: Erdem Yayınları, 2022.
- Günyüz, Melike. *Mavi Gaki*. İstanbul: Erdem Yayınları, 2016.
- Günyüz, Melike. *Süslü Çikolata*. İstanbul: Erdem Yayınları, 2016.
- Günyüz, Melike. *Şarkıcı Gukki*. İstanbul: Erdem Yayınları, 2016
- Günyüz, Melike. *Pamuk Karga*. İstanbul: Erdem Yayınları, 2016.
- Günyüz, Melike. *Ay Nereye Kayboldu*. İstanbul: Erdem Yayınları, 2016.
- Günyüz, Melike. *Ses Yarışması*. İstanbul: Erdem Yayınları, 2016.

- Gürel, Zeki, Fahri Temizyürek ve Namık Kemal Şahbaz. *Çocuk Edebiyatı*. Ankara: Öncü Kitap, 2007.
- İsmailova, Zhylydz. “Melike Günyüz’ün Keloğlan Suskunlar Ülkesinde Adli Eserinde İdeal Hükümdar Tipinin Ele Alınış Biçimi”, içinde *Uluslararası Melike Günyüz Sempozyumu*, ed. Bican Veysel Yıldız, Meryem Selva İnce, 167-172. İstanbul: Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Yazarları Birliği, 2022.
- Kabadayı, Abdulkadir. “Melike Günyüz’ün Çocuk Kitaplarının Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi”, içinde *Uluslararası Melike Günyüz Sempozyumu*, ed. Bican Veysel Yıldız, Meryem Selva İnce, 75-92. İstanbul: Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Yazarları Birliği, 2022.
- Karagül, S. ve İncesamur, A. Ö. “Ortaokul Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Öykülerdeki Karakter Özelliklerinin İncelenmesi”. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*. 5(2017): 336-352.
- Karataş, E. “Çocuk Edebiyatında ‘Karakter’ Kavramı”, *Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 33. (2014): 60-79.
- Karatay, H. “Karakter Eğitiminde Edebi Eserlerin Kullanımı”, *Turkish Studies*. 6/1 (2011): 1439-1450.
- Karatay, H. “Çocuk Edebiyatı Metinlerinde Bulunması Gereken Özellikler”, içinde *Kuramdan Uygulamaya Çocuk Edebiyatı*, T. Şimşek (Ed.). 79-103. Ankara: Grafiker Yayınları, 2020.
- Kardaş, Cansel ve Diyaddin Alp. *Çocuk Edebiyatı ve Medya*, Ankara: Eğiten Kitap, 2016.
- Keneşbekova, Acar. “Dr. Melike Günyüz’ün Yazarlık Misyonu”, içinde *Uluslararası Melike Günyüz Sempozyumu*, ed. Bican Veysel Yıldız, Meryem Selva İnce, 45-50. İstanbul: Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Yazarları Birliği, 2022.
- Keskin, Dilara. “Melike Günyüz’ün Gakgukların Maceraları Dizisinin Değerler Kapsamında İncelenmesi”, içinde *Uluslararası Melike Günyüz Sempozyumu*, ed. Bican Veysel Yıldız, Meryem Selva İnce, 247-256. İstanbul: Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Yazarları Birliği, 2022.
- Koç, Raşit. “Çocuk Edebiyatı Türü Olarak Fabl ve Melike Günyüz’ün Modern Fablları”, içinde *Uluslararası Melike Günyüz Sempozyumu*, ed. Bican Veysel Yıldız, Meryem Selva İnce, 199-206. İstanbul: Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Yazarları Birliği, 2022.
- Lukens, R.J. *Critical Handbook of Children’s Literature*, Akt. Sedat Sever, New York: Longman, 1999.
- MEB. *İlköğretim Türkçe Dersi (6., 7. ve 8. Sınıflar) Öğretim Programı ve Kılavuzu*. Ankara: Devlet Kitapları Müdürlüğü Basımevi, 2006.
- Memmedova, Samire. “Melike Günyüz’ün Bedii Eserlerinin Çocuk Edebiyatına Katkısı”, içinde *Uluslararası Melike Günyüz Sempozyumu*, ed. Bican Veysel Yıldız, Meryem Selva İnce, 101-104. İstanbul: Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Yazarları Birliği, 2022.
- Oğuzkan, Ferhan. *Çocuk Edebiyatı*. Ankara: Anı Yayıncılık, 2021.
- Öksüz, Ayfer. “Melike Günyüz’ün Çocuk Kitaplarının Çocuk Edebiyatının Temel Unsurları ve Eğitsel İletiler Açısından İncelenmesi”. Yüksek Lisans Tezi, Ordu Üniversitesi, 2024.
- Özbaşı, S. “Karakter Eğitimi Açısından Vladimir Tumanov’un Romanlarındaki Çocuk Karakterlerin Değerlendirilmesi”. *Asya Studies*. 12.sayı (2020): 11–20.

- Parlak yıldız, Hayrettin. “İlkokul İkinci Devrede Türkçe Ders Kitaplarındaki Moral Değerlere Kısa Bir Bakış (1948-1968 yılları arası)”. *Eğitim Fakültesi Dergisi*. XXII (1) (2009): 245-262.
- Sözen, Yaşar. “Melike Günyüz’ün Nasrettin Hoca ve Cimri Komşusu Adlı Hikâyesinin Çocuk Edebiyatını Yapılandıran Temel Öğeler Bağlamında İncelenmesi”, içinde *Uluslararası Melike Günyüz Sempozyumu*, ed. Bican Veysel Yıldız, Meryem Selva İnce, 293-308. İstanbul: Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Yazarları Birliği, 2022.
- Sever, Sedat. *Çocuk Edebiyatı ve Okuma Kültürü*. İzmir: Tudem, 2019.
- Sever, Sedat. *Çocuk ve Edebiyat*. İzmir: Tudem, 2019.
- Şen, Ülker. “Milli Eğitim Bakanlığının 2005 Yılında Tavsiye Ettiği 100 Temel Eser Yoluyla Türkçe Eğitiminde Değerler Öğretimi Üzerine Bir Araştırma”, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, 2007.
- Şengül, Abdullah. “Tahkiyeli Eserlerde ‘Model Şahıs’ Meselesi ve Ömer Seyfettin’in Hikâyelerindeki Model Şahıslar Üzerine Bir İnceleme”. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. V(I) (2003): 13-30
- Şimşek, Tacettin. “Bir Yeniden Yazma Örneği Olarak Melike Günyüz’ün Keloğlan Masalları”, içinde *Uluslararası Melike Günyüz Sempozyumu*, ed. Bican Veysel Yıldız, Meryem Selva İnce, 397-414. İstanbul: Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Yazarları Birliği, 2022.
- Şimşek, Şahin. *Çocuk Edebiyatında Değerler Eğitimi*. Ankara: Akademisyen Kitabevi, 2020.
- Şimşek, Hasan ve Ali Yıldırım. *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri*, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi. 2018.
- Şirin, M. R. *Çocuk Edebiyatına Eleştirel Bir Bakış*. İstanbul: Uçan At Yayınları, 2021
- Tümer, Cem Şems, Yakar, Yasin Mahmut ve Yılmaz, Hatice Derya. “Melike Günyüz’ün Eserlerinin Duyarlık Eğitimi Açısından İncelenmesi”, içinde *Uluslararası Melike Günyüz Sempozyumu*, ed. Bican Veysel Yıldız, Meryem Selva İnce, 129-138. İstanbul: Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Yazarları Birliği, 2022.
- Yakar, Yasin Mahmut ve Yılmaz, Oğuzhan. “Beyazbulut Dergisinde Yer Alan Kurgusal Metinlerdeki Karakterlerin Çatışmaları Çözme Biçimleri”. *Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi Türkçe Öğretimi, Özel Sayısı*. ÖS II (2015): 57-66.
- Yakar, Yasin Mahmut ve Yılmaz, Oğuzhan. “Çocuk ve Edebiyat”, *Kuramdan Uygulamaya Çocuk Edebiyatı*, içinde Tacettin Şimşek (Ed.). 13-42. Ankara: Grafiker Yayınları, 2020.
- Yakar, Yasin Mahmut ve Yılmaz, Oğuzhan. “Sorularla Çocuk Edebiyatı”. *Sorularla Türkçe Eğitimi*, içinde Ömer Tuğrul Kara (Ed.). 496-524. İstanbul: Asos Yayınları, 2021.
- Yalçın, Alemdar ve Gıyasettin Aytaş. *Çocuk Edebiyatı*. Ankara: Akçağ Yayınları, 2003.
- Yavuzer, Haluk. *Doğum Öncesinden Ergenlik Sonuna Çocuk Psikolojisi*. İstanbul: Remzi Kitabevi, 2001.
- Yılar, Ömer ve Lokman Turan. *Eğitim Fakülteleri İçin Çocuk Edebiyatı*. Ankara: Pegem Yayınları, 2008.

- Yıldırım, Hamdiye Deniz, Tuna, Sibel Turhan. “Melike Günyüz’ün Eserlerinde Özgecılık”, içinde *Uluslararası Melike Günyüz Sempozyumu*, ed. Bican Veysel Yıldız, Meryem Selva İnce, 309-328. İstanbul: Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Yazarları Birliği, 2022.
- Yılmaz, Oğuzhan. “Çocuk Edebiyatı ve Eğitim”. İçinde *Kuramdan Uygulamaya Çocuk Edebiyatı*, T. Şimşek (Ed.). 327-353). Ankara: Grafiker Yayınları, 2020.
- Yılmaz, Engin. “Melike Günyüz’ün Çocuk Kitaplarının Biçem Bilimi (Stylistics) Bakımından Değerlendirilmesi”, içinde *Uluslararası Melike Günyüz Sempozyumu*, ed. Bican Veysel Yıldız, Meryem Selva İnce, 17-26. İstanbul: Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Yazarları Birliği, 2022.
- Yolasıǧmazoǧlu, Hülya. “Türkçenin Söz Varlığı Bağlamında Melike Günyüz Masalları”, içinde *Uluslararası Melike Günyüz Sempozyumu*, ed. Bican Veysel Yıldız, Meryem Selva İnce, 157-166. İstanbul: Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Yazarları Birliği, 2022.



ÖZGEÇMİŞ

Ad Soyad: Tefvik DIVRAK	
Eğitim Bilgileri	
Lisans	
Üniversite	Atatürk Üniversitesi
Fakülte	Erzincan Eğitim Fakültesi
Bölümü	Türkçe Eğitimi
Yüksek Lisans	
Üniversite	
Enstitü Adı	
Ana Bilim Dalı	
Programı	
Makale ve Bildiriler (Varsa)	
1.	
2.	